

NÁKLADY CIVILNÍHO SOUDNÍHO ŘÍZENÍ **(COSTS OF CIVIL PROCEEDINGS)**

DISERTAČNÍ PRÁCE

Právnická fakulta Univerzity Karlovy

Podle stavu právních předpisů k 31.1.2014

JUDR. MARKÉTA PÍSAŘÍKOVÁ

ŠKOLITELKA: PROF. JUDR. ALENA WINTEROVÁ, CSC.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma Náklady civilního soudního řízení zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly řádně citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

.....

Poděkování

Na této straně bych ráda poděkovala školitelce prof. JUDr. Aleně Winterové, Csc., za trpělivost, kterou se mnou měla v celém doktorském studiu a za vedení při psaní disertační práce. Dále bych ráda poděkovala Daně Valehrachové z Obvodního soudu pro Prahu 3 za pomoc při získávání dat z aplikací ISAS, CEPR, CSLAV aj. Rovněž musím poděkovat předsedovi Obvodního soudu pro Prahu 3 JUDr. Michalu Princovi za poskytnutí nadstandardního volna k vyhotovení této disertační práce a konzultace týkající se ekonomických analýz v této práci.

ANOTACE: Tato práce řeší otázku nákladů civilního soudního řízení, a to otázku nákladů obecných a nákladů zvláštních. U zvláštních nákladů se zaměřuje na otázku jejich náhrady co do výše a rozsahu. Současné právní předpisy České republiky byly komparovány na modelových případech s právními předpisy německými a britskými; byla provedena ekonomická analýza právních předpisů ČR vztahujících se k otázce náhrady nákladů řízení nebo obecných nákladů soudního řízení, načež provedenou analýzou byly definovány externality, včetně důsledků, ke kterým vedou nebo vedly právní předpisy upravující otázku náhrady nákladů řízení. Práce přinesla matematický vzorec pro výpočet paušalizované náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky tak, aby pro věřitele bylo ekonomické pohledávky soudně vymáhat a nikoliv postupovat pohledávkovým společenstvem, a zároveň byla navržena legislativní úprava, která by zabránila externalitám, které destruuji chod justice lavinou formulářových žalob a které znamenají přesun majetkových hodnot od široké vrstvy obyvatel ve prospěch několika jedinců (soudních exekutorů).

ABSTRACT: This dissertation thesis is aimed into costs of civil proceedings, especially general costs of civil proceedings and special costs of civil proceedings. Regarding the special costs of civil proceedings it deals with its remuneration (ammount and extent). Existing czech law was compared on given cases with german and english law; economic analysis of existing czech law governing the remuneration or general costs of civil proceedings was went through and as the result the externalities were found and defined with the consequences the law lead to. The dissertation thesis has found a mathematical formula for calculation of summary remuneration of costs accompanied with lawsuits so that for the creditor it is more economical to sue the debts than to cede them to the debt collecting companies, and together with that the new law is proposed to prevent externalities that destruct the functioning of civil courts by flood of

multicopy-lawsuits and externalities that mean property transfer from wide level of citizens towards to the few individuals (bailiffs).

KLÍČOVÁ SLOVA: náklady civilního řízení, obecné náklady soudnictví, náhrada nákladů řízení, ekonomická analýza práva

KEY WORDS: cost of civil proceedings, costs of civil justice, remuneration of costs, law and economics

OBSAH

Seznam použitých zkratk	str.8
<u>kapitola I. Úvod</u>	<u>str.9</u>
<u>kapitola II. Pojem nákladů řízení</u>	<u>str. 11</u>
a) obecné náklady řízení	str. 12
b) zvláštní náklady řízení	str. 16
<u>kapitola III. Druhy nákladů řízení</u>	<u>str. 19</u>
a) soudní poplatek	str. 19
b) hotové výdaje účastníků a jejich zástupců	str. 30
c) ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců	str. 31
d) náklady důkazů	str. 32
e) odměna advokáta	str. 33
f) odměna mediátora	str. 35
g) odměna notáře jako soudního komisaře	str. 36
h) odměna správce dědictví (pozůstalosti)	str. 37
i) odměna exekutora	str. 38
<u>kapitola IV. Placení a náhrada nákladů řízení</u>	<u>str. 42</u>
a) obecná část	str. 42
b) zásady týkající se rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů	str. 44
c) zásady týkající se rozhodování o rozsahu povinnosti k náhradě nákladů	str. 46
d) procesní jistota	str. 51
e) moderační právo	str. 56
f) náhrada ve sporných řízeních	str. 59
g) náhrada v nesporných řízeních (z.ř.s.)	str. 62
h) náhrada nákladů ve vykonávacím řízení (exekuce a výkon rozhodnutí)	str. 68
i) náhrada nákladů v insolvenčním řízení	str. 73

j) náhrada nákladů řízení před soudy Evropských společenství	str. 75
k) náhrada nákladů řízení před Evropským soudem pro lidská práva	str. 77
<u>kapitola V. Rozhodnutí o nákladech řízení</u>	str. 80
a) zásada právní jistoty	str. 81
b) zásada předvídatelnosti	str. 82
c) zásada audiatur et altera pars	str. 83
d) další náležitosti rozhodnutí	str. 84
e) odvolání	str. 85
<u>kapitola VI. Náhrada nákladů v řízeních podle právních předpisů ES a EU</u>	str. 87
a) evropské řízení o drobných nárocích	str. 87
b) řízení o Evropském platebním rozkazu	str. 88
c) mediace v občanských a obchodních věcech	str. 88
d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.2.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích	str. 89
<u>kapitola VII. Komparace</u>	str. 91
a) světová komparace	str. 91
b) resumé	str. 126
c) podrobná komparace vybraných právních řádů	str. 128
<u>kapitola VIII. Ekonomická analýza problémů současné právní úpravy</u>	str. 136
a) ekonomická analýza práva	str. 136
b) projekt první: www.poplatkyzpet.cz	str. 139
c) projekt druhý: nezaplacené jízdné a pokuta za jízdu v MHD	str. 146
d) příklad třetí: přísudkové vyhlášky	str. 161
e) příklad čtvrtý: Greed is Good v podání exekučního řádu	

	str. 170
f) příklad pátý: stát jako mimořádně špatný hospodář	
	str. 174
<u>kapitola IX. Návrhy de lege ferenda</u>	<u>str. 177</u>
<u>kapitola X. Závěr</u>	<u>str. 188</u>
Resumé (česky, anglicky)	str. 190
Seznam použité literatury a internetových odkazů	str. 195

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

SOP – soudní poplatek

o.s.ř. - zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

z.ř.s. - zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

e.ř. - zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád

AT – vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif

ET – vyhl. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora

NOZ – zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZPO – Zivilprozessordnung, občanský soudní řád Německo,

RVG – Rechtsanwaltsvergütungsgesetz, zákon o odměnách
advokátů, Německo

GKG – Gerichtskostengesetz, zákon o soudních poplatcích,
Německo

CEPR – aplikace Centrální elektronický platební rozkaz

KAPITOLA I. ÚVOD

Předmětem této práce jsou náklady řízení, a to náklady obecné a náklady zvláštní. Vysvětlení těchto kategorií je uvedeno v kapitole II. Pojem nákladů řízení. Další kapitoly s těmito pojmy pracují, rozvádí je, analyzují klíčovou judikaturu Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR. Právní úprava nákladů řízení v právních předpisech České republiky je dále komparována s vybranými právními řády a je podrobena tzv. ekonomické analýze práva. Ekonomickou analýzu jsem si vybrala proto, že pomocí jí jsem schopna demonstrovat nelogičnost právních předpisů a ukázat na důsledky, ke kterým nedávna i současná právní úprava vede.

Téma jsem si vybrala proto, že v posledních letech se z výkonu funkce soudce nalézacího soudu stala spíše funkce automatu na vydávání exekučních titulů. Většinu mého nápadu činily tzv. formulářové žaloby, kdy posouzení právní otázky bylo triviální, přesto byly podávány advokáty a nárokovány poměrně štědré náklady řízení. Důsledkem tohoto stavu je stav, kdy v České republice od roku 2001 do roku 2012 bylo nařízeno 5.153.112 exekucí¹, tedy česká justice spolu s rozhodci za 12 let vydali nejméně 5.153.112 exekučních titulů, tj. 429.426 exekučních titulů ročně.

Mezi formulářovými žalobami, které mi prošly senátem, byly i žaloby, kde byly na straně žalovaných roční batolata, když neuhrazené regulační poplatky podle zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, byly jako pohledávky za těmito postoupeny zdravotnickými zařízeními na pohledávkové společnosti.

V současné době se připravují nové náhradové předpisy, přičemž jak

¹ Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.; dále zdroj: Exekutorská komora ČR

doufám, tato disertační práce snad bude sloužit jako vodítko, čemu se v budoucí právní úpravě vyhnout.

Rozčlenění této disertační práce do kapitol je neobvyklé, stejně jako tato práce sama. S ohledem na její obsah nebylo možné se přidržet klasických schemat.

KAPITOLA II. POJEM NÁKLADŮ ŘÍZENÍ

A) Obecné náklady řízení

B) Zvláštní náklady řízení

Moc soudní má tři rozměry, které jsou poměřovány. Prvním rozměrem je pravda - správnost rozhodnutí, druhým rozměrem je délka řízení a třetím rozměrem jsou náklady. Rozhodnutí vycházející s těchto tří rozměrů je do značné míry odvislé od prostředků, které do procesu rozhodování investujeme. Systém, který je zatížen nedostatkem finančních prostředků obvykle vede k (soudnímu) procesu vyznačujícím se nízkou kvalitou, na jehož konci je rozhodnutí o nízké míře správnosti².

Náklady řízení lze rozdělit na **náklady obecné** a **náklady zvláštní**. Tzv. **obecné** náklady na provoz soudů a výkon soudnictví nese stát, jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Na těchto nákladech se podílí daňoví poplatníci a určitou měrou účastníci řízení tím, že státu odvedou soudní poplatek (nebo se podílí na nákladech trestního řízení). V jednotlivých státech se pak liší poměr participace účastníků řízení na nákladech na provoz moci soudní (resp. provoz soudů) i myšlenkové konstrukce stojící za stanovením míry principu participace účastníka řízení na nákladech na provoz soudu. Takovými náklady jsou v rozpočtech soudů náklady na budovy, materiálního vybavení, programové vybavení, platy zaměstnanců, platy soudců, energie, služby poštovní, telekomunikační a služby bank.

Náklady **zvláštní** jsou takové, se kterými je spojeno každé jednotlivé řízení, které stát v zásadě nenese a které jsou nucení vynaložit účastníci řízení. Tyto náklady pak vznikají přímo účastníkům řízení, případně dalším osobám zúčastněným na řízení, a v neposlední řadě státu.

2 Zuckermann A.: Civil Justice in Crisis, Oxford university press, 1999, str. 7

A) Obecné náklady řízení:

Řádně vybudované soudnictví je jedním z pilířů moderního právního státu. Jeho počátky sahají již do doby římského státu, když se zákonodárce snažil potírat svémoc, tedy užití násilí jednou skupinou k prosazení domnělého nároku vůči druhé skupině. Násilí narušuje homeostázu společnosti a je negativním jevem, který je potřeba eliminovat. V nejstarší době byli soudní pravomocí nadáni králové, za první republiky pak přešla tato pravomoc na dva konsuly, později doplněna o městského praetora a kurulské aedily. Soudce zprvu nebyl státním orgánem, ale soukromou osobou státem zmocněnou k vyřešení případu a k rozhodnutí věci³. Stát se na nákladech na provoz moci soudní nepodílel. Od 19.století je výkon funkce soudní součástí státní moci a stát ji plně garantuje a financuje. Právo na soudní ochranu je jedním ze subjektivních lidských práv člověka, je vyjádřeno v čl. 36 Listiny základních práv a svobod (*každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu*).

Je otázkou, zdali je právní stát povinen zajistit nejlepší možnou míru správnosti civilního procesu bez ohledu na náklady s tím spojené. S uvedenou otázkou je spojena řada etických problémů. Například je stát povinen zajistit občanům nejlepší možnou zdravotní péči bez ohledu na náklady s tím spojené? Většina lidí by zřejmě odpověděla ano, avšak náklady s tím spojené jsou tak vysoké, že si je stát nemůže dovolit. R. Dworkin⁴ pak razí teorii, že jsme oprávněni očekávat takový civilní proces, který zajistí rozumnými prostředky ochranu práv úměrně obecným

3 Kincel J., Urfus V., Skřejpek M.: Římské právo, C.H.Beck, 1995

4 Ronald Myles Dworkin, nar. 11.12.1931, zemřel 14.2.2013, nejcitovanější právní teoretik moderní doby v angloamerickém právním systému. Je odpůrcem iuspozitivismu, právo musí být vykládáno v kontextu v jakém bylo zamýšleno, uvádí, že mnoho morálních hodnot zastávaných lidmi je sporných a je též autorem teorie o rovnosti šancí na hledání štěstí (luck egalitarianism), u nás jsou tyto zásady implementovány v ust. § 2 a 3 NOZ

prostředkům, které společnost má k dispozici a s ohledem na další veřejné služby, které společnost musí zajistit⁵. V každém právním systému musí této otázce předcházet rozhodnutí, zdali chod civilního soudnictví má být financován primárně účastníky řízení nebo daňovými poplatníky. Zároveň musí mít na paměti, že nízké náklady na vedení řízení vedou k navýšení počtu projednávaných věcí a čímž více bude projednávaných věcí, tím vyšší budou náklady daňových poplatníků na udržení systému. Pokud nejsou prostředky investované do chodu civilního soudnictví navyšovány úměrně s počtem projednávaných věcí, nutně to vede k prodloužení průměrné délky vyřízení věci.

V České republice působí cca 3.063 soudců⁶, populace ČR činí cca 10.516.100 fyzických osob⁷. Průměrná doba vyřízení občanskoprávního nebo obchodního sporu je cca 100 dní, Česká republika je v rámci Evropské unie druhá nejrychlejší a v počtu soudců na počet obyvatel je druhou zemí s nejvyšším počtem soudců na počet obyvatel v EU, druhý údaj je však nesprávný. Níže publikované grafy a informace jsou převzaty ze zprávy Evropské komise z března 2013 – EU Justice Scoreboard⁸.

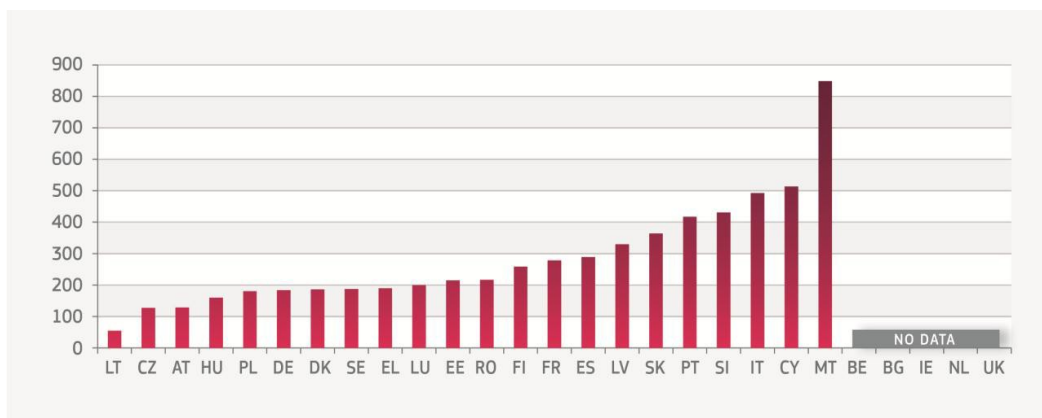
5 Dworkin R.: A matter of Principle, 1985, kapitola 3

6 Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, přehled soudců k 21.11.2013

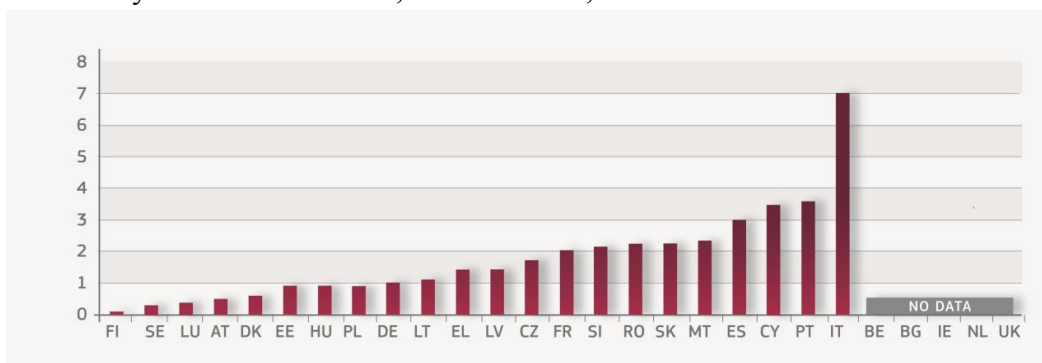
7 Zdroj: Český statistický úřad 14.3.2013, tiskové prohlášení

8 Použité zkratky v grafech: BE – Belgie, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Německo, EE – Estonsko, IE – Irsko, EL – Řecko, ES – Španělsko, FR – Francie, IT – Itálie, CY – Kypr, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Lucembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Nizozemsko, AT – Rakousko, PL – Polsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Finsko, SE – Švédsko, UK – Velká Británie

Průměrná doba vyřízení občanskoprávního nebo obchodního sporu ve státech EU ve dnech⁹:

V počtu občanskoprávních sporů nebo obchodněprávních sporů na 100 obyvatel je Česká republika na 13. místě, je to však více než v Německu nebo v Rakousku: z tohoto srovnání vychází průměr 1,79 žaloby na 100 obyvatel ve státech EU, medián činí 1,4¹⁰.

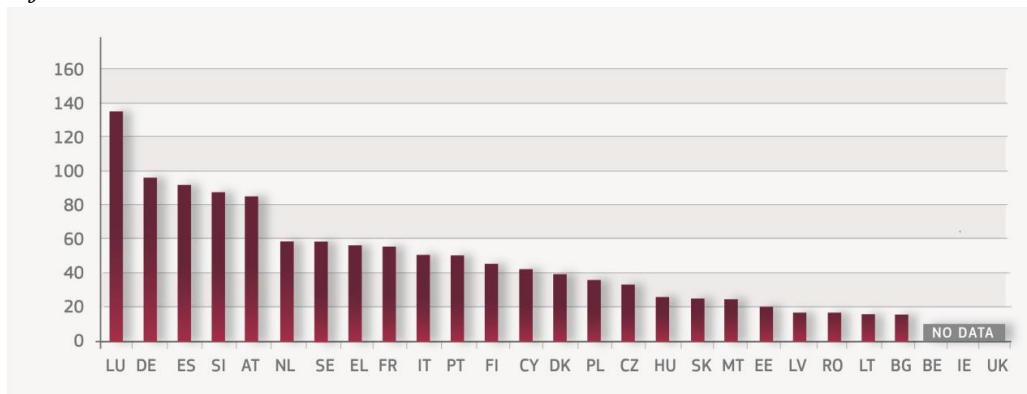
V České republice pak není žádné povinné vzdělávání soudců, další vzdělávání je pak ponecháno na individuální odpovědnosti každého soudce. Česká republika pak vynakládá na chod soudnictví objemově 9. nejvyšší rozpočet, tři členské státy data neposkytly:

Srovnání podle výdajů v EUR na 1 obyvatele: z tohoto srovnání vyplývá, že výdaje v ČR se pohybují v rámci průměru, nicméně je třeba mít

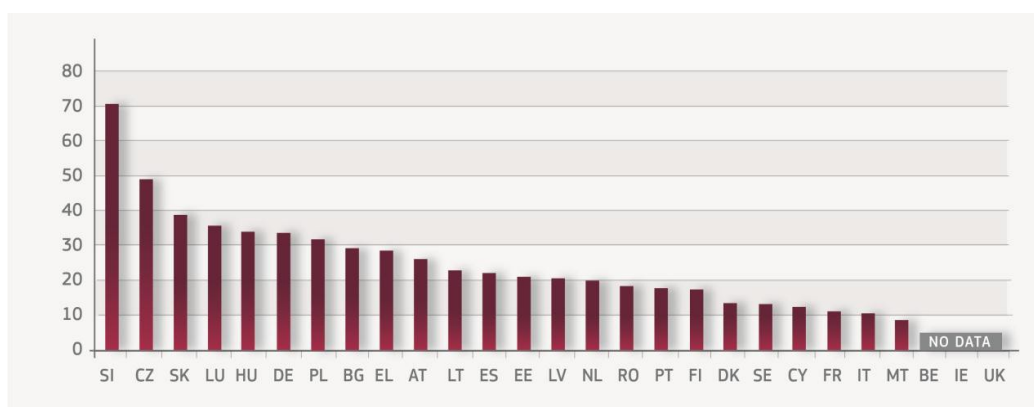
⁹ Evropská komise: EU Justice scoreboard, březen 2013

¹⁰ Spočítáno aplikací Statistics Calculator (for Android)

na paměti, že HDP a životní úroveň států srovnávaných je **diametrálně** odlišná. Např. Lucembursko má nejvyšší HDP na světě (89.012,- USD r. 2011), Česká republika pak 26.208,- USD/rok 2011¹¹. Pokud bychom vydělili HDP Lucemburska HDP České republiky a přepočítali k poměru vynakládaných prostředků, pak na chod justice v % vynakládáme přibližně stejně.

Počet soudců na 100.000 obyvatel: z tohoto srovnání vyplývá, že průměrně je ve státech EU 24,8 soudce na 100tis obyvatel, medián činí 20,5 soudce na 100tis obyvatel. Podle této zprávy jedině v ČR a ve Slovinsku je více než 40 soudců na 100tis obyvatel¹², ale tento údaj je vadný. Pokud počet obyvatel ČR (10.516.100) vydělíme počtem soudců (3.063), pak údaj, který dostaneme, je 29,1 soudce na 100.000 obyvatel

11 Zdroj: Světová banka 2012

12 Průměr a medián vypočten aplikací Statistics Calculator (pro Android)

Z výše uvedených dat lze identifikovat tyto následující problémy českého civilního soudnictví z hlediska jeho obecných nákladů, se kterými by se měl stát vypořádat pro zajištění optimálního nastavení systému:

- 1) stanovení strategie při poměru participace účastníků řízení na obecných nákladech

O opatření k nápravě tohoto problému bude pojednáno v kapitole VIII. této disertační práce.

B) Zvláštní náklady řízení:

Jak již bylo uvedeno, jsou to náklady osob zúčastněných na konkrétním jednotlivém řízení, jsou to náklady odvislé od zahájení a vedení sporu. Pokud by spor (řízení) nebylo vedeno, náklady by osoba zúčastněná na řízení nevynaložila. Kdyby vedení sporu bylo prosté jakýchkoliv nákladů ze strany účastníků řízení nebo dalších osob zúčastněných na řízení, pak by toto nastavení vedlo ke zneužívání soudnictví nebo k sudičství. Vstupní výše nákladů pro zahájení sporu by měla odrážet účastníky od vedení zbytečných sporů, zároveň však stát musí pamatovat na to, aby zajistil přístup k justici i těm, kteří si vstupní náklady nemohou finančně dovolit (*tzv. funkce preventivní*). Zároveň právní řád musí dbát na to, aby nikdo neměl prospěch ze svého protiprávního jednání (*nemo turpitudinem suam alegare potest*), takže ten, kdo bezdůvodně zasahoval do sféry jiného účastníka a v řízení byl neúspěšný, musí nést náklady jak své, tak i protistrany (*tzv. funkce sankční*). **Povinnost k náhradě nákladů řízení (refundování nákladů protistraně) vznikla z původní povinnosti nahradit škodu vzniklou tím, že se účastník musel domáhat svého práva nebo jej bránil v řízení před soudem a tím mu vznikly majetkové náklady (bylo zasaženo do jeho majetkové sféry)**¹³.

¹³ Josefínský soudní řád § 398-409

Zvláštním nákladům se věnuje již §§ 398-409 Josefského soudního řádu. Právní teorie vycházela z pojetí náhrady nákladů jako náhrady škody, lišila se co do otázky, jaké jednání zavazuje stranu nahradit náklady (škodu). Strana, která ve sporu podlehla, musela protistraně náklady refundovat, byla-li vinna, že spor musel být veden. Povinnost k náhradě škody (nákladů řízení) byla tedy subjektivní. Praxe i teorie se rozcházela v tom, zdali postačovala culpa levis, či bylo zapotřebí těžšího zavinění. Toto vedlo k pravidelnému vzájemnému zrušování povinnosti k nahrazení nákladů řízení, tedy k výroku, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Postačilo, pokud strana vedla spor v omluvitelném omylu.

Změnu do právního řádu přinesl až zákon č. 66/1873 ř.z., o řízením bagatelním. V ust. § 74 cit.zák. bylo stanoveno, že podlehlá strana má vítězné straně zaplatit náklady, které mu sporem způsobila (pořád vychází z koncepce náhrady nákladů řízení jako náhrady škody). Povinnost k náhradě škody (nákladů řízení) je zde již koncipována jako povinnost k náhradě škody objektivní. Tato právní úprava pak byla recipována do § 41 zák. č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní). Shodně i § 425 uherského civilního řádu soudního (platný na území Slovenska). Právní teorie nazvala tuto zásadu „zásadou objektivního ručení za náklady sporu“¹⁴. Nezáleželo na tom, z jakého důvodu strana podlehla a mohla-li výsledek sporu předvídat. Vítězi se má dostat náhrady nákladů celého sporu, avšak pouze těch, které byly potřebné k účelnému vymáhání nebo bránění práva. Teorie rozlišovala mezi náklady potřebnými (tyto byly posuzovány z objektivního hlediska) a náklady účelnými (o tom, zdali náklad vynaložit, rozhodovalo subjektivní hledisko strany, a takto musely být soudem posuzovány). Aby náklady příliš nevzrostly, zákonodárce důsledně dbal o to, že v určitých typech sporů právní zastoupení nepřipouštěl (např. ve sporech živnostenských nebo bagatelních se v řízení

14 Šťastný M.: Náklady v soudním řízení civilním, 1930

před soudem prvního stupně zastoupení advokátem nepřipouštělo¹⁵).

Ústavní soud ČR v nálezu I.ÚS 2862/07 vyslovil, že v zásadě (objektivního ručení za náklady sporu) se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, proti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Zásada úspěchu ve věci je pak jedním z prerogativů fair trial (process) a jiný způsob není ústavní, protože podle čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku (I.ÚS 478/04). Otázkou však je, zdali každý nárokovaný náklad řízení spadá do kautel fair trial.

15 § 25 zák. č. 218/1896 ř.z.

KAPITOLA III. DRUHY NÁKLADŮ ŘÍZENÍ

- A) Soudní poplatek
- B) Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců
- C) Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců
- D) Náklady důkazů
- E) Odměna advokáta
- F) Odměna mediátora
- G) Odměna notáře jako soudního komisaře
- H) Odměna správce dědictví (pozůstalosti)
- I) Odměna exekutora

Pokud hovořím v této kapitole o druzích nákladů řízení, mám na mysli náklady zvláštní, tedy takové, které nejsou spojené s fungováním moci soudní obecně. Tyto náklady jsou náklady osob zúčastněných na konkrétním jednotlivém řízení, jsou to náklady odvislé od zahájení a vedení sporu (řízení). Procesní předpisy nepředkládají jejich taxativní výčet, pokouší se je demonstrativně vyjmenovat v ust. § 137 o.s.ř. Přesto se dají nalézt i v jiných procesních předpisech (např. náklady úschovy), já se však budu zabývat jen deseti z nich. Zvláštní náklady řízení se nekryjí s pojmem transakční náklady, jak o nich hovoří R. Coase. Volně se dají zaměnit za náklady spojené s realizací transakce (vedením soudního sporu) a náklady realizace (soudního) rozhodnutí.

A) Soudní poplatek:

Soudní poplatek představuje poměrnou účast účastníků řízení na obecných nákladech spojených s fungováním moci soudní. Soudní poplatky jsou příjmem státního rozpočtu. V České republice jsou soudní poplatky

vybírány za řízení před soudy nebo za jednotlivé úkony, které soudy provádějí. Výše soudního poplatku má být nastavena tak, aby odrazovala od šikanózního sudičství, zároveň však nemůže konstruovat překážku, která by znamenala omezení nebo zamezení přístupu ke spravedlnosti. Zároveň však musí kopírovat obecné náklady na provoz civilního soudnictví, protože zůstanou-li příliš nízké, náklady civilního soudnictví ponesou ti, kteří se nesoudí, prostřednictvím odváděných daní. Jediným státem na Zemi, kde se soudní poplatky nevybírají, je Saudská Arábie¹⁶. Ve Velké Británii (R.Coase) platí pravidlo, že vybrané soudní poplatky by měly zcela financovat chod civilní justice, nesmí se vybrat více¹⁷. V České republice lze nalézt prvky tohoto pravidla, např. v důvodové zprávě k zák. č. 218/2011 Sb. se soudní poplatky zvyšují, protože „jejich **system neodráží ekonomické a společenské změny**, složitost sporů a zvýšení nákladů na provoz soudů“. Dále bylo uvedeno, že vzhledem ke zvýšení průměrné hrubé mzdy, ke zvýšení hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele a míře inflace, neplnila současná právní úprava soudních poplatků dostatečně svou **regulační a preventivní funkci** a nebránila tak podávání šikanózních, účelových a zbytečných žalob. Výdaje soudů stouply od roku 2005 o 1,8 mld. Kč, naproti tomu příjmy státního rozpočtu z poplatků stouply od roku 2005 do roku 2009 asi o 226 mil. Kč.

V České republice do 1.1.1951 se soudní poplatky vybíraly podle nařízení č. 279/1915 ř.z. O soudních poplatcích. Zákonem č. 176/1950 Sb., o soudních poplatcích byly sazby soudních poplatků delegovány na ministerstvo financí. Poslední zákon je č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Soudní poplatky se zvyšovaly v roce 1995,¹⁸ poté až v r. 2011¹⁹.

V jaké výši se vybrané soudní poplatky podílí na částce na provoz

16 Greiter I.: How to get your money in foreign countries, Institute for Cooperation of European Lawyers 1988, doplněno o aktuální údaje ze sítě Internet

17 <http://www.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>

18 Zákonem č. 36/1995 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

19 Zákonem č. 218/2011 Sb. kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

soudů, o tom důvodová zpráva nehovoří. Ze sondy provedené u Obvodních soudů pro Prahu 1-10 bylo zjištěno následující:

	<i>Počet civilních senátů / celkový počet senátů²⁰</i>	<i>Suma vybraných soudních poplatků v r. 2012</i>	<i>Náklady na provoz soudu v r. 2012</i>	<i>Náklady na provoz úseku civilního soudnictví v r. 2012</i>
OS PHA 1				
OS PHA 2 ²¹	24/46	19,09 mil. Kč	109,4 mil. Kč	57,07 mil. Kč
OS PHA 3 ²²	13/32	20,044 mil. Kč	81,31 mil. Kč	33,32 mil. Kč
OS PHA 4 ²³	27/53	44,53 mil. Kč	163,27 mil. Kč	83,175 mil. Kč
OS PHA 5 ²⁴	28/40	51,2 mil. Kč	112,6 mil. Kč	78,82 mil. Kč
OS PHA 6 ²⁵	18/27	28,37 mil. Kč	94,98 mil. Kč	63,32 mil. Kč
OS PHA 7 ²⁶	8/ 19	10,47 mil. Kč	46,94 mil. Kč	22,23 mil. Kč
OS PHA 8 ²⁷	17/28	7,5 mil. Kč	85,7 mil. Kč	52,03 mil. Kč
OS PHA 9 ²⁸	18/29	15,53 mil. Kč	87,76 mil. Kč	54,47 mil. Kč
OS PHA 10 ²⁹	30/48	19,30 mil. Kč	96,00 mil. Kč	60 mil. Kč
Všechny soudy bez OS PHA 1		217 mil. Kč	878 mil. Kč	504,43 mil. Kč

Z výše uvedené tabulky je patrné, že vybrané soudní poplatky pokryjí **asi 43% nákladů na provoz civilních senátů u nalézacích soudů**. Statistika týkající se pokrytí odvolacích agend soudními poplatky se nedá získat, když krajský soud (Městský soud v Praze) řešil jak druhostupňovou agendu, tak i agendu soudu prvního stupně (obchodní věci, ochrana osobnosti aj. - § 9 o.s.ř. ve znění do 31.12.2013). **Jenom v Praze je chod civilního soudnictví u nalézacích soudů dotován prostřednictvím**

20 Zjišťováno z rozvrhů práce platných k 1.1.2012, za civilní senát se pro účely této disertační práce považuje pouze „C“ senát, nikoliv P a Nc, Exe aj., není počítán vážený průměr

21 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40 Si 305/2013

22 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013

23 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013

24 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62 Si 540/2013

25 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52 Si 90/2013

26 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11 Si 173/2013

27 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40 Spr 1229/2013

28 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 9 místopředsedou pro civilní úsek JUDr. Bohumilem Dvořákem

29 Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013

vybraných daní částkou odhadem 300 mil. Kč ročně (bez nákladů na provoz areálu Míčanka). Ve Velké Británii (Anglie a Wales) pokryjí soudní poplatky náklady na provoz soudů z 82% procent³⁰, přičemž soudními poplatky je kryt i provoz rodinných soudů (v českém právním prostředí je to agenda P a Nc).

Někteří právníci se dlouhodobě zamýšlí nad tím, zdali je úprava soudních poplatků v ČR rozumná a efektivní³¹. Vznik poplatkové povinnosti je spojen s okamžikem učinění procesního úkonu, jeho výše se zpravidla odvíjí od výše žalované částky, nikoliv od složitosti sporu. Pak dochází k paradoxům, kdy v složitém sporu jako např. řízení o určení vlastnictví zaplatí poplatník soudní poplatek ve výši 5.000,- Kč (položka 4 bod 1 písm. a) Sazebníku soudních poplatků), kdežto v typově jednoduchém sporu o úhradu nezaplacené kupní ceny ve výši 2 mil. Kč zaplatí poplatník soudní poplatek ve výši 100.000,- Kč (položka 1 bod 1 písm. b) Sazebníku soudních poplatků), i to i když řízení skončí např. rozsudkem pro zmeškání. Výše soudních poplatků pak může konstruovat překážku v přístupu k justici. Jan Vild na blogu Jiné právo³² uvedl, že pokud je spor o hodnotu H , a pravděpodobnost úspěchu ve věci p , pak aby se žalobci vyplatilo žalovat, musí platit $(H \cdot p) > (\text{SoudníPoplatek} \cdot (1 - p))$. Z toho tedy plyne, že $p > (\text{SoudníPoplatek} / (H + \text{SoudníPoplatek}))$. U poplatků stanovených procentní sazbou pak platí, že $\text{SoudníPoplatek} = H \cdot 0,05$. Z toho pak plyne, že pravděpodobnost úspěchu ve věci $p > (0,05 / 1,05)$, tedy $p > 4,7\%$. Tento propočet pak platí, pokud se nezohledňují náklady právního zastoupení. Tedy procentní výše nastavení soudních poplatků na částce 5% z jistiny přístupu ke spravedlnosti nebrání. Jestliže však vzorec podrobíme srovnání a analýzám při žalobách o vyšší peněžní částky, dostáváme se k odlišnému závěru.

30 <http://www.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>

31 <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvaje-prava-soudnich-poplatk-v-r.html>

32 <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvaje-prava-soudnich-poplatk-v-r.html>

V následující tabulce se podává srovnání výše soudních poplatků v některých vybraných zemích EU se soudními poplatky v ČR³³:

<i>Žaloba o peněžité plnění ve výši</i>	<i>Soudní poplatek v GB³⁴ žaloba podaná klasicky³⁵</i>	<i>Soudní poplatek v GB žaloba podaná elektronicky (MCOL)</i>	<i>Soudní poplatek v Německu³⁶</i>	<i>Soudní poplatek v ČR žaloba podaná klasicky</i>	<i>Soudní poplatek v ČR žaloba podaná elektronicky (CEPR)</i>
9.829,39 Kč (300GBP nebo 300 EUR)	1.146,76 Kč	819,12 Kč	685,50 Kč	1.000,- Kč	400,00 Kč
16.382,32 Kč (500GBP nebo 600EUR)	1.638,23 Kč	1.146,76 Kč	959,84 Kč	1.000,- Kč	800,00 Kč
32.764,64 Kč (1.000GBP nebo 1.200EUR)	2.293,52 Kč	1.965,88 Kč	1.508,32 Kč	1.640,- Kč	1.320,- Kč
98.293,91 Kč (3.000GBP nebo 3.500EUR)	3.112,64 Kč	2.621,17 Kč	2.660,13 Kč	4.920,- Kč	3.940,- Kč
491.469,53 Kč (15.000GBP nebo 16.000EUR)	8.027,34 Kč	6.880,57 Kč	6.636,61 Kč	24.580,- Kč	19.660,- Kč
3.276.463,56 Kč (100.000GBP nebo 125.000EUR)	22.443,78 Kč	19.494,96 Kč	28.959,74 Kč	163.830,- Kč	131.060,- Kč
6.552.927,12 Kč (200.000GBP nebo 230.000EUR)	35.385,81 Kč	Nelze podat	44.042,94 Kč	327.650,- Kč	262.120,- Kč
Nad 9.829.390,68 Kč (300.000GBP nebo 350.000EUR)	54.716,94 Kč	Nelze podat	60.497,34 Kč	491.470,- Kč	393.180,- Kč

V zeleně označených polích je demonstrováno, že soudní poplatky v ČR jsou od v soudních sporech o částky (žalobní jistina) o cca 500.000,- Kč a víc výrazně vyšší než soudní poplatky ve Velké Británii (Anglie a Wales) nebo v Německu. V případě sporu o 10 mil. Kč je soudní poplatek vyšší 9x než ve Velké Británii a 8x než v Německu. Naopak co se týče bagatelních sporů, jsou soudní poplatky nižší než v ostatních státech. Ve Velké Británii

33 Měna je přepočítána podle stavu kurzu k 27.12.2013

34 GB – Anglie a Wales

35 Formulář EX50, HM Courts and Tribunals Service, vydávaný podle Courts Act 2003

36 GKG, Příloha č. 2

(Anglie a Wales) se však soudní poplatek platí nejen za podání žaloby, ale soudní poplatek je spojen i s ústním jednáním ve věci. Za každé ústní jednání se platí paušál podle výše žalované částky, a to od 25GBP (819,35 Kč) až po 545GBP (17.861,76 Kč), při složitém sporu 1.090GBP (35.723,52 Kč). Soudní poplatek za ústní jednání se vrací, když strany spor urovnají do 7 dní před nařízeným soudním rokem, v tom případě se vrací 50%. Soudní poplatek za odvolání pak činí, je-li odvolacím soudem County Court 115 nebo 135GBP (3.769,- Kč nebo 4.424,47 Kč), je-li odvolacím soudem High Court 235GBP (7.701,86 Kč). Systém nastavení soudních poplatků ve Velké Británii odráží i složitost věci. Tedy čím složitější spor a nákladnější pro stát, tím nákladnější je i pro strany sporu, které na soudním poplatku platí více.

Poplatníkem je ten, kdo dané podání činí. Příslušným k vyměření soudního poplatku je pak soud, soud poplatek vybírá a vymáhá. Nezaplacení soudního poplatku vede k zastavení řízení, proto se někdy přiřazuje k tzv. negativním procesním podmínkám. Některé typy řízení (tzv. věcné osvobození) a některé subjekty (tzv. osvobození osobní) jsou však osvobozeny od povinnosti platit soudní poplatek. Dále občanský soudní řád zná tzv. osvobození individuální (právo chudých) podle ust. § 138 odst. 1 o.s.ř.

(1) věcné osvobození

Věcně jsou osvobozena zejména řízení ve věcech nesporných, ve věcech, kdy je vyšší společenský zájem na provedení řízení, nebo při výmazu podnikatele z obchodního rejstříku (převažuje princip formální a materiální publicity nad povinností k zaplacení soudního poplatku). V současné době jsou od soudních poplatků věcně osvobozena řízení uvedená v ust. § 11 odst. 1 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích:

- opatrovnických, péče soudu o nezletilé, osvojení a povolení uzavřít manželství,
- důchodového pojištění (zabezpečení), příplatku k důchodu, zvláštního příspěvku k důchodu, nemocenského pojištění, státní sociální podpory, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státních dávek,
- vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí,
- zásahu do integrity, vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, pozůstalostních v prvním stupni řízení,
- svéprávnosti, podpůrných opatření, poručenských a určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení,
- veřejného rejstříku, týká-li se zápis fyzické nebo právnické osoby, jejíž úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení, v němž již bylo vydáno rozhodnutí o úpadku,
- přiznání statusu veřejné prospěšnosti,
- volebních,
- kompetenčních žalob,
- výmazu osoby z veřejného rejstříku,
- výmazu podnikatele z obchodního rejstříku,
- náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

(2) osvobození osobní

Tzv. osobní osvobození stíhá taxativně vyjmenované osoby, které jsou z důvodu příslušnosti ke stavu nebo k zvláštní situaci, ve které se objektivně nacházejí, osvobozeny od povinnosti platit soudní poplatek. Osvobozen je zejména stát, pak poškození z pracovních úrazů aj. Osobní osvobození je upraveno v ust. § 11 odst. 2 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích:

- Česká republika a státní fondy,
- územní samosprávné celky v případech, kdy se spor týká výkonu státní správy, který je na ně přenesen,
- navrhovatel v řízení o určení výživného včetně jeho zvýšení, nejde-li o vzájemnou vyživovací povinnost rodičů a dětí,
- navrhovatel, jemuž byla způsobena újma, v řízení o náhradu újmy na zdraví nebo újmy způsobené usmrcením včetně náhrady škody na věcech vzniklé v souvislosti s ublížením na zdraví nebo usmrcením a náhrady nákladů léčeni,
- navrhovatel v řízení o náhradu škody z pracovního úrazu a nemoci z povolání,
- neprovdaná matka v řízení o výživu a příspěvek na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem,
- navrhovatel v řízení o určení rodičovství, s výjimkou navrhovatele v řízení o popření rodičovství,
- diplomatická zastupitelství cizích států a delegovaní diplomatictí zástupci, konzulové z povolání a další osoby, jsou-li státními příslušníky cizích států, požívající podle mezinárodního práva³⁾ výsady a imunity, je-li zaručena vzájemnost a nejde-li o poplatné úkony prováděné v osobním zájmu nebo k osobnímu prospěchu těchto osob,
- cizinec v řízení ve věcech mezinárodní ochrany, dočasné ochrany, rozhodnutí o správním vyhoštění, rozhodnutí o zajištění, rozhodnutí o prodloužení zajištění, jakož i jiných rozhodnutí, jejichž důsledkem je omezení osobní svobody cizince, a v řízení o propuštění cizince ze zajištění,
- navrhovatel v řízení o vydání věci nebo uplatnění nároku podle zvláštních předpisů, je-li v těchto předpisech zakotven nárok na osvobození,
- navrhovatel, který uplatňuje nároky podle zákona o mimosoudních rehabilitacích^{4a)},
- navrhovatel v řízení o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti,
- cizí státy včetně jejich orgánů, je-li zaručena vzájemnost,
- insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích,

ktelé se tÝkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku,

- dlužník a insolvenční správce v insolvenčním řízení,
- navrhovatel ve věci ochrany proti domácímu násilí,
- navrhovatel v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, který byl pravomocným odsuzujícím rozhodnutím v trestním řízení se svým nárokem nebo v jeho zbytku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních,
- poškozený trestným činem, jemuž byl pravomocným rozhodnutím soudu přiznán nárok na náhradu majetkové škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení v řízeních, která souvisí s vymáháním tohoto nároku,
- navrhovatel v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, který řádně uplatnil nárok v trestním řízení, které bylo zastaveno z důvodu rozhodnutí prezidenta republiky,
- právnická osoba se statusem veřejné prospěšnosti ve věcech veřejného rejstříku.

(3) individuální osvobození

Právo na přístup ke spravedlnosti a právo na spravedlivý proces jsou základními lidskými právy (čl. 37 Listiny základních práv a svobod). Někteří autoři³⁷ rozdělují právo na spravedlivý proces na právo na přístup k soudu a na určitou kvalitu procesu. Historicky se individuální osvobození vyvinulo z tzv. práva chudých, které bylo upraveno v zák. č. 113/1895 ř.z. a vládním nařízením č. 229/1936 Sb., o právu chudých v civilním řízení soudním. Lidé, kteří splňovali podmínky podle těchto předpisů, byli osvobozeni od povinnosti platit soudní poplatek a měli právo na ustanovení advokáta na náklady státu. Advokát se však přiděloval jen tehdy, byl-li stanoven advokátní přímus nebo ve sporech přesahujících stanovenou hranici. O přiznání práva chudých rozhodovaly soudy. V současném o.s.ř. je reminiscence práva chudých upravena v ust. § 138 o.s.ř., jedná se o právní normu s relativně neurčitou hypotézou a téměř volnou diskrecí soudu. Podle

37 Repík, B.: Lidské práva v súdnom konaní. MANZ, Bratislava 1999, s. 35.

odst. 1 platí, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi **zčásti nebo výjimečně zcela** osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to **poměry účastníka a nejde-li** o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva: přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Individuální osvobození může být přiznáno kterékoliv osobě (i podnikateli)³⁸, při rozhodování soud zkoumá poměry žadatele jak co do jeho rozsahu, tak ke zřeteli k výši soudního poplatku a k nákladům, které si pravděpodobně soudní řízení vyžádá. U fyzických osob se poměřují i osobní poměry jako zdravotní stav, sociální poměry aj. Osvobození zpravidla odůvodňují poměry, kdy by žadatel nemohl soudní poplatek zaplatit bez ohrožení vlastní výživy nebo výživy závislých osob (nezl. děti). Problematickou částí této normy je posouzení svévolného nebo zřejmě bezúspěšného uplatňování nebo bránění práva, protože soud již prejudikuje rozhodnutí ve věci samé, a v případě, že účastník žádá o osvobození od soudních poplatků v odvolacím řízení, o tomto rozhoduje nalézací soud a nesmí předjímat rozhodnutí odvolacího senátu. V praxi se tedy použije pouze v případě, že se jedná o šikanózní výkon práva nebo zcela špatně použitý institut procesního práva (např. některé případy žalob o zmatečnost aj.).

Podle odst. 2 cit. ustanovení předseda senátu může přiznané osvobození kdykoliv odejmout i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Toto připadá v úvahu pouze tehdy, jestliže se dodatečně změnil poměry účastníka (získá výhodné zaměstnání) nebo účastník svoje poměry v žádosti zkreslil či část zatajil.

K dokládání majetkových, rodinných a sociálních poměrů žadatele soud zpravidla nechá žadatele vyplnit přednastavený formulář (vz. 060),

38 IV. ÚS 13/98 (rovnost stran), II.ÚS 13/98

tento se však nedá použít pro právnické osoby. S ohledem na propojenost databází není problém prolustrovat účastníka z hlediska jeho vlastnických vztahů v katastru nemovitosti nebo v rámci interních databází soudu, protože řízení o přiznání nebo nepřiznání osvobození od soudních poplatků je ovládáno zásadou vyhledávací na rozdíl od zásady projednací, která je vlastní kontradiktornímu řízení.

V České republice není stanovena ani orientační hranice, kdy účastníku osvobození přiznat, kdy částečně, případně v jakém rozsahu, a kdy jej zcela nepřiznat. Z toho důvodu se lze setkat s řadou kontroverzních rozhodnutí, kdy senát v hlavním městě Praha osvobodí od soudních poplatků ženu s platem státního zaměstnance 23.000,- Kč (řízení o vypořádání společného jmění manželů, soudní poplatek činil 2.000,- Kč), když tato okolnost obecně důvodem pro přiznání osvobození od soudních poplatků není. V právním řádu Velké Británie jsou náležitosti pro osvobození od soudních poplatků přehledně stanoveny ve formuláři EX160A, HM Courts and Tribunals Service (vydáváný na základě Courts Act 2003). Jsou stanoveny 3 okruhy pro přiznání osvobození od soudních poplatků:

1. účastník pobírá specifikované sociální dávky nebo podporu v nezaměstnanosti, příspěvek ke starobnímu důchodu (plné osvobození);
2. hrubý roční příjem účastníka činí méně než uvedený v příloze (roční příjem samostatně žijící bezdětné osoby pod 13.000GBP, roční příjem bezdětných manželů pod 18.000GBP, nebo u manželů se dvěma dětmi 23.860GBP), přiznává se plné osvobození
3. částečně nebo plně osvobodit pak lze osobu, jejíž disponibilní měsíční příjem 50 až 919GBP následovně:

<i>Disponibilní měsíční příjem účastníka</i>	<i>Kolik činí jeho podíl na soudním poplatku</i>	<i>Disponibilní měsíční příjem účastníka</i>	<i>Kolik činí jeho podíl na soudním poplatku</i>
0-49,99 GBP	Plně osvobozen	50-59,99 GBP	12,50GBP
100-109,99 GBP	25,00GBP	150-159,99 GBP	37,50 GBP
200-209,99 GBP	50,00 GBP	250-259,99 GBP	75,00 GBP
300-309,99 GBP	100,00 GBP	350-359,99 GBP	125,00 GBP
400-409,99 GBP	150,00 GBP	450-459,99 GBP	175,00 GBP
500-509,99 GBP	200,00 GBP	550-559,99 GBP	225,00 GBP
600-609,99 GBP	250,00 GBP	650-659,99 GBP	275,00 GBP
700-709,99 GBP	300,00 GBP	750-759,99 GBP	325,00 GBP
800-809,99 GBP	350,00 GBP	850-859,99 GBP	375,00 GBP

Takovým směrem se však legislativa v České republice neubírá.

Výše soudních poplatků zejména v obchodních sporech o vyšší peněžité plnění je pak za hranicí přístupu ke spravedlnosti a vede nezřídka k tomu, že žalobce se nemůže domáhat ochrany svých zájmů.

Současná právní úprava v oblasti osvobozování od soudních poplatků je podle mého názoru nedostatečná. Na jedné straně jsem se setkala s rozhodnutím, kdy od soudních poplatků byla osvobozena osoba s průměrným platem a byl jí ustanoven zástupců z řad advokátů na náklady státu, přičemž na průměrný plat (mzdu) nedosáhne cca 2/3 obyvatel České republiky. Myslím, že by legislativně mělo být upraveno vodítko, v jakých případech a v jakém rozsahu žadatele osvobodit, přičemž soudce by se mohl od této tabulky odchýlit, ale byl by povinen toto své rozhodnutí pečlivě odůvodnit.

B) Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců:

Tato množina zahrnuje vynaložené finanční náklady spojené s účastí účastníka v soudním řízení. K hotovým výdajům se řadí a) poštovné; b)

jízdné; c) stravné; e) nocležné; e) výdaje na průvodce (ze zdravotních důvodů) a jeho ušlý zisk. Advokátům namísto poštovného a místního přepravného náleží tzv. režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Nárok na jízdné má však jen ten účastník, který bydlí nebo nepracuje v místě, kde se řízení koná nebo je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje (ust. § 30 odst. 1 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy), hradí se pouze skutečné, účelné a hospodárné cestovní výdaje veřejným hromadným prostředkem, pro použití motorového vozidla je nutný předchozí souhlas soudu (ust. § 30 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Místní přepravné se však hradí i účastníku, který bydlí nebo pracuje v místě, kde se řízení koná (ust. § 31 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Stravné a nocležné se proplácí podle ust. § 156 až 189 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. U zástupců účastníka, který není advokátem, notářem nebo patentovým zástupcem se postupuje obdobně jako při náhradách stanovených účastníkovi.

C) Ušlý výdělek účastníků a jejich zástupců:

Účastní-li se účastník nebo jeho zástupce, který není advokátem, notářem nebo patentovým zástupcem jednání a pro toto mu bylo poskytnuto v zaměstnání volno bez náhrady mzdy, má nárok na tzv. ušlý výdělek. Ušlý výdělek se stanoví ve výši průměrného výdělku podle ust. § 351 až 362 zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ust. § 29 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Je-li účastník nebo tento jeho zástupce osoba samostatně výdělečně činná, podklad pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku tvoří částka vypočtená za základ daně z příjmu fyzických osob dělená počtem pracovních hodin stanovených zvláštním předpisem připadajícím na týž kalendářní rok. Výše základu daně z příjmu

fyzické osoby prokazuje účastník posledním daňovým přiznáním, nemůže-li toto prokázat, přísluší mu náhrada za ztrátu na výdělku poměrně odpovídající výši minimální mzdy (ust. § 29 odst. 3 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy).

D) Náklady důkazů:

Do této množiny patří veškeré náklady, jež vznikají v souvislosti s prováděním dokazování v průběhu řízení, a jsou jimi a) svědečné, b) znalečné, c) tlumočné, d) finanční náhrady za vydání potvrzení nebo odborného vyjádření podle ust. § 127 odst. 4 o.s.ř. a e) výdaje osob, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost. Očekávají-li se náklady důkazu, který účastník navrhl a jenž zároveň není osvobozen od soudních poplatků, uloží předseda senátu podle ust. § 141 odst. 1 o.s.ř. složit zálohu podle předpokládané výše nákladů, jinak nelze důkaz navrhovaný účastníkem provést. V praxi se soud zpravidla předem dotáže znalce na odhad ceny znaleckého posudku a od toho se odvíjí výše požadované zálohy. Nedojde-li ke složení zálohy, důkaz se neprovede. Pokud však účastník stihne složit zálohu než nalézací soud vynese meritorní rozhodnutí, důkaz je třeba provést, protože lhůta stanovená předsedou senátu ke složení zálohy je lhůtou soudcovskou (ust. § 55 o.s.ř.). Proti rozhodnutí o uložení povinnosti složit zálohu na náklady důkazu není odvolání přípustné (ust. § 202 odst. 1 písm. n) o.s.ř.). Náklady důkazů, které pak nejsou kryty zálohou (např. řízení ve věcech svéprávnosti), platí stát (ust. § 141 odst. 2 o.s.ř.).

Svědečné a výdaje osob, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost musí být u soudu uplatněno do tří dnů od výsledku (nebo splnění povinnosti) nebo ode dne, kdy bylo svědku oznámeno, že k výsledku nedojde (ust. § 139 odst. 1 o.s.ř.), jinak právo zaniká. Znalečné a tlumočné se stanoví podle vyhl. č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a

tlumočnicích (ust. § 139 odst. 2 o.s.ř.) a znalečné (arg. a simile tlumočné) musí být soudem proplaceno do dvou měsíců od právní moci usnesení o přiznání znalečného.

Záloha na provedení znaleckého posudku je součástí právního řádu od 1.7.2009. Mohu z vlastní zkušenosti soudce potvrdit, že toto ustanovení je velmi prospěšné a motivuje účastníky k tomu, aby přistupovali k vedení sporu uvážlivě. Nikdy se mi nestalo, že by strana zálohu na znalecký posudek nesložila, strany se obvykle spokojí pouze s jedním provedeným znaleckým posudkem v řízení a nevyžadují další a další znalecké posudky, jak se dělo dříve. Navíc ustanovením § 127a o.s.ř. jsou soukromé znalecké posudky za splnění určitých podmínek postaveny na roveň posudkům vyžádaným soudy.

E) Odměna advokáta:

V případě, že se účastník nechává zastoupit advokátem, je součástí nákladů řízení i odměna za zastupování (§ 137 odst. 2 o.s.ř.). Tato je po nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 25.4.2013 Pl. ÚS 25/12, kterým byla zrušena vyhláška 484/2000 Sb., upravena vyhláškou č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Vyhláška č. 484/2000 Sb., byla ústavním soudem zrušena proto, že paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem zcela pomíjely věcnou náročnost sporu, počet provedených úkonů ve věci, časovou náročnost a účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku a způsob skončení věci. Výše náhrady byla často zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu a nepřiměřeně zatěžovala neúspěšnou stranu. Ústavní soud pak v obiter dictum uvedeného nálezu vyslovil očekávání, že budoucí právní úprava bude odrážet princip proporcionality ve vztahu k výši vymáhané částky, odměna by zpravidla neměla přesáhnout jednonásobek vymáhané jistiny.

Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, je založena na paušalizaci, nicméně složení odměny plně reflektuje věcnou náročnost sporu, počet provedených úkonů ve věci, časovou náročnost a účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku a způsob skončení věci. Jedinou spornou otázkou této vyhlášky jsou sazby za jednotlivé úkony právní služby tak, aby se kryly s představou ústavního soudu o principu jednonásobku. Je-li pro úspěšné podání žaloby potřeba dvou úkonů právní služby (příprava a převzetí a sepsání žaloby), pak by **sazba za jeden právní úkon měla činit max. 50% hodnoty sporu**. To v hodnotách sporu o 1,- Kč až 5.000,- Kč citovaná vyhláška nesplňuje:

§ 7

Sazba mimosmluvní odměny

Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty

1. do 500 Kč.....	300 Kč,
2. přes 500 Kč do 1 000 Kč.....	500 Kč,
3. přes 1 000 Kč do 5 000 Kč.....	1 000 Kč,
4. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč.....	1 500 Kč,
5. přes 10 000 Kč do 200 000 Kč.....	1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč,
6. přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč.....	9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč,
7. přes 10 000 000 Kč.....	48 300 Kč a 40 Kč za započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč.

Pokud by zákonodárce měl důsledně respektovat nálezy Pl.ÚS 25/12, pak sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby musí být stanovena takto:

Sazba mimosmluvní odměny

Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty

1. do 500 Kč.....	50% z tarifní hodnoty, nejvýše 250 Kč,
2. přes 500 Kč do 1 000 Kč.....	50% z tarifní hodnoty, nejvýše 500 Kč,
3. přes 1 000 Kč do 5 000 Kč.....	50% z tarifní hodnoty, nejvýše 1 000 Kč,
4. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč.....	1 500 Kč,
5. přes 10 000 Kč do 200 000 Kč.....	1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč,
6. přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč.....	9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč,
7. přes 10 000 000 Kč.....	48 300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč.

K odměně za jeden úkon právní služby náleží advokátovi tzv. režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 cit. vyhl. ve výši 300,- Kč a náhrada za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět, nebo za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut ve výši 100,- Kč za každou započatou půlhodinu (ust. § 14 cit.vyhl.). Součástí odměny je i daň z přidané hodnoty, je-li advokát plátcem DPH.

F) Odměna mediátora:

Nañídí-li soud mediaci, pak odměna podle ust. § 15 vyhl. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora činí 400,- Kč za každou započatou hodinu, k hodinové sazbě se připočítává daň z přidané hodnoty. Odměna

mediátora za první setkání s mediátorem nařízené soudem podle § 100 odst. 2 o.s.ř. je pak nákladem řízení, který pak podle zásady úspěchu ve věci platí strana, která byla ve věci neúspěšná. Právní úprava mediace by měla být odklonem ke klasickému soudnímu řízení, avšak v praxi ani z praxe dalších soudců působících na Obvodním soudě pro Prahu 3 jsem nezaznamenala žádnou úspěšnou mediaci, která by vedla k mediační dohodě a k mimosoudnímu vyřešení věci. Daleko úspěšnějším mediátorem je soudce v jednací síni, kdy se poměrně značné procento věcí podaří skončit smírem, v pracovněprávních sporech je toto procento dokonce vyšší než v ostatních agendách.

G) Odměna notáře jako soudního komisaře

Odměnu notáře jako soudního komisaře (dědictvé řízení) upravuje vyhl. č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví v ust. § 11 až 21. Základem odměny notáře je obvyklá cena aktiv pozůstalosti (§ 12 odst. 1 cit. vyhl.), je-li však obvyklá cena aktiv nižší než součet poloviny obvyklé ceny majetku patřící do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela a obvyklé ceny majetku, který náležel výhradně zůstaviteli, je základem odměny tento součet (§ 12 odst. 3 cit. vyhl.). V případě, že se řízení vede za tím účelem, aby dědictví nabyl následný dědic, je základem obvyklá cena pozůstalosti, kterou následný dědic nabude (§ 12 odst. 4 cit. vyhl.). Skončí-li dědictví v likvidaci, je základem odměny notáře výtěžek zpeněžení majetku tvořícího likvidační podstatu (§ 12 odst. 5 cit. vyhl.). Odměna je pak stanovena paušální částkou podle degresivní procentuální sazby.

§ 13

Odměna notáře jako soudního komisaře, jejíž základ je stanoven v § 12 odst. 1 až 4, činí

z prvních 100 000 Kč základu	2,0 %,
z přebývajících částky až do 500 000 Kč základu	1,2 %,
z přebývajících částky až do 1 000 000 Kč základu	0,9 %,
z přebývajících částky až do 3 000 000 Kč základu	0,5 %,

z přebývajících částky až do 20 000 000 Kč základu 0,1 %,
nejméně však 600 Kč.
Částka nad 20 000 000 Kč se do základu nezapočítává.

(2) Provedl-li notář pověřený úkony v řízení o pozůstalosti jako soudní komisař úkony uvedené v § 14 odst. 1 nebo v § 15 odst. 2, odměnu notáře jako soudního komisaře tvoří součet částky vypočtené nebo stanovené podle odstavce 1, případně podle § 11 odst. 2 nebo podle § 13a a částky vypočtené podle § 14 odst. 1 nebo stanovené v § 15 odst. 2.

(3) Provádí-li se řízení podle § 12 odst. 2 nebo podle § 12 odst. 4 a obvyklá cena majetku, který se nově objevil, nebo majetku, který má následný dědic nabýt, činí méně než 1000 Kč, odměna notáře jako soudního komisaře činí dvě třetiny obvyklé ceny takového majetku.

§ 13a

(1) Odměna, jejíž základ je stanoven v § 12 odst. 5, činí
z prvních 100000 Kč základu 20 %,
z přebývajících částky až do 500000 Kč základu 12,5 %,
z přebývajících částky až do 1000000 Kč základu 1,7 %,
z přebývajících částky až do 20000000 Kč základu 1,2 %,
nejméně však 3000 Kč.
Částka nad 20000000 Kč se do základu nezapočítává.

(2) Je-li jmenován likvidační správce, činí odměna notáře jako soudního komisaře jednu čtvrtinu z odměny vypočtené podle odstavce 1. Jestliže notář před jmenováním likvidačního správce prováděl úkony likvidace, náleží mu také poměrná část z odměny vypočtené podle odstavce 1, odpovídající rozsahu jeho činnosti. Odměnu notáře jako soudního komisaře tvoří v takovém případě součet částky vypočtené podle věty první a částky vypočtené podle věty druhé.

Stejně tak jako ostatní právní profese notář má právo na hotové výdaje, avšak tyto výdaje nejsou stanoveny vyšším jednotným paušálem jako u soudního exekutora. Hotovými výdaji vynaloženými v souvislosti s úkony notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti jsou zejména náklady spojené s doručováním písemností, platby za získání informací o majetku, za získání údajů z informačních systémů, za zjištění stavu a obsahu listiny podle § 15 jiným notářem a cestovní výdaje.

H) Odměna správce dědictví (pozůstalosti):

Odměnu správce dědictví (pozůstalosti) upravuje vyhl. č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví v ust. § 22 až 24. Základem odměny správce pozůstalosti je obvyklá cena aktiv pozůstalosti, k jejichž správě byl správce pozůstalosti ustanoven. Ustanovení § 12 odst. 2 platí obdobně. Pokud správce pozůstalosti vykonává správu aktiv

pozůstalosti nebo jejich části po dobu čtyř měsíců, náleží mu odměna ve výši vypočtené podle § 13 odst. 1 a 3. Vykonává-li správu po dobu kratší nebo delší, odměna se poměrně sníží nebo zvýší. Odměnu může soud přiměřeně zvýšit, nejvýše však o 100 %, jestliže úkony správce pozůstalosti při správě pozůstalosti byly mimořádně obtížné nebo časově náročné. Správce pozůstalosti má nárok na náhradu hotových výdajů účelně vynaložených při správě pozůstalosti, tyto musí prokázat. Výše náhrady cestovních výdajů mu náleží dle zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

I) Odměna exekutora:

Odměna a hotové výdaje exekutora jsou součástí nákladů řízení, které musí zaplatit povinný (s výjimkou uvedenou v ust. § 89 věta druhá, třetí e.ř.) v případě, že se oprávněný domáhá výkonu rozhodnutí formou soukromé exekuce (§ 87 e.ř.). Náklady exekuce určuje soudní exekutor v příkazu k úhradě exekuce (§ 88 e.ř.), jenž může být vydán opětovně (§ 6 vyhl. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekucí a další činnosti), může obsahovat i pouze „**pravděpodobné**“ náklady. Odměna exekutora a tzv. hotové výdaje jsou pak stanoveny ve zvláštním právním předpisu (§ 90 odst. 1 e.ř.), tímto je tzv. exekuční tarif (vyhl. 330/2001 Sb.), dále jen „ET“. Odměna exekutora ukládající zaplacení peněžité částky je stanovena v § 6 ET takto: do 3mil. Kč činí 15%, nad 3 mil. Kč platí degresivní sazba. Minimální odměna exekutora pak činí 3.000,- Kč (tzv. zákonné minimum), tedy uplatní se vždy, je-li vymáháno 20.000,- Kč a méně. Odměna za exekuce, kde je požadováno nepeněžité plnění, je stanovena paušálem. Základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného.

§ 6 ET:

- (1) Odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky činí
do 3 000 000 Kč základu 15 %,
z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč základu 10 %,
z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč základu 5 %,
z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč základu 1 %.
- (2) Částka nad 250 000 000 Kč se do základu nezapočítává.
- (3) Odměna podle odstavce 1 činí nejméně 3 000 Kč.

§ 11 ET

- (1) Splní-li povinný ve lhůtě **30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti** vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného (§ 46 odst. 6 zákona), náleží exekutorovi odměna
- a) ve výši 50 % odměny podle § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky,
- b) ve výši 30 % odměny podle § 7 až 10, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky.

Exekutorská komora ČR ve svých tiskových prohlášeních uvádí, že ust. § 11 je pro exekutory likvidační³⁹. Takovému prohlášení však nelze věřit. Od roku 2001 až do roku 2012 bylo v České republice nařízeno 5.153.112 exekucí⁴⁰. To znamená, že bylo vydáno nejméně 5.153.111 příkazů k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.). Pokud by ve všech exekučních řízeních exekutor požadoval sníženou minimální odměnu podle ust. § 6 odst. 3 a § 11 odst. 1 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif a nákladový paušál podle ust. § 13 odst. 1 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif, přičemž bude zohledněna obecná vymahatelnost, na této snížené odměně by soudní exekutoři podle vzorce: $\text{vymahatelnost} (= 0,3^{41}) \times \text{minimální odměna} \times 0,5$ dostaneme číslo **2,31 mld. Kč**. V České republice k 31.12.2013 působí 152 soudních exekutorů⁴², tj. 15,197 mil. Kč na 1 exekutora. Odměna exekutora není jeho jediným příjmem. Exekutor má pak právo na náhradu hotových

39 <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1036-kolik-nas-stala-novela-28-1-2013?w=>

40 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

41 Podle Iuridicum Remedium, o.s. Činí úspěšnost soudních exekutorů při vymáhání cca 30%, úspěšnost soudů při zymáhání je pak 41% - prezentováno v Závěrečné analýze systémových chyb na poli exekucí

42 Zdroj: Exekutorská komora ČR

výdajů, náhradu za ztrátu času při vedení exekuce, náhradu za doručení písemností a náhradu za DPH (§ 90 odst. 1 e.ř.).

Náhrada hotových výdajů je pak stanovena paušálem ve výši 3.500,- Kč (ust. § 13 odst. 2 ET), nad paušál musí exekutor výdaje prokázat. Splnil-li povinný ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok, činí nákladový paušál 1.750,- Kč (§ 13 odst. 3 ET). Náhrada za ztrátu času při vedení exekuce je pak stanovena v § 14 ET, náhradu za doručení písemností pak v § 15 ET:

§ 14

Náhrada za ztrátu času

(1) Náhrada za ztrátu času náleží exekutorovi při úkonech exekuční činnosti vykonávaných v místě, které není sídlem jeho úřadu, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět. Výše náhrady za ztrátu času, která je součástí nákladů exekuce, činí nejvýše 500 Kč za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět.

(2) Náhrada za ztrátu času strávený cestou do místa, které není sídlem jeho úřadu, náleží exekutorovi pouze jednou, vykonal-li v tomto místě úkony ve více exekučních řízeních. Exekutor má v každém z těchto řízení nárok na poměrnou část náhrady za ztrátu času podle počtu úkonů vykonaných v jednotlivých exekučních řízeních.

(3) Náhrada činí 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu.

§ 15

Náhrada za doručení písemností

(1) Doručuje-li exekutor písemnost v exekučním řízení sám, náleží mu náhrada za doručení písemností.

(2) Náhrada za doručení písemností sestává z náhrady hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemnosti **a z paušální částky ve výši 50 Kč za doručení jedné písemnosti**. Doručuje-li se téže osobě více písemností zároveň, paušální částka se nezvyšuje.

(3) Nebylo-li možno adresátu písemnost doručit, náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemnosti.

Z výše uvedeného je patrné, že soudní exekutor je stejně jako advokát oprávněn nárokovat náhradu za ztrátu času ve stejné výši, když však podle ust. § 14 odst. 1 ET je tato u exekutora limitována částkou 500,- Kč na 1 cestu (tj. 2,5 hodiny času stráveného na cestě). U § 15 odst. 2 ET není jasné, proč bylo zvoleno uvedené řešení, ale paušální částka ve výši 50,- Kč zřejmě zahrnuje autorizovanou konverzi dokumentů.

Zcela výjimečným ustanovením je pak § 89 věta druhá e.ř.: V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. K čemu toto ustanovení vede, je uvedeno v kapitole VIII této práce. Navíc podle ust. § 66 odst. 7 e.ř. se náklady exekuce uspokojují v první privilegované skupině.

KAPITOLA IV. PLACENÍ A NÁHRADA NÁKLADŮ ŘÍZENÍ

- A) Obecná část
- B) Zásady týkající se rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů
- C) Zásady týkající se rozhodování o rozsahu povinnosti k náhradě nákladů
- D) Procesní jistota
- E) Moderační právo
- F) Náhrada ve sporných řízeních
- G) Náhrada v nesporných řízeních (z.ř.s.)
- H) Náhrada nákladů ve vykonávacím řízení (exekuce a výkon rozhodnutí)
- I) Náhrada nákladů v insolvenčním řízení
- J) Náhrada nákladů řízení před soudy Evropských společenství
- K) Náhrada nákladů řízení před Evropským soudem pro lidská práva

„Soudnictví v občanských věcech je vykonáváno ... jak v zájmu jednotlivců, tak i v zájmu celku. Z toho vyplývají v otázce nákladů s ním spojených dva důsledky: jsouc společenským útvarům kulturním, nesmí býti nikdy podnikem výdělečným; ale s druhé strany zase: sloužíc zájmům jednotlivců, nesmí jimi býti přístupno bez jakýchkoli hmotných obětí. Neboť soudnictví, vykonávané bez jakéhokoliv nebezpečí pro strany, vedlo by nutně k sudičství, ku zneužívání soudů a řízení soudního a tím i ku škodě celku.“⁴³

A) obecná část:

43 Hora V.: Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku československých právníků Všehrad, 1947, str. 185

Co se týče placení a náhrady nákladů řízení, jedná se o dvě zcela odlišné právní povinnosti. Jak již bylo uvedeno v předchozích částech této práce, povinnost nahradit náklady řízení se vyvinula z povinnosti hradit škodu, která účastníku soudního řízení vznikla tím, že se se svým nárokem musel obrátit na soud a domáhat se jeho prostřednictvím určení nebo splnění povinnosti. Protože však při zahájení sporu není jisté, zdali je nárok žalobce (či obrana žalovaného) důvodná, nebylo možné hovořit o náhradě škody (náhradě nákladů řízení) dříve, než bylo pravomocně rozhodnuto, který z účastníků sporu má pravdu (ať se jedná o materiální pravdu nebo pravdu formální). Jurisprudence se již setkala s tím, že není-li právo obracet se s žalobou na soud vyváženo povinností toho, kdo se na soud se žalobou obrací, jeho povinností podílet se na nákladech s tím spojených, vede ke zneužití tohoto práva a k sudičství. Tedy jinými slovy povinnost placení nákladů řízení znamená, že pokud se účastník řízení zamýšlí soudit, musí platit své náklady a náklady řízení, jakmile vzniknou, s vidinou, že mu tyto možná nebudou refundovány. Tato povinnost má za účel i to, že účastník musí před podáním žaloby velmi vážít, zdali má naději na úspěch sporu a jak vysoká je tato naděje. Výjimkou z tohoto ustanovení je tzv. právo chudých, kdy náklady (prozatímně) nese a platí stát.

Povinnost k náhradě nákladů řízení, někdy bývá nazývána povinností sekundární, zatímco povinnost k placení nákladů řízení jako primární ⁴⁴⁴⁵. Tato povinnost je vykládána tak, že stíhá jednu nebo druhou stranu sporu **refundovat** protistraně všechny nebo část jejích nákladů, které na vedení sporu vynaložila. Nemusí se nutně omezovat pouze na náklady, které vzniknou protistraně, může se jednat o náklady, které vzniknou všem na řízení zúčastněným subjektům – státu, svědkům, soudním znalcům aj.

Funkcemi těchto dvou povinností je prevence a sankce. Prevence má

44 Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha, a.s., 1999, str. 310

45 Schelleová I.: Civilní proces, Eurolex Bohemia, 2006, str. 578

zabránit tomu, aby byly vedeny zbytečné nebo šikanózní spory a justice byla zatěžována jenom opravdu tím, co nelze vyřešit jinak. Sankce splývá s povinnostmi nahradit škodu, kterou účastník řízení zavinil protistraně tím, že se věc musela projednávat před soudem, v platném právním řádu je výslovně zmíněna v ust. § 24 z.ř.s. (*Soud může uložit náhradu nákladů řízení zcela nebo částečně tomu, kdo podal návrh na zahájení řízení, ačkoliv šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva*). Kdyby této povinnosti nebylo, mohlo by se stát, že by zejména povinnosti (obligace) hmotného práva nebyly plněny, i když k jejich splnění lze motivovat i tím, že v případě nesplnění primární obligace nastupuje obligace sekundární.

V platném právním řádu se povinnost placení nákladů řízení promítá do ust. § 140, 141 o.s.ř., zatímco povinnost k náhradě nákladů řízení je uvedena v ust. § 142 až 150 o.s.ř. Tyto povinnosti jsou upraveny i v dalších ustanoveních zák. č. 99/1963 Sb. o.s.ř. a zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

B) zásady týkající se rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů:

zásada zájmová: vztahuje se výlučně k povinnosti platit náklady řízení. Tato zásada znamená, že povinnost platit náklad řízení má ten, kdo procesní úkon činí nebo v jehož zájmu se úkon činí. Projevuje se v povinnosti zaplatit soudní poplatek za úkon nebo zaplatit zálohu na náklady provedení důkazu (obvykle znalecký posudek).

zásada zavinění largo sensu: smysl jejího začlenění mezi základní zásady je akcent na funkci sankční, když vzniknou náklady řízení, které by jinak nevznikly, a povinen k jejich nahrazení je ten, kdo je zavinil nebo komu se přihodila náhoda, která je zavinila (např. nemoc, úraz aj.). Právní

teorie někdy rozlišuje tuto zásadu na zásadu zavinění stricto sensu a zásadu náhody ⁴⁶. Zavinění (nebo náhodu) lze vztahovat toliko k porušení procesních povinností, vyžaduje se zavinění alespoň nedbalostní (případně se zavinění nevyžaduje), a rozhodováno o nich obvykle bývá, jakmile vzniknou. Ústavní soud ČR k tomu však dodává, že použitý termín „zavinění“ nelze interpretovat v doslovném jazykovém smyslu, ale ve vztahu k příčinné souvislosti, v němž je příčinou chování účastníka řízení, eventuálně též náhoda, a důsledkem je vznik nákladů druhého nebo dalšího účastníka (rozhodnutí II.ÚS 563/01).

Tento princip bývá označován jako tzv. separace nákladů řízení. Oprávněný výkon procesních práv a povinností naopak nemůže být důvodem pro rozhodnutí o separaci nákladů řízení. Rozhodnutí se vztahuje pouze na náklady za jednotlivé procesní úkony a není ve vztahu ke konečnému výsledku sporu, tyto náleží tomu, komu byla jejich náhrada přiznána, i když při meritorním rozhodnutí může být náhrada nákladů řízení přiznána protistraně. Refundovány jsou ty náklady řízení, které byly vynaloženy zbytečně, tedy např. hotové výdaje svědků za cestu na zmařené soudní jednání. Na rozdíl od zásady úspěchu ve věci povinnost k náhradě nákladů podle zásady zavinění stricto sensu nestíhá jen účastníky a jejich právní zástupce, ale může stíhat i jiné osoby zúčastněné na řízení (např. svědka). Je sporné, nakolik lze uložit povinnost k náhradě zaviněných nákladů i osobám nezúčastněným na řízení, např. je-li jednání zmařeno konáním nějaké jiné osoby, např. by se mohlo jednat o osobu, která nahlásí na tísňovou linku, že v budově soudu umístila bombu, pročež je budova soudu vyklizena a jednání od minuty zrušeno. Zatím není známo, že by podobné rozhodnutí bylo vydáno. Co se týče účastníků nebo jejich právních zástupců, tyto stíhá povinnost k náhradě zaviněných nákladů, i když se jim přivodila náhoda, která jednání soudu zmařila. Jedná se o odpovědnost objektivní, liberační důvody nebyly v judikatuře připuštěny, a to i s ohledem

46 Drápal, Bureš a kol.: Občanský soudní řád I, komentář, C.H.Beck 2009, str. 994

na to, že rozhodnutí o separaci nákladů řízení je vydáváno výjimečně (z 4.148 pravomocně rozhodnutých kauz v senátu 17C, EC u Obvodního soudu pro Prahu 3 od 1.6.2009 do 30.10.2013 bylo toto rozhodnutí vydáno pouze v jedné věci). Rozhodnutí o separaci nákladů řízení je možno vydat i ex officio.

Podle rakouského civilního soudního řádu a jurisdikční normy z r. 1895 bylo možno i ex officio rozhodnout o separaci nákladů řízení a uložit povinnost k náhradě těchto nákladů třeba zástupci účastníka, bylo-li jeho podání zbytečně rozvláčné, uváděl v nich údaje k věci nepatřící, nebo vyšším soudem soudu nižšímu, bylo-li původní rozhodnutí zrušeno ex officio nebo jako zmatečné. Povinnost takto uložená stíhala soudce, který takové rozhodnutí vynesl a důvodu zrušitelnosti nebo zmatečnosti si nepovšiml, anebo svým patrným hrubým zaviněním zrušení rozhodnutí zavinil.⁴⁷

zásada úspěchu ve věci: tato zásada rozhoduje o tom, komu a nakolik budou náklady řízení protistranou refundovány. Tedy strana, která byla ve sporu neúspěšná, nese nejen své vlastní náklady vynaložené na vedení sporu, ale musí protistraně vynaložit náklady, které jí účastenstvím ve sporu vznikly. Tato zásada je realizací obecná právní zásady, že nikdo nemůže mít prospěch ze svého protiprávního jednání, zneužití práva nebo nejednání v dobré víře (*nemo turpitudine suam alegare potest*). Ústavní soud ČR v nálezu I.ÚS 2862/07 vyslovil, že v této zásadě se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, proti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Zásada úspěchu ve věci je pak jedním z prerogativů fair trial (process) a jiný způsob není možný, protože podle čl. 1 odst. 1

47 Hora V.: Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku československých právníků Všehrad, 1947, str. 189

Ústavy ČR je Česká republika právním státem založeným na účtě k právům a svobodám člověka a občana a podle čl. 90 Ústavy ČR věta první jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonným způsobem poskytovaly ochranu právům. Pokud by ochrana práva byla sice zaručena, ale její dosažení by znamenalo pro účastníka vynaložení nákladů, které by mu nebyly spravedlivě refundovány, tedy kdyby jednání toho účastníka, který do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval, vedlo k tomu, že ve výsledném rozhodnutí účastník, který důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by toto právo nebo chráněný zájem (právní statek) byl zmenšen, soudy by neposkytovaly dostatečnou ochranu právům, a taková koncepce by byla shledána v rozporu s principy právního státu.

Povinnost k náhradě nákladů řízení se neomezuje jen na náklady hlavních účastníků, ale i na náklady vedlejších intervenientů. Naopak vedlejší intervenient na straně neúspěšného účastníka tuto povinnost nemá. V praxi nedělá problém zjistit, která strana ve sporu zvítězila a která podlehla, bylo-li vítězství úplné (žalobě v plném rozsahu vyhověno nebo žaloba zcela zamítnuta). Problémy nastávají tam, kdy lze stěží určit (složené výroky), která strana vlastně ve sporu zvítězila, případně v jakém rozsahu byla úspěšnější než ta druhá (§ 142 odst. 2 o.s.ř.), tato část bude rozvedena dále v této kapitole pod částí f) náhrada ve sporných řízeních. V tento moment se rozhodování o nákladech řízení stává složitou matematickou operací a je složitější než rozhodnutí o věci samé, což je v rozporu s účelem a smyslem civilního soudnictví (§§ 1,2 o.s.ř.). Tato zásada zná výjimky, kdy se nerozhoduje podle úspěchu ve věci, a to pokud podlehlá strana svým chováním nezavdala příčinu k podání návrhu nebo zahájení řízení (§ 143 o.s.ř.), nebyla před zahájením sporu ke splnění povinnosti výslovně vyzvána (§ 142a o.s.ř.), nebo existují důvody zvláštního zřetele hodné (§ 150 o.s.ř.). Tyto výjimky jsou projevem zásady spravedlnosti, když spravedlnost je jediným smyslem existence práva.

C) zásady týkající se rozhodování o rozsahu povinnosti k náhradě nákladů:

zásada účelnosti⁴⁸: tato zásada opět vychází z principů právního státu a je v českém právním řádu inkorporována již od dob rakousko-uherského císařství (ust. § 41 odst. 1 civilního řádu soudního), je sdílena univerzálně (např. § 91 odst. 1 ZPO⁴⁹). Je odrazem kautel uvedených v čl. 90 Ústavy ČR, a to že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonným způsobem poskytovaly ochranu právům (právním statkům). Ústavní soud ČR uvedl, že náhrada nákladů řízení, o nichž soud rozhoduje podle ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. nemá směřovat k potrestání neúspěšného účastníka, ale jediné k tomu, aby straně, která uspěla, byly kompenzovány náklady, které byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva (I. ÚS 988/12). Kritérium pro rozhodnutí o tom, zdali byly náklady řízení vynaložené účelně (**princip 3E**⁵⁰), je a) účelnost (dělání správných věcí), b) hospodárnost (dělání věcí levně), c) efektivnost (dělání věcí správnou cestou). Účelnost je třeba chápat z pohledu, zdali byla daným nákladem uspokojena potřeba, který daný náklad vyvolala, přičemž je potřeba zhodnotit účinky, které měla. Hospodárnost se chápe poměřením, zdali náklad, při němž bylo dosaženo požadovaného výsledku, byl dosažen s co nejmenším vynaložením zdrojů. Efektivnost potom znamená dosažení maximálního přínosu při daných nákladech. Princip 3E platí pro přiznávání náhrady nákladů řízení zcela stejně. Zjednodušeně to pak znamená, že přiznání náhrady nákladů řízení musí soudce provést myšlenkový proces vedoucí k posouzení, zdali náklad byl účelný, hospodárný a efektivní. Pozitivní definice o tom, které náklady řízení je třeba považovat za účelně vynaložené ve smyslu ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. v právní teorii ani v

48 Bílý M.: Subjekty náhrady nákladů řízení, Právní rozhledy 2010, ročník 18, číslo 9, str. 308

49 Zivilprozessordnung z 12.9.1950, Německo

50 Metodika dodržování principů účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti, návrh protikorupční strategie vlády 2013-2014, převzato z metodologie pro účely čerpání v Evropských фонdech

judikatuře Ústavního soudu ČR, případně Nejvyššího soudu ČR podána nebyla.

Právní teorie ani judikatura se zatím omezují na tzv. negativní výčet, tedy na uvedení toho, co není účelně vynaloženým nákladem. Není sporu o tom, zdali zaplacený soudní poplatek byl vynaložen účelně, zaplacený soudní poplatek je *conditio sine qua non* pro pokračování v civilním řízení, ale i tento náklad může propadnout v testu nepřipustného zneužití práva, jak bude uvedeno níže. Rozhodování o účelnosti vynaložených nákladů řízení se tedy může týkat jen všech ostatních nákladů. V praxi byly vymezeny jen tyto oblasti: i) účelnost právního zastoupení vůbec; ii) účelnost vynaložených cestovních nákladů. Právní zastoupení není zpravidla účelně vynaloženým nákladem v případě typově velmi jednoduchých sporů u tzv. formulářových žalob (I.ÚS 3923/11; I.ÚS 988/12); pokud má (ústřední) orgán státní správy příslušnou organizační složku k hájení svých právních zájmů (I.ÚS 2929/07; IV.ÚS 2513/09; IV.ÚS 3243/09); u statutárních měst a jejich městských částí (II. ÚS 2396/09); v případě žalob podaných na úhradu koncesionářských poplatků (I. ÚS 3344/12). Ústavní soud ČR však připomíná, že v případě zastoupení složek státu advokátem je za připuštění výjimečných okolností toto zastoupení účelné (III.ÚS 2428/10). Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.10.2008 sp.zn. Cpjn 201/2008⁵¹, které pak rezignovalo na zásadu účelnosti a je výsledkem iuspozitivistického přístupu k právu bez hlubších úvah o principech právního státu, je po uvedených nálezech Ústavního soudu ČR obsoletní a vůbec se při rozhodování o nákladech řízení neuplatní. Vynaložené cestovní náklady obvykle nejsou účelně vynaloženým nákladem v případě, že účastník si za svého právního

51 „Při určování odměny za zastupování advokátem nebo notářem nejsou důvodem pro postup podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně okolnosti, že advokát činil v řízení úkony formou automatizovaných výstupů a podání, že spor je veden o nízkou částku, že projednávaná věc není právně složitá nebo náročná, že řízení bylo krátké, anebo jiné charakteristiky věci, nýbrž jen konkrétní individuální okolnosti případu. Okolností, jež je důvodem pro postup podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně, může být například to, že řízení bylo bez zavinění toho, komu náhrada nákladů řízení přísluší, učiněno neobvykle mnoho úkonů právní služby, nebo že náklady vznikly náhodou, které se účastníkovi přihodila.“

zástupce zvolí advokáta značně vzdáleného od domicilu stran či procesního soudu (II. ÚS 736/12).

zásada přiměřenosti: je principem, který se v právním řádu zakonzervoval díky rozhodování Ústavního soudu ČR. V řadě jeho rozhodnutí se objevuje jako tzv. test proporcionality. Test se aplikuje, pokud se střetnou dvě základní práva a svobody. Tento test má tři otázky: i) je institut či právo omezující určité základní právo způsobilým prostředkem k dosažení sledovaného a požadovaného cíle? ii) když institut porovnáme s jinými opatřeními, jež umožňují dosáhnout stejného cíle, bylo uvedené řešení nejšetrnější ze všech možných? iii) jak jsou závažná obě práva, která stojí vůči sobě v kolizi?⁵² Podle Ústavního soudu ČR je dle čl. 4 Ústavy ČR je ústavní povinností obecných soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám jednotlivců a s ohledem na princip právního státu, z něhož plyne i princip proporcionality (= zásada přiměřenosti), který velí omezovat, je-li to třeba, základní práva jen v nezbytném rozsahu. Ultima ratio tohoto principu obsahuje ústavní příkaz plynoucí z čl. 4 odst. 4 Listiny, podle něhož nelze omezením popřít podstatu a smysl omezovaného základního práva (II.ÚS 2081/10). Této své ústavní povinnosti se obecné soudy nemohou zbavit poukazem na mezeru v právním řádu nebo prostým konstatováním neexistence příslušných právních pojmů či norem podústavního práva.

V otázce náhrady nákladů řízení je princip proporcionality uplatní pouze ve vztahu k povaze a hodnotě předmětu sporu. Ústavní soud ČR již judikoval, že právo na přiznání **přiměřené** náhrady nákladů je součástí práva na spravedlivý proces (II. ÚS 3288/07). Přiznávané náklady řízení pak musejí být **přiměřené hodnotě předmětu sporu**, nemají tuto převyšovat (I.ÚS 3698/10), pokud jsou přiznané náklady řízení v hrubém nepoměru k

52 Kolář D.: Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR, Jurisprudence 2008, ročník 8, číslo 1, str. 3-19

povaze a hodnotě sporu, dochází k sankcionování neúspěšné strany řízení, přičemž výše úhrady nákladů je v rozporu s principem proporcionality sankcí, čímž de facto dochází k ukládání sankce bez zákona (Pl.ÚS 25/12). Ústavní soud ČR pak rozhodl, že v řízení, které je zahájeno formulářovou žalobou, nárok je uplatňován vůči spotřebiteli, přičemž ten vznikl ze smlouvy anebo jiného právního důvodu, avšak spotřebitel je fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem (zejména smlouva o přepravě, dodávce tepla nebo energií, spotřebitelský úvěr, běžný účet, poskytování služeb informační společnosti, poskytování služeb elektronických komunikací, pojistná smlouva, regulační poplatek podle zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění) je spravedlivé, aby výše odměny za zastupování žalobce advokátem byla určena tak, že zpravidla nepřesáhne jednonásobek vymáhané jistiny (I.ÚS 3923/11). Pravidlo, že náklady řízení by neměly být vyšší než žalovaná jistina (s připuštěním výjimek) je obecně seznatelným pravidlem běžného života, kdy každý řádný hospodář poměřuje hodnotu získané věci k nákladům na její získání. Princip je sdílený univerzálně, jak v Polsku, kdy náklady řízení nemohou přesáhnout žalovanou jistinu (nebo šestinásobek minimální sazby)⁵³, tak i kupř. v Německu, když mnohdy nižší (např. odměna advokáta za formulářovou žalobu o 900,- EUR činí 58,50 EUR)⁵⁴. Skutečnost, že právo aprobovalo výši náhrady nákladů vyšší než (v zásadě) hodnota žalované jistiny odporuje i pravidlům ekonomické analýzy práva (Coase theorem)⁵⁵ při porovnání transakčních nákladů a nákladů přiznávaných soudem, což Ústavní soud ČR jinou úvahou vyjádřil slovy: „Je na pováženou, stává-li se pro procesní strany otázka nákladů řízení důležitější než věc sama; situace, kdy se soudní řízení vedou nikoliv kvůli úspěchu ve věci samé, ale především kvůli náhradě nákladů řízení, je dokladem patologického stavu českého civilního procesu ...“⁵⁶

53 Polsko: vyhláška 163/2002 Sb., o odměnách za advokátní služby

54 Německo: Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (RVG)

55 Coase R.: The problem of social cost, 1960

56 Ústavní soud ČR: nález ze dne 14.9.2011 sp.zn. I.ÚS 3698/10

zákaz zneužití práva: obecně se jedná o zákaz výkonu práva, které se formálně pohybuje uvnitř hranic subjektivního práva, sleduje však jiný než právem aprobovaný účel (např. úmysl škodit jinému bez vlastního přímého užítku, poškození oprávněného zájmu nebo subjektivního práva jiné osoby, rozpor se společenským určením subjektivního práva apod.). V Listině základních práv a svobod je vymezen v čl. 4 odst. 4: „Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro jaké byla stanovena.“ V občanském soudním řádu je tato zásada stanovena v ust. § 2 o.s.ř.: „*V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.*“, dále v ust. § 6 o.s.ř.: *V řízení postupují soud a účastníci řízení v součinnosti tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.* Při aplikaci uvedených ustanovení soud řeší paradox, kdy na jedné straně se jedná o chování dovolené a zároveň nedovolené. Platí však, že zákaz zneužití práva je silnější než dovolení dané právem⁵⁷.

Dalo by se namítnout, že tato zásada je obsažena již v zásadě účelnosti, která působí v procesním právu jako pojistka proti zneužívání institutu. Tato námitka však neobstojí při specifickém chování, a to šikanózní podávání žalob (šikanózní chování = chování, jehož záměrem je způsobit jinému nepřiměřenou újmu). Projeví se tak, že žalobce účelově rozdělí žalované nároky do několika žalob a sleduje tím přiznání nákladů řízení za každou podanou žalobu zvlášť. V praxi jde o žalování souboru

57 Knapp V.: Teorie práva, C.H. Beck, 1995, str. 185

neuhrazených pohledávek za jedním subjektem samostatnými jednotlivými žalobami nebo žalování každé neuhrazené splátky zvlášť. Tento postup obvykle nebývá problém odhalit, když každá nově napadlá žaloba prochází lustrací z důvodu případných negativních překážek řízení (litispendence, res iudicata), nicméně nalézací soudy (obvykle přetížené masou formulářových žalob) obvykle rezignují na úvahy o nepřiznání nákladů řízení a tyto přiznávají mechanicky.

D) procesní jistota:

Institut procesní jistoty znamená obvykle povinnost složit určenou finanční částku soudu jako zajištění proti případné povinnosti k náhradě nákladů řízení. Na rozdíl od jistot hmotněprávních smyslem této je chránit stranu před újmou, jež by jí mohla vzniknout z procesních úkonů protistrany či osoby třetí nebo z úkonů soudu, k nimž druhá strana dala podnět. Újmou je pak třeba rozumět výdaje nebo majetkovou škodu. Obecně přichází v úvahu složení jistoty v případě, že si tak mezi sebou strany dohodly, složením finanční částky nebo finančních derivátů k soudu, případě zřízením zástavního práva nebo ručitelstvím. Žalobní jistota se pak uplatní, je-li žalobcem cizozemec, povinnost může být podmíněna návrhem nebo tím, že žalobce není osvobozen od soudních poplatků⁵⁸. V platné právní úpravě je povinnost složit jistotu omezena na povinnost složit jistotu při podání návrhu na předběžné opatření ve sporném řízení a v případě incidenční žaloby v dědickém řízení (ust. § 257 z.ř.s.).

Jistota se pak podle ust. § 75b odst. 1 o.s.ř. (případně § 102 o.s.ř.) skládá nejpozději ve stejný den, kdy se podává návrh na předběžné opatření ve sporném řízení, není-li složena, předseda senátu návrh usnesením odmítne. Existují pouze dvě výjimky, za kterých je možno od složení jistoty

⁵⁸ Hora V.: Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku československých právníků Všechno, 1947, str. 194-198

upustit, a to v případě, kdy navrhovatel spolu s podáním návrhu osvědčí, že jsou u něj dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků nebo je-li tu nebezpečí z prodlení, v důsledku něhož by navrhovateli mohla vzniknout újma, a navrhovatel spolu s návrhem osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit.

Procesní jistota má v našem právu funkci preventivní a zároveň sanační, preventivním účinkem odrazuje navrhovatele od šikanózních návrhů na nařízení předběžných opatření a tím i zahlcení soudu, a s ohledem na to, že předpokladem nařízení předběžného opatření je pouze osvědčení skutečností (nikoliv prokázání), pak sanační funkce má sloužit k nahrazení případné (nedůvodné) újmy, která byla protistraně nařízeným opatřením způsobena. Řízení o nahrazení újmy z nařízeného předběžného opatření je upraveno v ust. § 77a o.s.ř.

(1) Zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.

(2) Žalobu na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 je třeba podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo nebo kdy bylo pravomocně zrušeno, jinak právo zanikne. Zmeškání této lhůty nelze prominout.

(3) Příslušným k projednání žaloby podle odstavce 2 a k rozhodnutí o ní je soud, který v prvním stupni rozhodoval o předběžném opatření.

(4) Pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy se uspokojí z navrhovatelem složené jistoty; nepostačuje-li jistota k uspokojení všech poškozených, rozdělí soud jistotu mezi ně poměrně. Povinnost navrhovatele nahradit škodu nebo jinou újmu, která nebyla zajištěna složenou jistotou, tím není dotčena.

Povinnost k náhradě újmy způsobené nařízeným předběžným opatřením je povinnost objektivní s připuštěním liberačních důvodů, předpokladem vzniku povinnosti je pak existence nařízeného předběžného opatření, které zaniklo nebo bylo zrušeno z jiného důvodu, než že návrhu ve věci samé bylo vyhověno nebo že právo navrhovatele bylo uspokojeno. Žaloba musí být podána v šestiměsíční prekluzivní lhůtě počínaje

okamžikem zániku nebo pravomocného zrušení nařízeného předběžného opatření. Ze složené jistoty je pak v případě úspěchu žaloby poskytnuto soudem odškodnění. Újmu, která nebyla nahrazena ze složené jistoty, navrhovatel předběžného opatření uhradí z jiného majetku. V případě, že je složená jistota vyšší, než přisouzená újma, pak soud přebytek po právní moci rozhodnutí ve věci samé vrátí navrhovateli. Aktuální výše skládaných jistot je však nízká, činí částku, která je občanským soudním řádem stanovena jako hranice bagatelnosti (10.000,- Kč), ve sporech týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti činí částku 50.000,- Kč.

Jistota v zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních je upravena širěji. Jistota se však týká pouze incidenčních žalob v dědickém řízení, jejím smyslem je (zřejmě) zamezení nedůvodných nebo šikanózních žalob. Maximální výše skládané jistoty je pak vyšší než u jistot při návrhových předběžných opatření ve sporném řízení.

§ 257 z.ř.s.

(1) Věřiteli, který soudu sdělil, že požaduje, aby jím popřené pohledávka nebo jím popřené právo na uspokojení pohledávky ze zajištění anebo jejich popřené části byly uplatněny u soudu žalobou, soud usnesením uloží, aby složil u soudu jistotu na náhradu nákladů řízení o žalobě a na náhradu škody nebo jiné újmy, která by vznikla nedůvodným popřením pohledávky nebo práva na uspokojení ze zajištění anebo jejich částí; současně určí lhůtu ke složení jistoty a poučí popírajícího věřitele o následcích toho, jestliže jistota nebude včas složena.

(2) Jistotu soud stanoví **ve výši jedné třetiny popřené pohledávky**, popřené práva na uspokojení pohledávky ze zajištění nebo jejich popřených částí, **nejméně 10 000 Kč a nejvýše 100 000 Kč**.

(3) Od uložení nebo od zaplacení jistoty soud usnesením upustí, požádal-li o to popírající věřitel a prokázal-li soudu, že jsou u něj splněny předpoklady pro úplné osvobození od soudních poplatků podle občanského soudního řádu, jakož i tehdy, vzal-li své popření zpět.

Řízení o nahrazení újmy z podané žaloby je upraveno v ust. § 267

z.ř.s.:

(1) Byla-li žaloba zamítnuta nebo odmítnuta, popřípadě bylo-li řízení o žalobě zastaveno, soud po právní moci rozhodnutí vrátí složenou jistotu.

(2) Bylo-li žalobě pravomocně vyhověno, je popírající věřitel povinen nahradit škodu nebo

jinou újmu, která žalujícímu věřiteli vznikla nedůvodným popřením jeho pohledávky nebo práva na uspokojení pohledávky ze zajištění. Náhradu škody nebo jiné újmy je třeba uplatnit u soudu nejpozději do 6 měsíců od právní moci rozhodnutí o žalobě, jinak právo zanikne.

(3) Pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy se uspokojí ze složené jistoty; povinnost nahradit škodu nebo jinou újmu, která nebyla kryta složenou jistotou, tím není dotčena.

Povinnost k náhradě újmy způsobené nedůvodně podanou incidenční žalobou je povinnost objektivní bez připuštění liberačních důvodů, předpokladem vzniku povinnosti je pak zamítnutí incidenční žaloby nebo zastavení řízení. Žaloba musí být podána v šestiměsíční prekluzivní lhůtě počínaje okamžikem právní moci rozhodnutí o incidenční žalobě. Ze složené jistoty je pak v případě úspěchu žaloby poskytnuto soudem odškodnění.

Oba procesní předpisy však pracují s termínem škoda nebo jiná újma jinak než je definována újma podle ust. § 2894 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, což může při aplikaci vést k problémům. Obě tato ustanovení se musí vykládat tak, že se vztahují na reparaci újmy podle ust. § 2894 a násl. zák. č. 89/2012 Sb.

Z mého pohledu soudce zavedení procesních jistot do o.s.ř. bylo přínosem, protože před zavedením tohoto institutu chodily návrhy na nařízení předběžných opatření téměř každý týden, většinou byly nedůvodné, po zavedení procesní jistoty chodí návrhy na nařízení předběžných opatření velmi zřídka, většinou jsou však důvodné a je jim vyhověno.

E) moderační právo:

Soudcovské zmírňovací právo je institutem speciálním, jehož účelem je zmírňování nepřiměřené tvrdosti, nebo dosažení obecně spravedlivého výsledku mezi stranami. Pokud by regulace vztahující se k přiznávání

náhrady nákladů řízení byla spravedlivá, nebylo by práva moderace v procesním právu zapotřebí, ale není možné právními normami reagovat na všechny možné myslitelné situace života. Pramenem práva jsou dobré mravy, dobré mravy se použijí jako korektiv právních předpisů, mají vyšší právní sílu. Moderace ve smyslu dobrých mravů musí být součástí procesních předpisů. Již v dobách římského práva byla definována právní zásada *summum ius sumum iniuria*⁵⁹. Názory publikované některými autory⁶⁰ o tom, že moderační právo v procesních předpisech nemá místo, je nutno pro tento důvod (*summum ius sumum iniuria*) odmítnout. V platném právním právu je toto moderační právo zakotveno v ust. § 150 o.s.ř.: „*Jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeného soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.*“

Ústavní soud ČR již judikoval, ust. § 150 o.s.ř. neslouží ke zmírňování majetkových rozdílů mezi procesními stranami, ale k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude jevit spravedlivým především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stádiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku apod (I. ÚS 2862/07). V judikatuře Ústavního soudu ČR lze najít tři důvody pro aplikaci moderačního práva, a to i) majetkové, sociální a osobní poměry neúspěšného účastníka, ii) jejich poměření s poměry účastníka úspěšného, a iii) okolnosti případu (III.ÚS 3448/10). Zákodárce k nim přidal i odmítnutí zúčastnit se prvního setkání

59 Cicero: De officiis, I, 10, 33, přeloženo: nejvyšší právo je nejvyšším bezprávím, tedy nekritická aplikace práva bez pochopení a respektu účelu práva a bez zohlednění všech okolností je často prostředkem nejvyššího bezpráví

60 Např. Jirsa J.: Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. Právní rozhledy 2009, číslo 6, str. 198

s mediátorem, pokud soud mediaci nařídil. Ústavní soud ČR⁶¹ dále dodává, že pokud (nalézací) soud shledá, pak je povinen se ústavně konformním způsobem vypořádat s jejich dopadem do sféry povinnosti účastníka k náhradě nákladů řízení. Při aplikaci ust. § 150 o.s.ř. je soud povinen mít vždy na zřeteli účel soudního řízení, tedy poskytování soudní ochrany právům (čl. 90 Ústavy ČR). Ust. § 150 o.s.ř. však nelze považovat za pravidlo, které by zakládalo zcela volnou diskreci soudu (ve smyslu libovůle), ale jde o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení výjimečně přihlédnout (I.ÚS 401/06). Při posuzování otázky, zdali moderační právo realizovat či nikoliv, soud musí rovněž vycházet i z výše náhrady nákladů řízení, která by byla účastníku ukládána k refundaci.

Před přistoupením k realizaci moderačního práva soudem musí soud vytvořit prostor, aby se účastník řízení mohl k uvažovanému postupu vyjádřit (II.ÚS 828/06). Obvykle postačí, když se účastníci vyjádří k možnosti moderace nákladů řízení v závěrečném návrhu, mnohdy však tuto otázku nastolují již v úvodu jednání. Pokud se jeden z účastníků řízení z jednání omluví, pak lze mít za to, že se svou procesní neaktivitou o prostor vyjádřit se k otázce moderace náhrady nákladů řízení připravil (shodně i poučení podle ust. § 118a o.s.ř., která se poskytují pouze přítomným účastníkům). Tuto povinnost je splněna i tehdy, má-li účastník možnost podat proti rozhodnutí odvolání.

Z mého pohledu soudce je pak existence moderačního práva naprostá nutnost. Pokud je smyslem soudního řízení nejen dosažení práva, ale i dosažení spravedlnosti, pak toto právo musí být v procesních předpisech zachováno. Moderační právo soudu odráží význam výroku, který řekl již Marcus Tullius Cicero: *Summum ius, summa inuria*. Bez tohoto

61 Ústavní soud ČR: rozhodnutí ze dne 3.9.2008 sp.zn. II.ÚS 446/08

oprávnění by soudy mohly být zdrojem bezprávní a nespravedlnosti.

F) náhrada ve sporných řízeních:

Sporná řízení jsou plně ovládána zásadou úspěchu ve věci, když do této zásady se promítají i zásada zavinění *largo sensu*, zásada účelnosti, zásada přiměřenosti a zákaz zneužití práva. Právo na náhradu nákladů řízení se přiznává úspěšnému účastníkovi (ust. § 142 o.s.ř.). Existuje pět výjimek, kdy se nerozhoduje podle úspěchu ve věci, a to pokud podlehlá stana svým chováním nezavdala příčinu k podání návrhu nebo zahájení řízení (§ 143 o.s.ř.), nebyla před zahájením sporu ke splnění povinnosti výslovně vyzvána (§ 142a o.s.ř.), nebo existují důvody zvláštního zřetele hodné (§ 150 o.s.ř.), řízení skončilo smírem a nebylo ohledně náhrady nákladů řízení ujednáno nic jiného (ust. § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř.) a řízení bylo zastaveno a nelze procesní zastavení přičíst na vrub jedné nebo druhé straně (ust. § 146 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a § 146 odst. 2 o.s.ř.). Speciální úprava je pak uvedena z ust. §§ 229,230 z.ř.s., proti likvidačnímu správci nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů ve sporném řízení s výjimkou zásady zavinění *largo sensu*. O tom, proč bylo toto řešení takto zvoleno, důvodová zpráva k z.ř.s. mlčí.

O plném úspěchu ve věci lze hovořit tehdy, byla-li žaloba v celém rozsahu zamítnuta nebo bylo žalobě v celém rozsahu vyhověno. Pokud měl účastník neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu, může mu soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení. Jde o právní normu s částečně relativně neurčitou hypotézou, co se rozumí „poměrně nepatrnou částí“ je pak na diskreci soudu. Co se týče závislosti na znaleckém posudku, pak Nejvyšší soud ČSSR judikoval, že určení výše uplatněného nároku nezávisí na znaleckém posudku tam, kde výše nároku je již předem objektivně dána

(NS sp.zn. Cz 155/56), naopak není dána tam, kde byl znalecký posudek prováděn jen k doložení základů uplatňovaného žalobního nároku (NS sp.zn. 5Cz 11/75). Tato část právní normy může být již obsoletní, když procesní pravidla připouštějí i tzv. soukromý znalecký posudek (ust. § 127a o.s.ř.), tedy že účastník může zjistit výši svého nároku již podle znaleckého posudku zadaného před zahájením řízení, tento znalecký posudek pak bude mít stejnou důkazní váhu jako soudem zadaný znalecký posudek a náklady na jeho obstarání mu v případě úspěchu ve věci budou refundovány neúspěšným účastníkem.

Snadná situace je rovněž tam, kde strany jsou ve sporu zhruba stejně úspěšné. Podle zásady úspěchu ve věci soud vysloví, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, tedy, že každý účastník si své náklady řízení nese sám. Spornou otázkou je to však ve věci uhrazeného soudního poplatku, protože tam žalobce nese více nákladů než žalovaný a tyto mu nebudou žalovaným refundovány. Asi správnou úvahou v této oblasti by bylo uhrazený soudní poplatek pomyslně rozdělit na části podle počtu stran a vyslovit, že v takovém případě žalovaný musí žalobci uhradit část soudního poplatku na řízení připadající. Tato logická úvaha se do právní normy ani do praxe nepromítla.

Složitá situace nastává tehdy, je-li účastník ve sporu úspěšný jen částečně (a nikoliv přesně v 1/2). Zákon v ust. § 142 odst. 3 o.s.ř. stanoví, že *„Měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo.“* Je-li předmětem sporného řízení peněžitá pohledávka, případně též její příslušenství, postaví soud na každou stranu rovnice míru úspěchu včetně úspěchu ohledně příslušenství. Výši příslušenství je pak nutno spočítat ke dni vyhlášení rozhodnutí (I.ÚS 2717/08). Při rozhodování o této otázce soud nejprve musí zjistit, jakou částku činí neúspěch ve věci.

Možné varianty při žalobě na peněžité plnění jsou tyto:

i) žaloba o částku 12.000,- Kč s úrokem ve výši 10% od 1.1.2013, úspěšná co do jistiny 8.000,- Kč a úroku ve výši 10% od 1.6.2013. Rovnice výpočtu neúspěchu ve věci pak činí: $\text{neúspěch} = (\text{jistina} + \text{jistina} * 0,1/365 * \text{počet dní od 1.1.2013 do 30.10.2013}) - (\text{přiznaná jistina} + \text{jistina} * 0,1/365 * \text{počet dní od 1.6.2013 do 30.10.2013})$.

ii) žaloba o částku 12.000,- Kč s úrokem ve výši 10% od 1.1.2013 a smluvní pokutou ve výši 24.000,- Kč, úspěšná co do jistiny 8.000,- Kč a úroku ve výši 10% od 1.6.2013 a smluvní pokuty ve výši 6.000,- Kč. Rovnice výpočtu neúspěchu ve věci pak činí: $\text{neúspěch} = (\text{jistina} + \text{jistina} * 0,1/365 * \text{počet dní od 1.1.2013 do 30.10.2013} + \text{smluvní pokuta}) - (\text{přiznaná jistina} + \text{jistina} * 0,1/365 * \text{počet dní od 1.6.2013 do 30.10.2013} + \text{přiznaná smluvní pokuta})$.

Je-li předmětem žaloby nepeněžité plnění, pak je potřeba každou žalovanou povinnost nebo její složku posuzovat za samostatnou jednotku. Při výpočtu neúspěchu pak rovnice bude vypadat takto: $\text{neúspěch} = \text{suma žalovaných povinností} - \text{suma přiznaných povinností}$.

Při kombinaci peněžitého plnění a nepeněžitého plnění pak určení neúspěchu matematickým způsobem není možné.

Náhrada nákladů se pak přiznává podle vzorce:

$$\text{ČNN}^{\text{částečná náhrada nákladů}} = (\text{úspěch} - \text{neúspěch}) * \text{PNN}^{\text{plná náhrada nákladů}}$$

Pokud sporné řízení skončilo smírem, žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, nedohodli-li se účastníci jinak (ust. § 146 odst. 1 o.s.ř.). Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů také v případě, bylo-li řízení zastaveno a neuplatní se zavinění podle ust. § 146 odst. 2 o.s.ř. Je-li však žaloba odmítnuta (pro vady) je navrhovatel povinen nahradit ostatním účastníkům náklady řízení (ust. § 146 odst. 3 o.s.ř.).

Další neřešitelnou situací je stav, kdy je z řízení vyloučen určitý nárok k samostatnému projednání. Pokud běží dvě samostatná řízení, logicky nastávají dva rozdílné okamžiky, kdy je věc meritorně rozhodnuta. Jak se potom vypořádat se zásadou úspěchu ve věci, zdali v poměru k oběma řízením, nebo v každém jednotlivém zvlášť, je otázkou, která se na první pohled může zdát obtížná. Nicméně soud musí rozhodnout o náhradě nákladů řízení v každé věci samostatně a zohlední úspěch v každé věci zvlášť. O tom, jak spočítat odměnu právního zástupce, podle jaké tarifní hodnoty, jak se vypořádat s náhradou zaplaceného soudního poplatku, právní předpisy mlčí. Zde již záleží jen na tom, co který soudce dokáže odůvodnit.

G) náhrada v nesporných řízeních (z.ř.s.):

Počínaje dnem 1.1.2014 byla tzv. nesporná řízení (a některá sporná, např. o rozvod manželství) přesunuta do zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních sporných⁶². Při vytváření tohoto zákona bylo

⁶² Důvodová zpráva k zák. č. 292/2013 Sb.: Za první republiky byla právní úprava soudního řízení sporného a nesporného oddělena. Sporné řízení upravoval zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních, a nesporné řízení bylo upraveno dvěma kodexy. Jednotlivá nesporná řízení, jakož i jejich hmotněprávní aspekty, upravoval tzv. nesporný patent č. 208/1854 ř.z. a procesní stránku nesporných řízení upravoval komplexně zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného. Pokud nebylo v zákoně č. 100/1931 Sb. ustanoveno jinak, užila se v nesporném řízení subsidiárně ustanovení zákona o řízení sporném, ale pouze pokud šlo o ustanovení upravující strany, zmocněnce, právo chudých, řízení, ústní jednání, důkazy, usnesení a navrácení k předešlému stavu.

postupováno podle tzv. minimalistické varianty, tedy že procesní postup stanovený v tomto zákoně bude upraven v minimální možné míře a ve zbylé části se bude plně řídit obecným procesním předpisem, tedy občanským soudním řádem (§ 1 odst. 2 z.ř.s.). Obecná zásada pro přiznávání náhrady nákladů řízení je stanovena v ust. § 23 z.ř.s. tak, že je-i možné zahájit řízení i bez návrhu (nesporná řízení) a v řízení o statusových věcech manželských a partnerských, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení. Tato zásada však není absolutní, platí z ní výjimka, a to a) odůvodňují-li to okolnosti případu; b) pokud navrhovatel podal návrh na zahájení řízení, ačkoli šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva.

Z.ř.s. se použije v 21 typových řízeních uvedených v ust. § 2 z.ř.s. Poslední typ řízení, a to výkon rozhodnutí v některých věcech upravených z.ř.s. nepatří do nalézacích řízení. Speciální úprava ohledně náhrady nákladů řízení je upravena pouze pro řízení o svéprávnosti, řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a držení ve zdravotním ústavu, řízení o pozůstalosti, řízení o úschovách a (pro) výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Jinak se v plné míře uplatní ust. §§ 23, 24 z.ř.s., rovněž se plně uplatní zásada zájmová a zásada zavinění largo sensu.

- **řízení o svéprávnosti**

- lex specialis § 43 z.ř.s.: (1) Náklady řízení platí stát. Neplatí však náklady právního zastoupení, s výjimkou nákladů soudem jmenovaného opatrovníka pro řízení. (2) Lze-li to spravedlivě žádat, přizná soud náhradu proti tomu, o jehož svéprávnost v řízení šlo.

- úprava placení nákladů řízení vychází z § 191 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Náklady řízení o svéprávnosti platí ze zákona stát, za něhož je platí příslušný soud

prvního stupně, jako je tomu podle původní právní úpravy. Pokud jde o náklady spojené se zastupováním posuzovaného zvoleným zmocněncem nebo opatrovníkem (osoba blízká nebo jiná vhodná osoba), platí tyto náklady posuzovaný. Náklady právního zastoupení posuzovaného platí stát pouze v případě, že mu byl jmenován zástupce nebo opatrovník z řad advokátů. Pokud jde o úpravu náhrady nákladů řízení, je tato rovněž převzata z § 191 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Náhradu nákladů řízení státu soud přizná v případě, lze-li to po posuzovaném spravedlivě žádat.

- **řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a držení ve zdravotním ústavu**

- lex specialis § 74 z.ř.s.: Náklady řízení platí stát. Neplatí však náklady právního zastoupení umístěného člověka, s výjimkou nákladů soudem jmenovaného opatrovníka pro řízení.

- ustanovení je bez věcných a terminologických změn převzato z § 191g občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Jedinou změnou je, že podle nové právní úpravy se výjimka pro neplacení nákladů právního zastoupení státem nevztahuje pouze na případy, kdy byl soudem jmenován člověku opatrovník. Náklady jmenovaného opatrovníka hradí stát.

- **řízení o pozůstalosti**

- obecně pro pozůstalostní řízení platí, že dalším subjektem práva, který má právo na náhradu nákladů řízení (odměnu), je notář vykonávající funkci soudního komisaře. Tato je pak podle ust. § 127 z.ř.s. nákladem řízení, stejně jako hotové výdaje soudního komisaře (notáře) a daň z přidané hodnoty).

- Odměna notáře jako soudního komisaře je upravena v §107-109 z.ř.s.:

§ 107

Odměna, náhrada výdajů a náhrada za daň z přidané hodnoty

(1) Notář má právo na odměnu za úkony, které v řízení provedl jako soudní komisař osobně nebo které z jeho pověření provedl notářský kandidát, notářský koncipient nebo jeho jiný zaměstnanec, na náhradu hotových výdajů přitom vzniklých a na náhradu za daň z přidané hodnoty, je-li plátcem daně z přidané hodnoty. To platí obdobně i pro notáře, který v řízení provedl úkon na dožádání.

(2) Převzal-li věc zástupce nebo náhradník notáře anebo nově ustanovený notář, má právo na poměrnou část odměny, na náhradu svých hotových výdajů a na náhradu za daň z přidané hodnoty, je-li plátcem daně z přidané hodnoty.

(3) Odstavec 1 se nepoužije, byl-li zástupcem notáře ustanoven notářský kandidát; jeho podíl na odměně, náhradě hotových výdajů a náhradě za daň z přidané hodnoty notáře se řídí jinými právními předpisy.

(4) Právo na odměnu a na náhradu za daň z přidané hodnoty z této odměny podle odstavce 1 má jen notář, kterému nebylo zrušeno pověření podle § 104.

§ 108

Placení odměny a náhrad

(1) Odměnu, náhradu hotových výdajů a náhradu za daň z přidané hodnoty jsou v řízení o pozůstalosti povinni notáři zaplatit

- a) jediný dědic, který nabývá dědictví, jež není předlužené,
- b) více dědiců, kteří nabývají dědictví, jež není předlužené, a to podle poměru svých dědických podílů nebo podle poměru majetku nabytého při rozdělení pozůstalosti,
- c) stát, nejde-li o případy podle písmene a) nebo b).

(2) O tom, kdo a v jaké výši platí odměnu notáře a jeho hotové výdaje, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, rozhodne soud i bez návrhu v usnesení, kterým se řízení v prvním stupni končí. Při rozhodování soud určí náhradu za daň z přidané hodnoty podle sazby daně z přidané hodnoty stanovené jiným právním předpisem.

§ 109

Odměna ve zvláštních případech

Byla-li nařízena likvidace pozůstalosti, hradí se odměna a náhrady hotových výdajů a za daň z přidané hodnoty z majetku likvidační podstaty podle rozhodnutí, kterým se řízení při likvidaci pozůstalosti v prvním stupni končí. **Stát ručí za uspokojení práva notáře na odměnu a náhrady.**

- výši odměny za úkony, které notář provedl v řízení o pozůstalosti jako soudní komisař, stanoví prováděcí právní předpis; kromě odměny má notář právo též na náhradu svých hotových výdajů a na náhradu

za daň z přidané hodnoty, je-li jejím plátcem. Odměnu a náhrady jsou povinni notáři zaplatit zůstavitelovi dědici, jen jestliže nabyli nepředlužené dědictví; v ostatních případech (zejména bylo-li řízení o pozůstalosti zastaveno, připadla-li pozůstalost státu, nabyli-li dědic předlužené dědictví) je platí stát, za něhož je platí příslušný soud prvního stupně, jako je tomu podle původní právní úpravy.

- byla-li nařízena likvidace pozůstalosti, hradí se odměna a náhrady notáře z výtěžku zpeněžení pozůstalosti. Protože rozvrh zpeněžení likvidační podstaty nezaručuje, že nároky notáře budou opravdu uspokojeny, ručí za to stát (resp. příslušná organizační složka státu, jímž je zde soud prvního stupně).

- podle ust. § 128 z.ř.s. V řízení o pozůstalosti soud přizná účastníku náhradu nákladů řízení potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva zcela nebo zčásti proti ostatním účastníkům nebo některým z nich, (jen tehdy) odůvodňují-li to okolnosti případu nebo (jen tehdy) jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele; to však neplatí, byla-li nařízena likvidace pozůstalosti.

- v případě likvidace pozůstalosti podle ust. § 195 z.ř.s. soud fakultativně jmenuje tzv. likvidačního správce (ust. § 197 z.ř.s.). Likvidačním správcem je osoba, která je zapsána v seznamu insolvenčních správců (§ 203 odst. 1 z.ř.s.).

- likvidační správce má právo na odměnu za úkony, které učinil osobně nebo prostřednictvím stanovených osob, na náhradu hotových výdajů a na daň z přidané hodnoty (ust. § 209 odst. 1 z.ř.s.). Tato se uhradí z majetku likvidační podstaty, stát přitom ručí za uspokojení práva likvidačního správce na odměnu a náhrady (§ 210 z.ř.s.).

- v případě žaloby na určení pohledávky nebo práva na uspokojení pohledávky ze zajištění podle ust. § 266 z.ř.s. žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení proti likvidačnímu správci, s výjimkou zaviněných nákladů řízení. V případě podání žaloby na určení

pohledávky nebo práva na uspokojení pohledávky ze zajištění skládá žalobce podle ust. § 257 z.ř.s. procesní jistotu.

- nákladem řízení má být zřejmě i odměna a hotové výdaje správce pozůstalosti, jediným ustanovením, ze kterého se toto dá dovodit, je pak ust. § 516 z.ř.s., které stanoví, že výši odměny a hotových výdajů stanoví ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

- **řízení o úschovách**

- v tomto typu řízení nelze o náhradě nákladů řízení v obecném slova smyslu mluvit. Zákon pak v tomto směru jako náklad vymezuje tzv. náklad úschovy podle § 296 z.ř.s., a to zejména při skládání movitých věcí hodících se k úschově za účelem splnění závazku (§ 290 z.ř.s.). Takovou movitou věcí může být i osobní automobil. Před vydáním předmětu úschovy soud rozhodně o náhradě účelně vynaložených výdajů z prostředků. Právní úprava neobsahuje ustanovení pro případ, kdy složená záloha na náklady úschovy je nižší než skutečné náklady na úschovu (např. v případě automobilu), pak lze mít za to, že per analogiam podle ust. § 296,297 z.ř.s. Soud v usnesení o vydání předmětu úschovy uloží příjemci předmětu úschovy nahradit rozdíl mezi potřebnými účelně vynaloženými náklady na úschovu a složenou zálohou, tuto povinnost pak stanoví do tří dnů podle ust. § 160 odst. 1 o.s.ř. Jak je řešena otázka zaplacené zálohy na náklady úschovy mezi složitelem a příjemcem, to zákon nijak neřeší.

- **výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti**

- jedná se o řízení vykonávací, které je upraveno v z.ř.s., a to s ohledem na skutečnost, že i řízení nalézací je upraveno v z.ř.s. a bylo technicky vhodné výkony rozhodnutí v těchto věcech zařadit do úpravy z.ř.s. Níže uvedené platí pro výkon rozhodnutí odnětím dítěte podle ust. §

504 z.ř.s., tento výkon rozhodnutím je posledním z prostředků realizace rozhodnutí a přistupuje se k němu, byly-li vyčerpány předchozí možnosti nebo je podle okolností případu zřejmé, že přechází možnosti by byly bezvýsledné

- ust. § 505 z.ř.s. (náklady personálního výkonu) nově vymezuje další náklady řízení (nad rámec ust. § 137 o.s.ř.), a to ušlý výdělek a hotové výdaje osob zúčastněných na výkonu rozhodnutí odnětím dítěte; náklady účelně vynaložené s otevřením bytu nebo jiné místnosti povinného nebo jiné osoby; náklady na nezbytné potřeby nelzetilého dítěte při výkonu rozhodnutí; náklady na dopravu nezletilého dítěte spojené s jeho navrácením v případě mezinárodního únosu.
- náhradu nákladů řízení v takovém případě platí povinný (ust. § 506 z.ř.s.), stát má rovněž právo na náhradu odměny mediátora z první setkání, kterou platil.

H) náhrada nákladů ve vykonávacím řízení (exekuce a výkon rozhodnutí):

V rámci aktuální právní úpravy jsou možné dva způsoby vykonávacího řízení, a to buď formou výkonu rozhodnutí podle části šesté o.s.ř. nebo formou exekuce podle exekučního řádu. Důvodem pro privatizaci části moci soudní do rukou tzv. soudních exekutorů byla podle důvodové zprávy nízká efektivita soudů při výkonu rozhodnutí, soudní exekutoři měli přinést efektivitu až 70%⁶³. Od roku 2001 až do roku 2012 bylo v České republice nařízeno 5.153.112 exekucí⁶⁴ ⁶⁵, úspěšně vymoženo bylo 24,3% exekucí, 7,3% zastaveno, 68,3% exekucí je stále v běhu⁶⁶.

63 Důvodová zpráva: Materiální zainteresovanost soudních exekutorů na výsledcích exekuce dojde nepochybně ke zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti ... Ve státech, kde byl institut soudních exekutorů již zaveden, je statisticky evidována vyšší efektivnost vymáhání pohledávek. V průměru se v odborných pramenech uvádí zvýšení efektivity o 70%.

64 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

65 Zdroj: Exekutorská komora ČR

66 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium,

Exekutorská komora uvádí (květen 2013) údaje nižší⁶⁷, za nižším počtem může být povinnost exekutora slučovat jednotlivé exekuce do společného řízení od 1.1.2013. Kolik fyzických nebo právnických osob je exekučováno, to nelze ověřit, nejnižší možný počet bude 400.000 osob, jak uvedl prezident Exekutorské komory v květnu 2013. Prohlášení Exekutorské komory ČR jsou však nepravdivá⁶⁸. Úspěšnost exekucí se nezveřejňuje. Juraj Podkonický publikoval odhad⁶⁹, že úspěšnost vymáhání pohledávek do 100tisíc Kč je 60%, úspěšnost ohledně dluhů nad 100tis. Kč pak 30%. U menších částek je úspěšnost až 90%, u dluhů nad 10 mil. Kč pak 5%⁷⁰. Úspěšnost soudních výkonů rozhodnutí je pak kolem 41%⁷¹.

Exekuce jsou prováděny soudními exekutory, kteří vykonávají část soudní moci (§ 28 e.ř.) a zároveň je tento výkon soudní moci podnikáním zaměřeným na zisk (§ 3 odst. 1 e.ř.). V těchto mantinelech se pak postavení soudního exekutora jako podnikatele dostává mimo rámec právního státu: „*Soudnictví v občanských věcech je vykonáváno ... jak v zájmu jednotlivců, tak i v zájmu celku. Z toho vyplývají v otázce nákladů s ním spojených dva důsledky: jsouc společenským útvarům kulturním, nesmí býti nikdy podnikem výdělečným; ale s druhé strany zase: sloužíc zájmům jednotlivců, nesmí jimi býti přístupno bez jakýchkoli hmotných obětí. Neboť soudnictví, vykonávané bez jakéhokoliv nebezpečí pro strany, vedlo by nutně k soudnictví, ku zneužívání soudů a řízení soudního a tím i ku škodě celku.*“⁷²

o.s.

67 Prošek J.: Exekutorská komora ČR: „V roce 2013 se v ČR vede přibližně 2 miliony exekucí proti 400tis. dlužníkům.“ <http://www.novinky.cz/finance/295932-v-exekuci-je-400-tisic-cechu-otevrenych-pripadu-jsou-ale-dva-miliony.html>

68 Např. zpráva z 28.1.2013: „Kolik nás stála novela?“ tvrzení – exekutoři ze státního rozpočtu neodčerpávají ani korunu, byť vykonávají službu pro stát, kterou před rokem 2001 vykonávaly pouze soudy, ovšem s mizivou vymahatelností kolem 3%, tvrzení je nepravdivé, protože exekuční agendě (pro exekutory) se věnují exekuční soudy, tato soudní agenda vykonávaná (pro exekutory) je prostá soudních poplatků a její náklady zcela nesou daňoví poplatníci, kde se vzal údaj 3%, to je sporné

69 Podkonický J.: Noviny pro konkurz a vyrovnání 2005/5

70 Kotek: Právo 2.4.2007

71 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

72 Hora V.: Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku československých právníků Všehrad, 1947, str. 185

Neformálně se hovoří se o tom, že skutečnými (v praxi realizovanými) základními zásadami exekučního řízení jsou zásada tvrdosti (na dlužníky je třeba přísnost) a „Greed is good“⁷³ (z neplacení dluhů je možno mít dobrý zisk)⁷⁴. Výběr soudních exekutorů nebyl podmíněn absolvováním psychotestů, což se například zobrazuje v počtu kárných provinění nebo trestních stíhání exekutorů. U soudního exekutora je 15% roční pravděpodobnost, že bude kárně stíhán, kdežto u advokáta činí 2,8%, resp. 2,1%. U soudců tato pravděpodobnost činí cca 6,85%, kárně odsouzeno je 2,9%⁷⁵. Zatímco u soudců existuje pravděpodobnost jejich selhání v důsledku nabídnutého úplatku⁷⁶, u soudních exekutorů se pravděpodobnost jejich selhání spojuje nezřídka se zneužitím pravomoci nebo zpronevěrou⁷⁷.

Zákonodárce koncipoval exekuční řád jako lex specialis vůči o.s.ř. (§ 52 e.ř.). Otázka nákladů řízení, resp. jejich náhrady, je pak vymezena v ust. § 270, 271 o.s.ř., § 87-89 e.ř. Jedním ze základních principů exekučního řízení je pak zákonná ochrana majetku povinného (Ústavní soud ČR: I.ÚS 752/04 ze dne 31.10.2007, tento náleze reaguje na v praxi uplatňovanou zásadu soudních exekutorů: „greed is good“, náleze se týkal praxe soudního exekutora a zároveň prezidenta Exekutorské komory ČR JUDr. Juraje Podkonického).

Občanský soudní řád vychází z myšlenky, že budou podávány pouze oprávněné návrhy na výkon rozhodnutí, oprávněné budou v celém rozsahu. Proto také zakotvuje zásadu, že o nákladech výkonu rozhodnutí bude rozhodnuto již při nařízení výkonu rozhodnutí (§ 270 odst. 1 o.s.ř.). Oprávněný má pak nárok na náhradu všech účelných nákladů výkonu rozhodnutí. Subsidiárně se použijí i ust. § 140-150 o.s.ř. (§ 270 odst. 4

73 Přeloženo: Hamižnost je dobrá, heslo je celosvětově populární díky filmu Wall street

74 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

75 Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

76 Např. stíhaný a částečně amnestovaný soudce Jiří Berka

77 Např. odsouzený exekutor Jozef Višváder

o.s.ř.), tj. zásada zavinění largo sensu, moderační právo soudu. Stejně jako v nalézacím řízení, oprávněný platí náklady řízení, které vzniknou jemu osobně nebo jeho právnímu zástupci, jakmile vzniknou, povinný je povinen mu je refundovat (nahradit) v rozsahu stanoveném soudem. Soud pak může uložit oprávněnému povinnost složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí, proti takovému rozhodnutí je přípustné odvolání. V praxi Obvodního soudu pro Prahu 3 se rozhodnutí o povinnosti složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí nepoužívá, protože náklady, které vzniknou při provádění výkonu rozhodnutí zásadně platí stát (ust. § 270 odst. 3 o.s.ř.). Po nařízení výkonu rozhodnutí může být znovu rozhodováno o nákladech řízení, ale pouze v rámci vymezených úseků vykonávacího řízení (např. § 266 o.s.ř. o odkladu provedení výkonu aj.). Otázka nákladů řízení ve výkonu rozhodnutí podle části šesté o.s.ř. je ovládána všemi zásadami v této práci uvedenými (zásada úspěchu ve věci se tacite předpokládá v rámci nařizování výkonu rozhodnutí), navíc se zde objevuje zásada procesního zavinění při zastavení výkonu rozhodnutí (§ 271 o.s.ř.). Důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ust. § 268 o.s.ř. jsou pak i jiné skutečnosti, než ty související s oprávněností nároku oprávněného (např. průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů). Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí je pak spojen s povinností platit soudní poplatek (§ 2 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), jejich výše je uvedena pod položkou 21 Sazebníku soudních poplatků.

Exekuční řád pak upravuje otázku nákladů řízení v ust. § 87-89 e.ř. V zásadě rozděluje na náklady exekuce a náklady oprávněného. Náklady exekuce se pak rozumí odměna exekutora a jeho hotové výdaje, nově též náklady správce závodu a daň z přidané hodnoty. Oprávněný má pak právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku (použije se ust. § 137 o.s.ř.). Všechny tyto náklady (s výjimkou účelně vynaložených

cestovních výdajů a ztrátu času exekutora nad rámec stropu stanoveného právním předpisem) hradí oprávněný. Náklady exekuce a náklady oprávněného určí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.), nikoliv tedy již při nařízení exekuce (do 31.12.2012), nebo v pověření (má povahu opatření). Slangově se tento příkaz označuje „PÚNE“. Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce jsou přípustné námitky, a to do 8 dní od doručení (lhůta je kratší než obecná odvolací lhůta stanovená v o.s.ř.). O námitkách pak rozhoduje exekuční soud. Příkaz k úhradě nákladů exekuce může být vydán opětovně (§ 6 vyhl. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti), může obsahovat i pouze „**pravděpodobné**“ náklady.

Odměna exekutora a tzv. hotové výdaje jsou pak stanoveny ve zvláštním právním předpisu (§ 90 odst. 1 e.ř.), tímto je tzv. exekuční tarif. Odměna exekutora ukládající zaplacení peněžité částky je stanovena v § 6 ET takto: do 3mil. Kč činí 15%, nad 3 mil. Kč platí degresivní sazba. Minimální odměna exekutora pak činí 3.000,- Kč (tzv. zákonné minimum). Základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného. Náhrada hotových výdajů je pak stanovena paušálem ve výši 3.500,- Kč, nad paušál musí exekutor výdaje prokázat. Minimální výše nákladů exekuce tedy činí částku 6.500,- Kč plus DPH, tuto hranici však Ústavní soud judikaturou prolamuje⁷⁸. Z povahy věci by bylo logické, kdyby exekutor příkaz k úhradě exekuce vydával až jako poslední, ale v praxi se vydává hned jako první úkon. Má to dva důvody – prvním je ten, že náklady exekuce se uspokojují přednostně a pro případ včasného plnění ze strany povinného (do 30ti dní) stanoví ET beneficium v podobě odpuštění 50% (resp. 30%) odměny exekutora, a odpuštění části paušálu hotových výdajů. Otázka nákladů řízení v exekučním řízení se řídí všemi zásadami v této práci uvedenými (zásada úspěchu ve věci se tacite

78 Ústavní soud ČR ve věci I. ÚS 3219/10 ze dne 15.12.2011, II.ÚS 1327/10 ze dne 5.10.2011

předpokládá v rámci nařizování exekuce/pověřování)⁷⁹, navíc se zde objevuje zásada procesního zavinění při zastavení exekuce. Pro exekutora však platila výjimka stanovená v § 89 e.ř. věta druhá, že v případě, že je exekuce zastavena pro nemajetnost povinného, hradí vynaložené výdaje oprávněný. Exekuce není zatížena soudními poplatky, agenda ze strany soudů je pak prováděna zcela bezplatně se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Patologie tohoto systému bude rozebrána v kapitole věnující se zhodnocení právního stavu včetně navržených opatření.

I) náhrada nákladů v insolvenčním řízení:

Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon je vůči o.s.ř. lex specialis (§ 7 zák. č. 182/2006 Sb.) a před o.s.ř. se použijí i zásady, na kterých spočívá insolvenční zákon (§ 5 cit.zák.). Zásady jsou uvedeny pouze demonstrativně. V insolvenčním řízení přichází do úvahy pojmově pouze náklady řízení incidenčních sporů a odměna insolvenčního správce, protože podle ust. § 170 cit.zák. se v insolvenčním řízení neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku (není-li v zákoně stanoveno jinak) náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.

V incidenčním sporu rozhodne insolvenční soud rozsudkem (ust. § 162 cit.zák.), o náhradě nákladů řízení rozhodne podle ust. § 142 a násl. o.s.ř. Náhrada nákladů řízení je pak zvláštní pohledávkou (ust. § 162 odst. 2 cit.zák.). Incidenčními spory jsou pouze spory:

- o pravost, výši, pořadí nebo trvání přihlášených pohledávek
- o vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty

⁷⁹ Princip proporcionality: Ústavní soud ČR I. ÚS 2269/10 ze dne 23.2.2011, Zásada procesního zavinění: Ústavní soud ČR I. ÚS 1294/09, Zákaz zneužití práva: Ústavní soud ČR II. ÚS 2780/10 ze dne 7.6.2011

- o vydání výtěžku zpeněžení majetku z majetkové podstaty
- o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela
- odpůrcí žaloba
- o náhrady škody na majetkové podstatě, kterou zavinil insolvenční správce
- o platnost smluv, které uzavřel úpadce a kterými došlo ke zpeněžení jím získaného plnění
- o platnost smluv, kterými došlo k prodeji majetku z majetkové podstaty mimo dražbu

Ve sporech o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty; do ní náleží i náhrada nákladů řízení přiznaná insolvenčnímu správci. Náklady řízení, které vznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila, nese on sám a ostatním účastníkům je povinen je nahradit (§ 202 cit.zák.).

Odměna insolvenčního správce je stanovena v § 38 cit.zák. Insolvenční správce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů a na refundaci daně z přidané hodnoty, je-li jejím plátcem. Odměna a další náhrady se uspokojují z majetkové podstaty, je-li nedostatečná, hradí tyto stát. Vyúčtování odměny a hotových výdajů insolvenčního správce tento provede v konečné zprávě, má rovněž právo požadovat zálohy.

Výši odměny stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs, činí odměnu insolvenčního správce součet odměny určené z

výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele a odměny určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele (jedná se o sazby s pevným základem a variabilní % částí). Pokud je způsobem řešení dlužníkovu úpadku reorganizace, náleží insolvenčnímu správci za každý započatý měsíc po rozhodnutí o povolení reorganizace odměna, která je stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obrátu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu, přičemž je stanoven strop obrátu na hranici 1 mld. Kč. Pokud je způsobem řešení dlužníkovu úpadku oddlužení, činí odměna insolvenčního správce při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty částku jako při konkursu, při oddlužení plněním splátkového kalendáře bagatelní částku za každý započatý měsíc trvání účinku; při kombinaci pak kombinace obou způsobů. Hotové výdaje se pak nahrazují podle prokázaných, nemusí však překročit výši 5% odměny insolvenčního správce. V případě oddlužení plněním splátkové kalendáře jsou tyto určeny v paušální výši/měsíc. Mezi insolvenčními správci se (pochopitelně) diskutovalo o tom, že výše odměny takto stanovené není dostačující⁸⁰, na což Ministerstvo spravedlnosti reagovalo tak, že tyto odměny počínaje 1.1.2013 výrazně zvýšilo (novela č. 488/2012 Sb., ze dne 20.12.2012), a nově v případě insolvenčního správce penzijní společnosti nebo obhospodařovatele podílového fondu, obchodníka s cennými papíry upravilo od 1.1.2014 vyhláškou 474/2013 Sb., o odměně likvidátora, nuceného správce a insolvenčního správce.

J) náhrada nákladů řízení před soudy Evropských společenství:

Evropská společenství mají dva vlastní soudy, a to Soud první instance a Evropský soudní dvůr (jako apelační soud vůči Soudu první instance)⁸¹. U soudů Evropských společenství existují dva typy řízení, a to

80 Žitek K.: Je odměna insolvenčních správců dostatečná?, Konkursní noviny 6.12.2012

81 První zakládající smlouvou EU, Smlouvou o ESUO v roce 1952, byl zřízen Soudní dvůr ESUO, který pak v roce 1957 podle Římských smluv nahradil Soudní dvůr Evropských společenství, společný orgán pro ESUO, EHS i EURATOM.

řízení o předběžné otázce, kde účastníkem řízení je některý z obecných soudů členských států, a pak tzv. přímé žaloby. Pouze v druhém typu řízení může vystupovat subjekt soukromého práva jako účastník, protistranou je obvykle členský stát, může to být i orgán Evropských společenství. Nejprve probíhá písemná část řízení, ve které se účastníci vyjadřují k vzájemným tvrzením. Poté jsou vyzváni, aby se do měsíce vyjádřili, zdali žádají konání ústního jednání a jaké důvody k tomu mají. Ústní jednání před soudy Evropských společenství je fakultativní. Přístup k soudům Evropských společenství nepodléhá soudním poplatkům. Účastník může být v řízení zastoupen advokátem nebo vysokoškolským učitelem práva. Náklady řízení jsou pak upraveny v čl. 69 až 75 Jednacího řádu ESD⁸². Plně se uplatní zásada úspěchu ve věci a zákaz zneužití práva, soud o náhradě nákladů řízení rozhoduje při meritorním rozhodnutí. Výrok v meritorním rozhodnutí neobsahuje vyčíslení náhrady nákladů řízení, zní pouze takto: „*Italské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.*“ výše náhrady je pak ponechána na dalším rozhodnutí. Jednací řád ESD zná i zaviněné náklady řízení, ty se však vztahují pouze na náklady vynaložené soudem a jejich náhrada se přiznává soudům Evropských společenství.

Článek 72⁸³

Řízení před Soudním dvorem je bezplatné s výhradou těchto ustanovení:

- a) vynaložil-li Soudní dvůr náklady, kterým bylo možno předejít, může po vyslechnutí generálního advokáta uložit jejich náhradu tomu účastníku řízení, který je způsobil; (***zásada zavinění stricto sensu***)
- b) náklady spojené s pořizováním opisů a překladů na žádost účastníka řízení, které pokládá vedoucí soudní kanceláře za mimořádné, uhradí dotyčný účastník řízení podle sazebníku uvedeného v čl. 16 odst. 5.

⁸² Jednací řád Soudního dvora Evropských společenství ze dne 19. června 1991 (Úř. věst. L 176, 4.7.1991, s. 7, a Úř. věst. L 383, 29.12.1992 – opravy), ve znění k 17.11.2013

⁸³ Jednací řád Soudního dvora Evropských společenství ze dne 19. června 1991 (Úř. věst. L 176, 4.7.1991, s. 7, a Úř. věst. L 383, 29.12.1992 – opravy), ve znění k 17.11.2013

Dále se v řízení před soudy Evropských společenství přiznává náhrada svědečného a znalečného, tyto náklady prozatímně podle čl. 51 Jednacího řádu ESD nese Pokladna soudního dvora, tyto je pak povinen neúspěšný účastník nahradit Pokladně soudního dvora:

Článek 73

Aniž by tím byla dotčena ustanovení předchozího článku, lze přiznat náhradu těchto nákladů řízení:

- a) částek určených svědkům a znalcům na základě článku 51;
- b) nutných výdajů vynaložených účastníky řízení v souvislosti s řízením, zejména výdajů na cestu a pobyt a **odměn zmocněnců, poradců nebo advokátů.**

Výše odměny zmocněnců, poradců nebo advokátů je pak stanovena podle národního předpisu.

Není-li řízení skončeno rozhodnutím ve věci samé, rozhodne o nákladech řízení soud podle volného uvážení (čl. 69 odst. 6 Jednacího řádu ESD).

K) Náhrada nákladů řízení před Evropským soudem pro lidská práva:

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) vznikl podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z 4.11.1950. ESLP přezkoumává dodržování uvedené úmluvy a jejích dodatkových protokolů. Na soud se se stížnostmi může obrátit každý, kdo tvrdí, že byl obětí porušení lidských práv a svobod zaručených Úmluvou nebo jejími dodatkovými protokoly. Stížnost nepodléhá soudnímu poplatku. Přijatelnost stížnosti

ESLP nejprve posoudí z níže uvedených hledisek:

- zda již byly vyčerpány všechny účinné vnitrostátní prostředky nápravy (čl. 13, čl. 35 odst. 1 Úmluvy);
- zda byla dodržena lhůta 6 měsíců od posledního vnitrostátního rozhodnutí ve věci počínaje okamžikem doručení tohoto rozhodnutí (čl. 35 odst. 1 Úmluvy);
- zdali stížnost není zjevně nepodložená, tedy že tvrzené porušení Úmluvy není dostatečně jasně vysvětleno a doloženo skutečnostmi nebo k němu *prima facie* nedošlo (čl. 35 odst. 1 Úmluvy);
- zdali není dána neslučitelnosti *ratione materiae* s Úmluvou, tj. zda na daný případ lze vůbec Úmluvu aplikovat (čl. 35 odst. 1 Úmluvy);
- zdali není dána neslučitelnost *ratione personae* tedy zdali stížnost nesměruje vůči jinému subjektu než státu Úmluvy (čl. 34 Úmluvy)

Dojde-li ESLP po přezkoumání stížnosti k závěru, že Úmluva nebo její dodatkový protokol byl poručen, může podle čl. 41 Úmluvy přiznat úspěšnému stěžovateli tzv. spravedlivé zadostiučinění. Toto pokrývá jak účelně vynaložené náklady řízení, tak náhradu majetkové i nemajetkové újmy. Tuto hradí v řízení neúspěšný smluvní stát. Je-li v řízení úspěšný smluvní stát, spravedlivé zadostiučinění se mu nepřiznává.

Do této problematiky poměrně nedávno vstoupil i Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 13.5.2013 sp.zn. IV.ÚS 20/13 takto: „Nelze akceptovat názor, že rozhodování o nákladech řízení je nutno za všech okolností ponechat na Evropském soudu pro lidská práva. Mechanismus ochrany založený Úmluvou o ochraně základních práv a lidských svobod je

vybudován na principu subsidiarity vůči vnitrostátním systémům ochrany lidských práv, tedy vychází z myšlenky, že státy se nemusejí zpovídat ze svých činů před mezinárodním tělesem předtím, než dostaly příležitost napravit věci prostřednictvím svého vlastního právního systému.

Odmítnutím přiznat náhradu nákladů spojených s podáním stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva, resp. posouzením těchto nákladů jako neúčelně vynaložených, se obecné soudy dopustily porušení stěžovatelova práva na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem, které zaručuje článek 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.“

KAPITOLA V. ROZHODUTÍ O NÁKLADECH ŘÍZENÍ

- A) Zásada právní jistoty
- B) Zásada předvídatelnosti
- C) Zásada audiatur et altera pars
- D) Další náležitosti rozhodnutí
- E) Odvolání

*„Právo na přiznání přiměřené (a právním předpisem stanovené) náhrady nákladů, které úspěšné straně v řízení vzniknou, je součástí práva na spravedlivý proces. Jednou z podmínek spravedlivého procesu je zásada právní jistoty a předvídatelnosti soudního rozhodnutí.“*⁸⁴

S ohledem na skutečnost, že otázka přiznávání nákladů řízení je v českém právním řádu ovládána (zejména) zásadou zájmovou a zásadou úspěchu ve věci, rozhodnutí o náhradě nákladů řízení obvykle přichází až v okamžiku, kdy soud rozhodne o věci samé meritorním rozhodnutím (ust. § 151 odst. 1 o.s.ř.). Soud o nákladech řízení rozhoduje ex officio (dříve toto pravidlo stanoveno výslovně v ust. § 137 zák. č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád). Později může být rozhodnuto o nákladech řízení jen jestliže soud opomněl rozhodnout o nákladech řízení v meritorním rozhodnutí, a to postupem podle ust. § 166 o.s.ř., ale pouze do doby, než rozhodnutí ve věci samé nabude právní moci (I.ÚS 672/03). Rozhodnutí o nákladech řízení je integrální součástí práva na spravedlivý proces, a jeho odůvodnění spadá do kautel vymezených pojmem „fair trial“. Toto právo je však limitováno tak, že samotný proces vedoucí k rozhodnutí o nákladech řízení není na stejné úrovni s procesem vedoucím k rozhodnutí o věci samé, a to i přesto, že otázka náhrady nákladů řízení, tedy její výše, se může účastníka významně

⁸⁴ Nález Ústavního soudu ČR II.ÚS 3288/07 ze dne 24.4.2008

dotknout, a mnohdy může mít toto rozhodnutí zdrcující dopad do majetkové sféry účastníka samotného. Judikatura Ústavního soudu ČR vyspecifikovala tři hlavní zásady, kterými se řídí rozhodnutí o nákladech řízení z hlediska jeho konformity s kautelami fair trial. Tyto jsou:

- zásada právní jistoty
- zásada předvídatelnosti
- zásada audiatur et altera pars

Existuje rozdíl mezi pravidlem a principem (zásadou). Princip (zásada) prozařuje celým právním řádem a pravidla musí být v souladu s nimi vykládány. Je-li pravidlo v rozporu se zásadou (principem), dostává se za hranici ústavní konformity. Princip (zásada) obvykle nebývá psaná jako pravidlo, je prezentována jako něco, co je univerzální (společné) všem právním státům. Je-li jedno pravidlo v konfliktu s druhým, jedno z nich se nepoužije. Je-li jeden princip v rozporu s druhým, navzájem se poměřují. Aplikace jednoho z principů nesmí vést k vyloučení jiného principu.

A) zásada právní jistoty:

Tato zásada zejména znamená legitimní očekávání recipienta právní normy v jednoznačnost a vymahatelnost práva, ochranu dobré víry, zákaz pravé retroaktivity a vyloučení prvku libovůle z rozhodování. Účastník řízení má právo, aby rozhodnutí o nákladech řízení bylo odůvodněno, odůvodnění musí být racionální, obsahově koherentní a bez logických vad. Pokud se soud odchýlí od ustálené soudní praxe, musí dostatečně své odchýlení odůvodnit, a to zejména tak, že poskytne konkurující logickou úvahu bez kvalifikovaných vad. Při odchýlení se od podzákonného předpisu musí obecný soud přezkoumat jeho soulad se zákonem a rozhoduje s účinky inter partes nikoliv erga omnes. Naopak, pokud tento rozpor nekonstatuje,

musí podle něj rozhodnout (III.ÚS 269/05). Porušením zásady právní jistoty je i rozhodnutí, které nerespektuje nálezy Ústavního soudu ČR, když podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky jsou vykonatelná rozhodnutí závazná pro všechny orgány i osoby. *„Nerespektování nosných důvodů publikovaného nálezu Ústavního soudu řešících obdobné věci má ... deformující dopad i na princip právní jistoty plynoucí z normativního principu právního státu, jak jej normuje čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky.“* (rozhodnutí I. ÚS 1283/10).

B) zásada předvídatelnosti (legitimní očekávání):

Účastník řízení má právo předpokládat, že soud zná právo a že bude jednoznačná pravidla aplikovat v souladu s jejich jednoznačností. Někdy se zásada přepisuje tak, že znamená oprávněné očekávání účastníka, vycházející z předchozí zkušenosti, pravidel, předchozího rozhodování typově podobných případů, že jeho věc bude posouzena stejně. Tato zásada se výslovně v občanském právu objevuje až v ust. § 13 NOZ: *„Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.“* Tento princip platí i pro rozhodování o nákladech řízení (II. ÚS 2751/11), tedy pokud soud rozhodne jinak než v souladu s ustálenou rozhodovací praxí a judikaturou vyšších soudů, musí předložit dostatečně odůvodněnou konkurující argumentaci prostou logických vad, ve které vysloví, proč se od ustálené rozhodovací praxe a judikatury vyšších soudů odchyluje, jinak jeho rozhodnutí trpí kvalifikovanou vadou a porušuje jím právo účastníka na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Rozhodování o nákladech řízení však nelze klást na roveň rozhodování ve

věci samé a nelze vyžadovat, aby úvahy soudu byly vždy podrobně rozváděny v odůvodnění rozhodnutí (IV. ÚS 303/02; III.ÚS 674/09; III. ÚS 2927/11), pokud se ale soud odchyluje od pravidel daných podzákonným předpisem nebo od ustálené rozhodovací praxe, musí tuto skutečnost podrobně odůvodnit vždy. V případě porušení tohoto principu právní teorie mluví o tzv. přítomnosti prvku libovůle. O prvek libovůle nepůjde tehdy, je-li rozhodnutí pouze věcně nesprávné (III.ÚS 2927/11). Naopak rozhodnutí vycházející ze správné premisy, ale podstatně logicky vadně aplikující dispozici právní normy, je zatíženo prvkem libovůle a vykazuje tak tzv. kvalifikovanou vadu, která (pokud se stane předmětem přezkumu Ústavním soudem ČR) povede ke zrušení takového rozhodnutí jako rozhodnutí, jež je v rozporu s principem práva na spravedlivý proces (II. ÚS 31/10).

Nově je zásada předvídatelnosti stanovena v ust. § 4 o.s.ř.:
V občanském soudním řízení soud postupuje a rozhoduje předvídatelně, aby jeho průběh a výsledky nebyly pro účastníky dbalé vlastních procesních práv a povinností překvapivé. Soud vede řízení tak, aby byla věc připravena, projednána a rozhodnuta co nejúplněji a nejspravedlivěji, aby bylo nalezeno právo a zaručena jeho vymahatelnost.

C) zásada audiatur et altera pars:

Tato římskoprávní zásada v překladu znamená, že v řízení má být vyslechnuta i druhá strana (chce-li být vyslechnuta). Tato zásada je v ústavněprávní rovině chápána tak, že představuje povinnost soudu vytvořit prostor zaručující účastníku řízení možnost účinně uplatňovat námitky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu a s nimiž se soud musí v rozhodnutí náležitě vypořádat. V případě aplikace moderačního práva soudu podle ust. § 150 o.s.ř. to pak znamená, že druhé straně musí být poskytnut prostor, aby se k uvažovanému postupu soudu vyjádřila (IV. ÚS

2738/10, I. ÚS 3698/10). Pokud nalézací soud tento prostor staně neposkytne, tento nedostatek může být zhojen prostřednictvím možnosti se proti takovému rozhodnutí odvolat.

D) další náležitosti rozhodnutí (ex officio, konstitutivnost, zákonné platební místo):

i. ex officio: Rozhoduje-li soud o povinnosti k náhradě nákladů řízení (ust. § 151 odst. 1) o.s.ř.), je povinen také rozhodnout o výši této povinnosti k náhradě nákladů řízení. Rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku, pokud obecný soud nerozhodne o náhradě nákladů řízení, pak jeho postup porušil principy spravedlivého procesu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (I.ÚS 478/04). Výše náhrady nákladů řízení nemusí být stanovena při vyhlášení rozhodnutí, postačí, když bude vyčíslena výslednou částkou v písemném vyhotovení rozhodnutí (ust. § 151 odst. 3) o.s.ř.). Rozhodnutí by bylo zatíženo vadou, pokud by soud neurčil přesnou výši povinnosti, která účastníka stíhá.

ii. konstitutivnost: Nárok na náhradu nákladů řízení má základ v procesním právu a vzniká teprve na základě pravomocného rozhodnutí soudu, rozhodnutí má konstitutivní povahu (rozsudek Nejvyššího soudu ČR 29Cdo 238/2007, 25Cdo 3092/2010). Náhrady nákladů řízení se nelze domáhat žalobou na náhradu škody.

iii. zákonné platební místo: Pokud je účastník, jemuž je náhrada nákladů řízení přiznávána, zastoupen právním zástupcem, přiznává se náhrada nákladů řízení k rukám jeho právního zástupce (ust. § 149 o.s.ř.). Ten bývá označován za tzv. zákonné platební místo. Toto ustanovení má původ v tzv. palmárních sporech mezi právním zástupcem a jeho klientem v

případě, že byl účastník ve sporu úspěšný. Docházelo často k tomu, že klientovi byla neúspěšnou stranou odměna právního zastoupení zaplacená, tento však svému právnímu zástupci nic neproplatil. Aby justice nebyla zatěžována tímto typem sporů, platí se určená náhrada nákladů řízení právnímu zástupci, když se předpokládá, že ten ji klientu vzápětí vyúčtuje (I. ÚS 3314/09). Zastupoval-li úspěšného účastníka právní zástupce určený ex officio, je zákonným platebním místem stát (§ 148 o.s.ř.). Soudem určená náhrada nákladů řízení však náleží účastníkovi, nikoliv jeho právnímu zástupci. Ten není legitimován domáhat se případného nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce svým jménem, není ani oprávněn podat svým jménem odvolání. (např. stanovisko Nejvyššího soudu ČR Cpjn 19/98) Došlo-li v průběhu řízení ke změně právního zástupce, je určeným platebním místem poslední z právních zástupců, přičemž nemusí být ve výroku individualizován, postačí, je-li výrok soudu formulován tak, že obsahuje dovětek: „ k rukám jeho právního zástupce“ (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 21Cdo 1645/2004). Výjimečné postavení má stát (ust. § 148 o.s.ř.), který není jen platebním místem, ale je oprávněn vlastním jménem náhradu nákladů řízení vymáhat.

E) odvolání:

Jediným přípustným opravným prostředkem proti výroku, v němž je rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, je v současné právní úpravě odvolání. Do opravných prostředků nelze zařazovat odpor, protože včas podaným odporem se vydaný platební rozkaz nebo elektronický platební rozkaz ruší. V některých případech platná právní úprava odvolání nepřipouští, výčet je stanoven taxativně v ust. § 202 o.s.ř. Odvolání do náhrady nákladů řízení není přípustné v případě, že řízení skončilo smírem (ust. § 202 odst. 1) písm. h) o.s.ř.) a v případě, že ve věci bylo rozhodnuto tzv. bagatelním rozsudkem (ust. § 202 odst. 2 o.s.ř., shodně i nález IV.ÚS 498/12). Setkat se

lze však i s případy, kdy odvolací soud rozhodne k odvolání účastníka do nákladů řízení v bagatelním rozsudku tak, že výši určené povinnosti změní (usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28.11.2012 č.j. 15Co 469/2012-37), tento postup je však protiústavní, dojde k zásahu nejen do práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), tak i do práva vlastnického podle čl. 11 odst. 1, 4 Listiny základních práv a svobod. Pokud je ve věci podáno odvolání a napaden je výrok o věci samé, odvolací soud podle ust. § 212 písm. b) o.s.ř. (shodně i ust. § 224 odst. 2 o.s.ř.) přezkoumá i výrok o náhradě nákladů řízení. Byl-li odvoláním napaden pouze výrok o náhradě nákladů řízení, přezkoumá odvolací soud pouze tento výrok (ust. § 212 o.s.ř.). Přičemž jak již bylo Ústavním soudem ČR judikováno, ryze formalistické posouzení odvolacích námitek proti výroku o nákladech řízení ... při pozitivistickém přístupu k aplikaci pravidel obsažených v občanském soudním řádu, bez zvažování, zda neexistují další rozhodující okolnosti mající podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady účelně vynaložených nákladů, je porušením práva na spravedlivý proces (I. ÚS 2358/12).

Všechny výše uvedené zásady se plně uplatní při veškerých rozhodnutích učiněných soudem nebo soudním exekutorem (případně dalším subjektem) při rozhodování o náhradě nákladů řízení.

KAPITOLA VI. NÁHRADA NÁKLADŮ V ŘÍZENÍCH PODLE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ ES A EU

- L) Evropské řízení o drobných nárocích
- M) Řízení o Evropském platebním rozkazu
- N) Mediace v občanských a obchodních věcech
- O) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.2.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Právní předpisy ES a EU je zřejmě nejpřesnějším termínem pro označování souboru právních pravidel Evropské unie a evropských společenství. Lze se setkat i s termínem „evropské právo“, tento je však mnohoznačný a může zahrnovat i právo evropských mezinárodních organizací (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z 4.11.1950)⁸⁵. Termín právní předpisy ES a EU je zaměnitelný za termíny „komunitární právo“ a „unijní právo“. Smlouva o fungování Evropské unie vymezuje tzv. prostor svobody, bezpečnosti a práva. Soudní spolupráce v občanských věcech si klade za cíl navázat užší spolupráci mezi orgány členských států. Jejím cílem je odstraňovat překážky vyplývající z nekompatibility mezi různými právními a správními systémy, a tak usnadňovat přístup ke spravedlnosti.⁸⁶

A) Evropské řízení o drobných nárocích:

Evropské řízení o drobných nárocích upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. [861/2007](#) ze dne 11. července 2007. Použije se

⁸⁵ Tichý Luboš a kol.: Evropské právo, C.H.Beck 1999, str. 18

⁸⁶ Stockholmský program EU

od roku 2009 ve všech členských státech Evropské unie s výjimkou Dánska; stranám sporu je k dispozici jako alternativa k řízení upravenému právními předpisy členských států. Týká se přeshraničních sporů o nároky, jejichž hodnota nepřesahuje 2.000,- EUR. Cílem nařízení je rovněž snížení nákladů spojených s civilním sporem. Pro uvedené řízení není předepsané povinné zastoupení advokátem, je realizováno prostřednictvím typizovaných formulářů. O náhradě nákladů řízení je rozhodováno podle zásady úspěchu ve věci, uplatní se i zásada účelnosti a přiměřenosti. Náklady řízení se přiznávají podle vnitrostátního práva. Čl. 16 výslovně stanoví, že soud nepřizná náhradu nákladů v rozsahu, v němž nebyly nutně vynaložené nebo nebyly přiměřené ve vztahu k nároku.

B) Řízení o Evropském platebním rozkazu:

Toto řízení upravuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006. Řízení má za cíl zjednodušit a urychlit řízení v přeshraničních sporech týkajících se nesporného peněžního nároku (obvykle neuhrazená faktura). Nařízení se vztahuje na všechny země EU s výjimkou Dánska. Řízení je opět realizováno prostřednictvím formulářů. Otázka náhrady nákladů řízení je podle čl. 26 plně ponechána vnitrostátnímu právu.

C) Mediace v občanských a obchodních věcech:

Přeshraniční mediace v občanských a obchodních věcech se v předpisech ES a EU objevuje pouze v podobě směrnice⁸⁷, která nemá bezprostřední účinek na vnitrostátní právní řád a musí být provedena její transpozice vnitrostátním zákonodárstvím. Mediace má pak představovat nákladově efektivní a rychlé mimosoudní řešení sporů, je pravděpodobnost,

⁸⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediaci v občanských a obchodních věcech

že dohody vyplývající z mediace budou dobrovolně dodržovány (tzn. nebude přistoupeno k výkonu rozhodnutí). Tato směrnice se nemá vztahovat na soudní smíry, ani na případy, kdy si soud vyžádá pomoc nebo poradenství kvalifikované osoby. Směrnice žádné vodítko ohledně náhrady nákladů mediace neobsahuje, implicitně předpokládá, že se strany na náhradě nákladů mediace (sporu) rovněž dohodnou.

D) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.2.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích:

Tuto směrnici jsem do této části práce zařadila proto, že byla (má být) při transpozici nepochopena a zneužita pro opětovné dosahování zisků generovaných uměle navýšenými náklady řízení. Oblast působnosti této směrnice **by se měla omezovat na platby, které jsou úhradou za obchodní transakce (!)**. Tato směrnice **by neměla upravovat transakce se spotřebiteli (!)**, úroky ve spojení s jinými platbami, např. platby podle právních předpisů upravujících šeky a směnky, platby představující náhradu škody, včetně plateb od pojišťoven. Obchodními transakcemi se pak rozumí veškeré obchodní transakce bez ohledu na to, zda jsou prováděny mezi soukromými nebo veřejnými podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci, s ohledem na skutečnost, že orgány veřejné moci provádějí značné množství plateb podnikům.

Směrnice v preambuli uvádí:

Je nezbytné změnit tento trend a od opožděných plateb odrazovat, a proto je nezbytná rozhodná změna ve prospěch kultury včasné platby včetně ustanovení, že vyloučení nároku na účtování úroků by mělo být vždy považováno za hrubě nespravedlivou smluvní podmínku nebo praxi. Součástí této změny by mělo být rovněž zavedení konkrétních ustanovení o lhůtách splatnosti a o náhradách věřitelům za vzniklé náklady a mimo jiné ustanovení o tom, že vyloučení nároku na náhradu nákladů spojených s vymáháním by mělo být považováno za hrubě nespravedlivé, neprokáže-li se něco jiného.

Kromě nároku na zaplacení pevné částky pokrývající interní náklady spojené s vymáháním by měl mít věřitel rovněž nárok na náhradu zbývajících nákladů spojených s vymáháním,

kteřé mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka. **K těmto nákladům patří zejména náklady, které věřiteli vzniknou pověřením advokáta nebo využitím služeb společnosti vymáhající pohledávky.**

Článek 6 pak stanoví, že:

Členské státy zajistí, že v případech, kdy má být v obchodních transakcích podle článku 3 nebo 4 zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 EUR.

Tato směrnice byla využita k podpoře argumentace Ministerstva spravedlnosti v řízení před Ústavním soudem ČR, jehož předmětem bylo zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb., o paušálních odměnách, když Ústavní soud ČR ve zrušujícím nálezu judikoval, že výše nákladů právního zastoupení, přiznávaná na základě přisudkové vyhlášky, je často zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu a nepřiměřeně zatěžuje neúspěšnou stranu ... Ministerstvo spravedlnosti argumentovalo zejména tím, věřitel má od dlužníka obdržet náhradu vlastních nákladů ve výši nejméně 40,- EUR, přičemž ale neuvedlo, že uvedené pravidlo se nemá vztahovat na spory, kde na jedné straně stojí spotřebitel⁸⁸. Tato směrnice byla transponována do právního řádu ČR novelou zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, k 1.7.2013. Do zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který ke dni 1.1.2014 zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zrušuje, se promítla do ust. § 1963 NOZ. Další problematikou při transpozici této směrnice byl přepočet částky 40,- EUR na českou měnu, proto zákonodárce při novelizaci nařízení 142/1994 Sb., (které se rovněž zrušuje k 1.1.2014) zvolil částku 1.200,- Kč (40x 1EUR=30Kč).

88 Odst. 61 nálezu PL.ÚS 25/12 ze dne 25.4.2013

KAPITOLA VII. KAPITOLA KOMPARACE

- A) Světová komparace
- B) Resumé
- C) Podrobná komparace vybraných právních řádů

Na zeměkouli žije přes 7 mld. lidí ⁸⁹, všechny tyto osoby podléhají některému z právních systémů, když na Zemi téměř není místo, na které by pravomoc některého z právních systémů nedosáhla. Pokud existuje takové množství lidí a přes 190 právních systémů (ve studii nejsou zahrnuty zcela všechny), pak si člověk zákonitě musí klást otázku, zdali existuje i 190 různých systémů nebo zda nejsou podobné či dokonce stejné. A pokud se od sebe příliš neliší, neexistuje mezi nimi nějaká univerzální shoda?

A) světová komparace: ⁹⁰

Níže uvedená komparace vychází z údajů získaných ze 190 právních systémů z celého světa. Mým cílem byly (vzhledem k počtu právních systémů) pouze odpovědi 4 otázky při zadání modelového případu:

- 1) kdo hradí soudní poplatek v případě, že je žalobce v typizovaném sporu (neuhrazená kupní cena zboží) zcela úspěšný?
- 2) kdo hradí odměnu právního zástupce v případě, že je žalobce v typizovaném sporu (neuhrazená kupní cena zboží) zcela úspěšný?
- 3) je výše odměny právního zástupce regulována právním

⁸⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_podle_po%C4%8Dtu_obyvatel

⁹⁰ vychází z: Greiter I.: How to get your money in foreign countries, Institute for Cooperation of European Lawyers 1988, doplněno o aktuální údaje ze sítě Internet

předpisem?

- 4) musí skládat zahraniční žalobce u soudu procesní jistotu na náhradu nákladů řízení předtím nebo zároveň se zahájením sporu?

1. Afghánistán

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení.

2. Alžírsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce v zásadě jistotu neskládá, ale může mu být soudem uložena;

3. Angola

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány , pokud však byl žalovaný (žalobce) ve zlé víře, hradí protistraně náklady. 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu na náhradu nákladů řízení.

4. Argentina

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ano 4) Zahraniční žalobce skládá jistotu na náhradu nákladů řízení.

5. Austrálie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ne 4) v zásadě zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení, ale pokud o tuto žalovaný

požádá, žalobce ji musí u soudu složit.

6. Azorské ostrovy

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu na náhradu nákladů řízení, a to ve výši 40% z jejich výše

7. Bahamy

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ne 4) v zásadě zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

8. Bahrajn

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

9. Bangladěš

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu formou bankovní záruky

10. Barbados

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ano 4) zahraniční žalobce v zásadě neskládá jistotu, pokud žalovaný o složení jistoty nepožádá

11. Belgie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) povinnost

složit jistotu pro zahraničního žalobce je odvislá od mezinárodních smluv⁹¹

12. Belize

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu, činí pevnou sumu

13. Benin

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu, pouze v případě, kdy o to žalovaný požádá

14. Bermudy

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze poměrně, takže úspěšná strana nedosáhne náhrady všech svých nákladů 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, když o to žalovaný požádá

15. Bolívie

1) obě strany sporu nesou povinnost hradit soudní poplatek rovnoměrně 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

16. Botswana

1+2) neúspěšná strana hradí soudní poplatek a ostatní náklady řízení podle stanoveného tarifu, vítězná strana hradí zbytek 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu, pokud o to žalovaný požádá

91 https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-be-cs.do?member=1

17. Brazílie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce vždy skládá jistotu na náhradu nákladů řízení

18. Brunej

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, pokud o to žalovaný požádá

19. Bulharsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, soudní poplatek podléhá zdanění, daň hradí žalobce, pokud je však ve sporu úspěšný, je mu daň refundována. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) výše odměn právního zástupce je stanovena ministerstvem spravedlnosti 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení⁹²

20. Barma

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

21. Dánsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) povinnost pro zahraničního žalobce složit jistotu je závislá na mezinárodních smlouvách⁹³

22. Dánsko: Grónsko (samosprávné území)

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního

⁹² https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-bg-cs.do?member=1

⁹³ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-dk-cs.do?member=1

zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, pokud o to soud požádá

23. Dominikánská republika

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu formou bondu

24. Ekvádor

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze ve výši stanovené soudem 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

25. Egypt

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu, ale pouze ve výši soudních poplatků

26. Estonsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze ve výši stanovené soudem 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu⁹⁴

27. Etiopie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

28. Fidži

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního

⁹⁴ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ee-cs.do?member=1

zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

29. Filipíny

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, pokud tak soud nařídí. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, pokud tak soud nařídí 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení skládá vždy

30. Finsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu⁹⁵

31. Francie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, ale v některých případech může soud uložit neúspěšné straně nahradit „pokutu“ žalobci 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu⁹⁶

32. Francouzská Guyana

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

33. Ghana

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

⁹⁵ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-fi-cs.do?member=1

⁹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-fr-cs.do?member=1

34. Guatemala

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu na náhradu nákladů řízení vždy

35. Guyana

1) soudní poplatky se zde neplatí 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu pouze tehdy, pokud o to žalovaný požádá

36. Haiti

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod

37. Honduras

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod

38. Chile

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

39. Indie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 3) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

40. Indonésie

1) povinnost k náhradě soudního poplatku je odvislá od rozhodnutí soudce 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

41. Irák

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana ve výši 10% žalované jistiny, uložená povinnost však nesmí překročit pevně určenou sumu (např. 1500 dinárů) 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu ve výši 50% případné povinnosti k náhradě nákladů řízení

42. Írán

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, pokud od této povinnosti není osvobozen v některé z uzavřených mezinárodních dohod

43. Irsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale podléhá soudní diskreci 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, pokud je to soudem nařízeno⁹⁷

44. Island

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana ve výši 105% žalobní jistiny 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, pokud od této povinnosti není osvobozen v některé z uzavřených mezinárodních dohod

⁹⁷ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ie-cs.do?member=1

45. Izrael

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana ve výši určené soudem 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, výše nákladů je závislá na rozhodnutí soudu 3) ne 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod

46. Itálie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

47. Jamajka

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení

48. Japonsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, žalobci však není refundován poplatek za zahájení řízení 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení, pokud o tuto žalovaný nepožádá

49. Jihoafrická republika

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

50. Jordánsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního

zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze co výše přiznané soudem 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení

51. Kamerun

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale povinnost nahradit soudní poplatek není odvislá od toho, kolik žalobce na soudním poplatku zaplatil 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

52. Kanada

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale záleží na okolnostech, přiznávány jsou buď ve výši 1/3, 1/2 nebo v celé výši 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá, nejnižší činí 500 kanadských dolarů

53. Katar

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

54. Keňa

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze co výše 50% 3) ano 4) zahraniční žalobce vždy skládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení

55. Kolumbie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale část soudních poplatků musí být vždy hrazena žalobcem 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale část těchto nákladů vždy musí nést žalobce

3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu, výjimkou je zahájení exekuce, pak je vyžadováno poskytnutí bondu

56. Kongo

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, výjimka platí pouze pro občany Francouzské republiky

57. Korea (Jižní)

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze do stanovené výše % 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení

58. Kostarika

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale soud může tuto povinnost prominout 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale soud může tuto povinnost prominout 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu u typizovaných řízení

59. Kuba

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale za určitých okolností tyto povinnost hradí obě strany rovným dílem 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale za určitých okolností tyto povinnost hradí obě strany rovným dílem 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu, výjimka je pouze tam, kde je to vyžadováno mezinárodními smlouvami

60. Kuvajt

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana v paušální výši 3) ne 4) povinnost složit jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení stíhá všechny žalobce bez rozdílu

61. Kypr

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu po zahájení sporu, avšak jen když o to žalovaný požádá⁹⁸

62. Lesotho

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu po zahájení sporu, avšak jen když o to žalovaný požádá

63. Libanon

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce nemá povinnost složit jistotu

64. Libérie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

65. Lichtenštejnsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

⁹⁸ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-cy-cs.do?member=1

66. Lotyšsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 4) nezodpovězeno ⁹⁹

67. Lucembursko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány. 3) ne 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod¹⁰⁰

68. Maďarsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod¹⁰¹

69. Madagaskar

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány. 3) ne 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod

70. Malawi

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá, pouze v případě, že o to žalovaný požádá

71. Malajsie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního

⁹⁹ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lv-cs.do?member=1

¹⁰⁰ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lu-cs.do?member=1

¹⁰¹ https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-hu-cs.do?member=1

zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány. 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

72. Mali

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne, 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních dohod

73. Malta

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy ¹⁰²

74. Maroko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány. 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

75. Mauretánie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

76. Mauricius

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu skládá pouze svému právnímu zástupci

¹⁰²https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-mt-cs.do?member=1

77. Mexiko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

78. Monako

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu v zásadě neskládá, ve výjimečných případech může žalovaný požádat o složení jistoty

79. Namibie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu skládá, pokud o to žalovaný požádá

80. Německo (Spolková republika Německo)

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) výše odměny právního zástupce je smluvní nebo regulována právním předpisem 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv ¹⁰³

81. Nepál

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány. 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv

82. Nigérie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne, 4)

¹⁰³https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-de-cs.do?member=1

zahraniční žalobce jistotu neskládá

83. Nikaragua

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

84. Nizozemsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv ¹⁰⁴

85. Norsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu podle úvahy soudu

86. Nová Kaledonie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv

87. Nový Zéland

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana ale pouze v paušální výši 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu skládá, pokud o to žalovaný požádá

88. Ostrovy Kajman

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního

¹⁰⁴https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-nl-cs.do?member=1

zastoupení hradí neúspěšná strana, ale tyto jsou vždy řádově nižší než kolik bylo placeno žalobcem 3) výše odměny právního zástupce je smluvní 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, ale suma je velmi nízká

89. Pákistán

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

90. Panama

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, pokud soud neurčí jinak 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu pokud o to žalovaný požádá

91. Papua Nová Guinea

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá, pokud o to žalovaný požádá

92. Paraguay

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení

93. Peru

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

94. Pobřeží slonoviny

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, pokud soud neurčí jinak
2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem
nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu ve výši 4%
žalované jistiny

95. Polsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního
zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ano 4) povinnost složit jistotu na
náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv¹⁰⁵

96. Portugalsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního
zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ano 4)
zahraniční žalobce jistotu skládá vždy¹⁰⁶

97. Portoriko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního
zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány nebo je hradí
neúspěšná strana, záleží na rozhodnutí soudu 3) ne 4) zahraniční žalobce
jistotu skládá vždy

98. Rakousko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního
zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ano 4) povinnost složit jistotu na
náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv¹⁰⁷

99. Réunion

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana 2) náklady právního

¹⁰⁵https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-pl-cs.do

¹⁰⁶https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-pt-cs.do?member=1

¹⁰⁷https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-at-cs.do?member=1

zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, ale soud může uložit, aby neúspěšná strana zaplatila úspěšné straně pokutu 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

100. Rumunsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv ¹⁰⁸

101. Rusko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) neúspěšná strana musí úspěšné zaplatit 5% ze žalované částky, zbytek svých nákladů nese úspěšná strana 3) ano 5) zahraniční žalobce jistotu neskládá

102. Řecko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana. 3) výše odměny právního zástupce je regulována právním předpisem, smluvní nebo success fee. Smluvní odměna nesmí být nižší než odměna stanovená právním předpisem 4) zahraniční žalobce obvykle neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení, výjimka je například při zadržení lodi aj. ¹⁰⁹

103. SAE: Abú Dhabi

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) odměnu právního zástupce žalobce hradí neúspěšná strana, přiznává se v paušální výši. 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení.

104. SAE: Dubaj

1+2) soudní poplatek a náklady právního zastoupení hradí neúspěšná

¹⁰⁸https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ro-cs.do?member=1

¹⁰⁹https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-el-cs.do?member=1

strana. 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

105. SAE: Šardžá

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

106. Salvador

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano, 4) nezodpovězeno

107. Saudská Arábie

1) soudní poplatky v Saudské Arábii neexistují 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

108. Senegal

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv

109. Sierra Leone

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá v případě, že o to žalovaný požádá

110. Singapur

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu

skládá vždy

111. Slovensko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá ¹¹⁰

112. Slovinsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) nezodpovězeno ¹¹¹

113. Somálsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana nebo obě nesou rovným dílem. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, nebo každá si nese své náklady 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

114. Srí Lanka

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

115. Súdán

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

116. Svazijsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce jistotu

¹¹⁰https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sk-cs.do?member=1

¹¹¹https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-si-cs.do?member=1

skládá vždy

117. Sýrie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3)ano 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

118. Šalamounovy ostrovy

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá v případě, že o to žalovaný požádá

119. Španělsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv ¹¹²

120. Švédsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv ¹¹³

121. Švýcarsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze do výše 50-70% 3) ne 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv

¹¹²https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-es-cs.do?member=1

¹¹³https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-se-cs.do?member=1

122. Taj van

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

123. Tanzanie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu, pokud je mu soudem nařízena

124. Thajsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá když o to žalovaný požádá

125. Trinidad a Tobago

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

126. Tunisko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze v soudem určené výši 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

127. Turecko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) povinnost složit jistotu na náhradu nákladů řízení je odvislá od mezinárodních smluv

128. Uganda

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

129. USA: Alabama

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

130. USA: Aljaška

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

131. USA: Arizona

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze ve výši určené soudem 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

132. USA: Arkansas

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

133. USA: Californie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí

smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4)
zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

134. USA: Colorado

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

135. USA: Connecticut

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu neskládá

136. USA: Delaware

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

137. USA: District of Colombia

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale smlouva mezi stranami může založit jinak 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

138. USA: Florida

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

139. USA: Georgia

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu neskládá

140. USA: Hawaii

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze ve výši určené soudem 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu neskládá

141. USA: Idaho

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) nezodpovězeno

142. USA: Illinois

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, existují však zákonné výjimky 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

143. USA: Indiana

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu neskládá

144. USA: Iowa

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

145. USA: Kansas

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, existují však zákonné výjimky 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

146. USA: Kentucky

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy, jedná-li se o řízení před federálním soudem, jistota se skládá formou bondu

147. USA: Louisiana

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu skládá vždy

148. USA: Maine

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá, ale jeho právní zástupce se musí za něj u soudu zaručit

149. USA: Maryland

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale pouze pokud toto bylo

součástí ujednání mezi stranami 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud součástí smlouvy nebylo, že je v případě sporu uhradí neúspěšná strana 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

150. USA: Massachusetts

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

151. USA: Michigan

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

152. USA: Minnesota

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

153. USA: Mississippi

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

154. USA: Missouri

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

155. USA: Montana

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

156. USA: Nebraska

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne, 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

157. USA: Nevada

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy pokud o to žalovaný požádá

158. USA: New Hampshire

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

159. USA: New Jersey

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy když o to žalovaný požádá

160. USA: New Mexico

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze ve výši určené úvahou soudu 3) ne, 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy

161. USA: New York

1) soudní poplatek hradí úspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

162. USA: North Carolina

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

163. USA: North Dakota

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy když o to žalovaný požádá

164. USA: Ohio

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy když o to žalovaný požádá

165. USA: Oklahoma

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

166. USA: Oregon

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě

mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

167. USA: Pennsylvania

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana, ale soud může rozhodnout tak, že každá ze stran ponese své náklady na soudní poplatky

2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu obvykle neskládá

168. USA: Rhode Island

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy když to soud nařídí

169. USA: South Carolina

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

170. USA: South Dakota

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

171. USA: Tennessee

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

172. USA: Texas

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá jen ve vymezených případech

173. USA: Utah

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá, pokud o to žalovaný nepožádá, jistota činí 300 USD

174. USA: Vermont

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

175. USA: Virginia

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

176. USA: Washington

1) soudní poplatek nese ta strana, která je uhradila 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

177. USA: West Virginia

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

178. USA: Wisconsin

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze do výše 100 USD, 3) ne 4) zahraniční žalobce by měl složit jistotu, ale obvykle se mu tato povinnost neukládá

179. USA: Wyoming

1) soudní poplatek nese ta strana, která je uhradila 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud ve smlouvě mezi stranami nebylo domluveno něco jiného 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá vždy

180. Uruguay

1) soudní poplatek nese ta strana, která je uhradila, pokud protistrana nejednala ve zlé víře 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány, pokud však jednala ve zlé víře, je povinna tyto uhradit 3) ne 4) zahraniční žalobce jistotu skládá, pokud nemá v zemi majetek a pokud o to žalovaný požádá

181. Velká Británie: Anglie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze do výše 75%, ve sporech pod 700 britských liber nejsou tyto náklady vítězné straně přiznávány 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu na náhradu nákladů řízení, výjimkou

mohou být určité typy řízení pokud žalobce není rezidentem v Evropském společenství ¹¹⁴

182. Velká Británie: Ostrovy Man

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale neúčelné náklady nese žalobce 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu

183. Velká Británie: Severní Irsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu ¹¹⁵

184. Velká Británie: Skotsko

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ano 4) zahraniční žalobce neskládá jistotu ¹¹⁶

185. Velká Británie: Wales

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, ale pouze do výše 2/3 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu na náhradu nákladů řízení, ale pouze pokud o to žalovaný požádá ¹¹⁷

186. Venezuela

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano, 4) zahraniční žalobce jistotu neskládá

¹¹⁴https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ew-cs.do?member=1

¹¹⁵https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ni-cs.do?member=1

¹¹⁶https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sc-cs.do?member=1

¹¹⁷https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ew-cs.do?member=1

187. Západní Samoa

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano, 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních smluv

188. Zair

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení nejsou neúspěšným účastníkem nahrazovány 3) ne 4) povinnost zahraničního žalobce složit jistotu je odvislá od uzavřených mezinárodních smluv

189. Zambie

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ne 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy, když o to žalovaný požádá

190. Zimbabwe

1) soudní poplatek hradí neúspěšná strana. 2) náklady právního zastoupení hradí neúspěšná strana, 3) ano 4) zahraniční žalobce skládá jistotu vždy,

B) resumé:

Z výše uvedené komparace vyplývá, že na světě existují v podstatě pouze dva systémy týkající se způsobu, jakým jsou vítězné straně refundovány její náklady řízení. V prvním systému nedostane víc než soudní poplatek, výše odměny právního zástupce není právně regulována, protože tato regulace není potřeba a zahraniční žalobce obvykle neskládá jistotu na

případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, protože vítězná strana tyto nemá refundovány. V druhém systému jsou přiznávány další kompenzace, obvykle i odměna právního zástupce vítězné strany, což vyžaduje, aby výše odměny právního zástupce byla regulována a obvykle bývá regulována, zahraniční žalobce mívá povinnost skládat jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení.

V komparaci je 190 právních systémů. Ve všech lze identifikovat prvky přiznávání náhrady nákladů podle zásady úspěchu ve věci. Rozdílný je však rozsah přiznávání náhrady nákladů řízení, když v 94 právních systémech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, v 96 pak (obecně) nejsou. Pokud se provede srovnání z hlediska evropských států a Ruska, pak ve 22 případech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, v 8 tomu tak není. Opačný poměr platí v případě srovnání jednotlivých ve studii uvedených států USA, když v 7 státech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, ve 47 státech pak obecně ne, i když platí výjimky. Přitom o státu USA California bývá referováno jako o justiční supervelmoci ¹¹⁸, když v roce 2000 připadal 1 advokát na 267 obyvatel a podáváno bylo ročně přes 200.000 civilních žalob, přičemž v tomto právním systému není odměna právního zástupce vítězné straně refundována. Na druhou stranu v literatuře se objevují názory, že USA je justiční supervelmocí (nikde na světě není více žalob) proto, že zde až na výjimky neexistuje povinnost k náhradě nákladů řízení, tedy strana, která bezdůvodně zasáhla do práva nebo právního statku žalobce se nemusí obávat ničeho jiného, než že v případě prohry navíc zaplatí pouze soudní poplatek¹¹⁹.

Nepřiznávání náhrady nákladů řízení spočívající v odměně právního zástupce tedy není překážkou pro přístup ke spravedlnosti, v kontinentálním

118Zuckerman A.: Civil justice in crisis: Oxford university press 1999, str. 71

119Olson W.: Civil Suits, Reason, 24.3.2013

právu je tato tradicí, byť např. ve Francii není přiznávána, ale přiznává se tzv. pokuta. Nepřiznávání odměny právního zástupce pak vede k tomu, že se v právním systému vyvine jiný způsob odměňování advokáta. Tzv. contingency fee nebo také success fee, znamená, že právní zástupce je placen částkou určenou podle % z vyhrané částky, tuto odměnu hradí klient (vítězná strana). Contingency fee se používá zejména u žalob na náhradu nemajetkové újmy (volně = odškodnění za prožité utrpení).

Ze 186 právních systémů v 83 případech zahraniční žalobce skládá procesní jistotu buď vždy nebo na požádání protistrany, ve 20 případech je povinnost odvislá od uzavřených mezinárodních smluv. Ve zbylých 83 případech pak zahraniční žalobce neskládá procesní jistotu nikdy.

c) vybraná podrobnější komparace:

i) Velká Británie (Anglie a Wales):

Právní řád Velké Británie, království Anglie a Wales, je ovlivněný ekonomickou analýzou práva proslavené britským rodákem R. Coasem. Soudní služba Jeho Veličenstva značně přehledně a jednoduchou formou pomocí návodných formulářů informuje účastníky o jejich procesních právech a podává návod, co vše si připravit¹²⁰. Informovanost účastníků a snadná dostupnost potřebných formulářů může být jedním z faktorů pro relativně efektivní průběh řízení před anglickými soudy. Britské soudy řeší ročně 2 miliony trestních kauz, 1,8 milionu civilních kauz, 150.000 rodinných sporů a 800.000 senátních sporů¹²¹. Roční rozpočet činí 1,7 mld. GBP, 585 mil. GBP je financováno soudními poplatky a dalšími platbami účastníků. Civilní a rodinná justice je z 82% financována prostřednictvím vybraných soudních poplatků. Rychlost a efektivita systému anglického soudnictví se bohužel nedá v rámci Evropské unie srovnat, protože pro

¹²⁰<http://www.justice.gov.uk/about/hmcts>

¹²¹<http://www.justice.gov.uk/about/hmcts>

každoroční srovnání soudnictví v rámci EU: The EU Justice Scoreboard (2013), Velká Británie nedodala žádné informace. Přesto lze na stránkách Soudní služby Jejeho veličenstva najít analýzy a výzkumy v oblasti justice, které byly zadány nebo provedeny (na rozdíl od České republiky)¹²². Funkčnost a chod civilní justice je v Anglii a Walesu zkoumán každé cca 3 roky, studie je poté publikována¹²³. Soudní poplatky při podání žaloby jsou nižší než v ČR (viz. Srovnání v kapitole III. Druhy nákladů řízení, podkapitola Soudní poplatek), účastníci ale platí soudní poplatek za každé nařízené jednání ve věci. Tím jsou účastníci motivováni připravit se na soudní jednání a neprotahovat řízení žádostmi o odročování, jak se obecně děje v České republice. Zhruba 33% obyvatel Anglie a Walesu považuje civilní justici za bezproblémovou. 9,4% civilních žalob se týká sousedských sporů, 8,9% pak spotřebitelských žalob, 5,5% pracovních sporů, 5,3% peněžních sporů a 4,9% žalob se týkala nezaplacených dluhů¹²⁴. V České republice (Obvodní soudy pro Prahu 1 – 10) jen např. agenda nezaplaceného jízdného a pokut v městské hromadné dopravě činila 26,32% civilního nápadu¹²⁵. Z mikrosondy provedené u senátu 17C, EC u Obvodního soudu pro Prahu 3 z nápadu za rok 2011 lze odhadnout, že:

<i>Typ sporu</i>	<i>Kolik % z celkového nápadu</i>
Žaloby z nezaplaceného jízdného a pokut v MHD	39,25%
Žaloby pro neuhrazené pohledávky za energie (elektřina, plyn)	6,06%
Žaloby pro neuhrazené pojistné	12,26%
Žaloby na zaplacení regulačního poplatku	0,87%
Žaloby České kanceláře pojistitelů	2,45%
Postoupené pohledávky jiné (úvěry)	5,91%
Ostatní civilní spory	33,34%
V kolika % byl žalobce zastoupen právním zástupcem	77,05%

122<http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/lsrc>

123<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/civil-justice-wave1-report.pdf>

124<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/civil-justice-wave1-report.pdf>, str. 8

125Detailní rozbor v následující kapitole v podkapitole Projekt druhý

Otázka přiznávání náhrady nákladů řízení je plně ovládána zásadou úspěchu ve věci¹²⁶, ale výše přiznané náhrady je pak zcela odvislá od uvážení soudce. Zhruba polovina všech účastníků je zastoupena právním zástupcem¹²⁷. Rozhodnutí o tom, zdali se nechat zastoupit či nikoliv, není závislé od finanční situace účastníka, ale od složitosti sporu¹²⁸. Náhrada nákladů řízení je přiznávána v tzv. cost order (příkaz k úhradě nákladů) zpravidla po vydání meritorního rozhodnutí¹²⁹. Zaviněné náklady řízení jsou definovány podobně jako v České republice¹³⁰. Poměrně využívaným je institut práva common law skládání jistoty na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, jistota se ukládá na žádost jednoho z účastníků v případě, že je obava, že by později byl schopen druhý z účastníků dostát svým závazkům. Procesní jistota má povahu procesní podmínky¹³¹. Co se týče druhů nákladů řízení, pak tyto jsou v podstatě přiznávány stejně jako v České republice, nejsou přiznávány hotové výdaje a ušlý zisk účastníkům. Co se týče odměny právního zástupce, v Anglii platí pravidlo, že vítězná straně nemůže být přiznáno více než kolik skutečně zaplatila svému právnímu zástupci¹³². Pokud se jedná o bagatelní spor (small claims track), pak se přiznává na nákladech řízení pouze soudní poplatek a nízká paušalizovaná částka odpovídající nákladům na vymáhání pohledávky¹³³. V některých typech sporů se přiznávají paušalizované náhrady nákladů řízení, a to např. v případě dopravních nehod, kdy paušalizovaná náhrada nákladů

126Civil Procedure Rules 36.10

127<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/Caught-in-the-middle-FactSheet-v1.pdf>

128<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/Caught-in-the-middle-FactSheet-v1.pdf>

129Civil Procedure Rules 44.2 (8)

130Senior Courts Act 1981, odst. 51.7:

(a) as a result of any improper, unreasonable or negligent act or omission on the part of any legal or other representative or any employee of such a representative; or
(b) which, in the light of any such act or omission occurring after they were incurred, the court considers it is unreasonable to expect that party to pay

131Civil Procedure Rules 25.12

132Gundry v. Sainsbury 1910

133Court Procedure Rules 26.6

řízení může činit 12,5%-100% žalované jistiny¹³⁴. Na výši přiznané náhrady nákladů řízení obecně může mít vliv postoj strany k mimosoudnímu nebo mediačnímu vyřešení věci. Pokud se vítězná strana chovala nečestně nebo zavádějícím způsobem, soud takové straně náhradu nákladů řízení nepřizná¹³⁵. V případě zastoupení podnikovým právníkem je těmto přiznávána odměna a náklady stejné jako advokátům. Pokud je v řízení vítězným účastníkem advokát, přiznává se mu v zásadě hodinová odměna ve výši 18 GBP¹³⁶.

Náhrada nákladů řízení je dále ovládána zásadou účelnosti¹³⁷, přiměřenosti. Pro zjištění, zdali byly vynaložené náklady přiměřené, má anglický soudce k dispozici dva testy, a to:

v řízeních zahájených před 1.4.2013¹³⁸: srovnat výši všech požadovaných nákladů řízení vůči výši benefitů, které vítězný účastník získal; a pokud je výše přiměřená, pak je přezkoumat z hlediska účelnosti a nutnosti;

v řízeních zahájených po 1.4.2013: náklady jsou přiměřené, jestliže jsou rozumně vynaložené k výši žalované částky, nebo výši požadovaného nepeněžitého plnění, složitosti řízení, vynaložené práci v důsledku chování protistrany či dalším širším aspektům řízení jako pověst nebo veřejný prospěch, považování z hlediska nutnosti se již nevyžaduje¹³⁹.

Ve složitých sporech (multi-track) strany musejí předkládat soudu ke schválení návrh nákladových rozpočtů, pokud tento není dodán, má strana v případě úspěchu pouze právo na náhradu soudního poplatku. Spolu s

134Court Procedure Rules část 45 a 48

135Court Procedure Rules část 36

136Court Procedure Rules část 44 a část 46

137Court Procedure Rules 44.4

138Lownds v. Home Office 2002

139Court Procedure Rules 44.3

nákladovým rozpočtem může být vyžadován i náklad na jeho sestavení, a to až do výše 1% rozpočtu nebo 1.000GBP podle toho, která částka je vyšší.

Podle aplikovaných testů přiměřenosti může vítězná strana očekávat, že jí bude přiznána náhrada nákladů řízení ve výši cca 60-65% z vynaložených nákladů¹⁴⁰.

ii) Německo:

Německý právní systém se rovněž vyžaduje přehledností a propracovaností. Otázku nákladů řízení upravují tři základní předpisy, a to ZPO (civilní soudní řád), GKG (zákon o soudních nákladech) a RVG (zákon o odměnách advokátů). Německo přijalo v roce 2008 speciální zákon o nesporném řízení (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit). Tento speciální zákon o nesporném řízení přitom na mnoha místech odkazuje na přiměřené použití konkrétních ustanovení ZPO. V Německu, stejně jako v Rakousku, jsou řízení sporná a nesporná, popř. další zvláštní řízení, oddělena, a to formou samostatných procesních předpisů, mezi kterými je vztah subsidiarity, kdy ZPO je základním předpisem, k němuž je zákon upravující nesporná a jiná zvláštní řízení zákonem speciálním. Německé civilní soudnictví patří k rychlejšímu (průměrná doba vyřízení věci činí méně než 200 dní) s incidencí 1 civilní žaloby na 100 obyvatel (v ČR 1,7), 33 soudce na 100.000 obyvatel (v ČR 29)¹⁴¹.

Náhrada nákladů řízení je ovládána zásadou úspěchu ve věci¹⁴². Neúspěšná strana musí druhé straně nahradit náklady řízení v takové míře, v níž byly nezbytné k řádnému vymáhání práva a obrany. Tyto jsou: zákonná

¹⁴⁰<http://www.out-law.com/en/topics/dispute-resolution-and-litigation/court-procedure/an-overview-of-civil-proceedings-in-england-and-wales/>

¹⁴¹Evropská komise: EU Justice scoreboard, březen 2013

¹⁴²§91 ZPO

odměna a výdaje advokáta vítězné strany, cestovní náklady, náhrada za čas vynaložený na cestě, a ušlý zisk. Cestovné a náhrada za čas strávený na cestě advokáta, který místní, se obvykle nehradí (§ 91 odst. 2 ZPO). § 142 odst. 2,3 o.s.ř. je téměř doslovným překladem § 92 ZPO. Náklady na soukromý znalecký posudek se v zásadě nenahrazují (na rozdíl od ČR), dají se však nárokovat separátně. Německé právo rovněž zná zásadu zavinění (§ 95 ZPO). V případě společenství na neúspěšné straně se povinnost k náhradě nákladů řízení ukládá společně a nerozdílně, případně poměrně podle uvážení soudu (§ 100 odst. 2 ZPO). Pokud je vítěznou stranou advokát, přiznají se mu náklady řízení tak, jako by sám byl zastoupen advokátem (§ 91 ZPO).

Zaplacení soudního poplatku je procesní podmínkou řízení (§ 12 GKG). Soudní poplatky v Německu jsou při žalobách od 500tis. Kč výše výrazně nižší než v ČR. Odměna advokáta se pak přiznává podle § 13 RVG, tarifní hodnota se vypočítává z předmětu sporu (§ 2 RVG):

Sazba odměny činí z tarifní hodnoty:

1. do 500 EUR.....	45 EUR,
2. přes 500 EUR do 2 000 EUR.....	45 EUR a 35 EUR za každých započatých 500 EUR o které hodnota převyšuje 500 EUR,
3. přes 2000 EUR do 10 000 EUR.....	150 EUR a 51 EUR za každých započatých 1000 EUR o které hodnota převyšuje 2000 EUR,
4. přes 10 000 EUR do 25 000 EUR.....	558 EUR a 46 EUR za každých započatých 3000 EUR o které hodnota převyšuje 10000 EUR,
5. přes 25 000 EUR do 50 000 EUR.....	788 EUR a 75 EUR za každých započatých 5000 EUR o které hodnota převyšuje 25000 EUR,

Výše přiznané odměny se pak odvíjí podle učiněného úkonu právní služby k němu přiřazenému koeficientu (např. při vydání rozsudku pro zmeškání činí koeficient 0,5, za podání žaloby 1,3, za účast na jednání 1,2¹⁴³).

Pokud bychom srovnali odměnu právního zástupce ve sporu o 15.000,- Kč, když advokát sepsal žalobu a dostavil se k jednání, které skončilo rozsudkem pro zmeškání, činí odměna německého advokáta 144 EUR (3.888,- Kč¹⁴⁴), odměna českého advokáta podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif 5.100,- Kč (3 úkony právní služby podle § 11 odst. 1 AT: příprava a převzetí, sepsání žaloby a účast na jednání). Pokud bychom simulovali žalobu podanou do CEPR, kdy předmětem žaloby je nezaplacené jízdné a pokuta v MHD (968,- Kč), pak by odměna německého advokáta činila 1.579,50 Kč, odměna českého advokáta 1.250,- Kč (2,5 úkonu právní služby podle § 11 odst. 1,2 AT: příprava a převzetí, sepsání žaloby a jednoduchá výzva k plnění), podle zrušené vyhl. 484/2000 Sb.¹⁴⁵, by pak odměna činila 4.500,- Kč. Pokud by byl žalován např. dluh z neuhrazeného platby za elektřinu v částce 3.500,- Kč podaný do CEPR, pak odměna německého advokáta činí 1.579,50 Kč, odměna českého advokáta 2.500,- Kč (2,5 úkonu právní služby podle § 11 odst. 1,2 AT: příprava a převzetí, sepsání žaloby a jednoduchá výzva k plnění), zrušené vyhl. 484/2000 Sb.¹⁴⁶, by pak odměna činila 6.000,- Kč.

Z komparace provedené s Německem je zřejmé, že se český zákonodárce inspiroval německou právní úpravou, a to jak při koncepci o.s.ř., tak i při koncepci advokátního tarifu, nicméně nepřevzal od německého zákonodárce jeho koeficienty a další sazby stanovené v RVG. Pomineme-li vyhl. 484/2000 Sb., která byla Ústavním soudem ČR nálezem

143Příloha č. 2 RVG

144Použit kurs 1EUR = 27,- Kč

145Stav ke dni 29.2.2012

146Stav ke dni 29.2.2012

Pl. 25/12 zrušena jako neústavní (výše odměn cca trojnásobná oproti Německu!), pak i současný advokátní tarif přiznává českým advokátům vyšší odměny než advokátům v Německu. Ve Velké Británii (Anglie a Wales) je výše přiznávané náhrady limitována testem přiměřenosti. V bagatelních sporech je vítěznému žalobci přiznáván pouze soudní poplatek a nízká paušalizovaná částka odpovídající nákladům vynaloženým na uplatnění pohledávky¹⁴⁷. Ze srovnání výše soudních poplatků provedeného v Kapitole III: Druhy nákladů řízení, podkapitola soudní poplatky bylo zjištěno, že soudní poplatky v České republice jsou v pásmu nad 500.000,- Kč výrazně vyšší než soudní poplatky v obou komparovaných zemích.

¹⁴⁷Velká Británie implementovala směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.2.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

KAPITOLA VIII. EKONOMICKÁ ANALÝZA PROBLÉMU SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

- A) Ekonomická analýza práva
- B) Projekt první: www.poplatkyzpět.cz
- C) Projekt druhý: nezaplacené jízdné a pokuta za jízdu v MHD
- D) Příklad třetí: Přisudkové vyhlášky
- E) Příklad čtvrtý: Greed is Good v podání exekučního řádu
- F) Příklad pátý: Stát jako mimořádně špatný hospodář

Hamižnost je koncept, který evolučně funguje. Chamtivost objasňuje a opanovává duch evoluce. Hamižnost, ve všech jejích formách, stojí za životem, za bohatstvím, za láskou... hamižnost stojí i za právní regulací.

A) Ekonomická analýza práva

Pojem ekonomická analýza práva (law and economics) ve většině literatury není definován. První náznaky užití ekonomie v právu se objevily v letech 1910 – 1930 (Chicago), později byl koncept rozpracován a za největší představitele se považuje R. Coase¹⁴⁸. V České republice se tuto metodu analýzy práva snaží popularizovat Z. Kühn. Ekonomickou analýzou práva se v zásadě rozumí analýza účinků právních předpisů z hlediska zamýšleného (nebo realizovaného) ovlivnění chování subjektů soukromého práva. Analýza předpokládá, že chování veřejných subjektů (např. soudců) je konstantní a soudce aplikuje právo jednotně bez ohledu na jeho osobní přesvědčení. Při specifičnosti povahy určité skupiny lidí budeme vycházet z toho, že jediným motivem pro chování analyzovaných subjektů soukromého

¹⁴⁸ Ronald Harry Coase, nar. 29.12.1910, zemřel 2.9.2013, britský ekonom. V r. 1937 publikoval článek „The nature of the Firm“, ve kterém přichází z pojmem transakčních nákladů (volně řečeno racionálně uvažující ekonomické subjekty budou snižovat své transakční náklady tím, že personálně i majetkově narostou), 1960 „The problems of Social Cost“ - publikace the coase theorem. R. Coase v roce 1991 obdržel Nobelovu cenu za ekonomii

práva bude realizace zisku nebo výhody. Při setkání s ekonomickou analýzou práva se setkáme i s tzv. „Coase theorem“, který postuluje, že pokud je transakce možná a neexistují žádné transakční náklady, vyjednávání povede k efektivnímu výsledku bez ohledu na vstupní náklady. Coaseho theorem se uvádí na následujícím příkladu:

Existuje farmář, jehož dobytek čas od času utíká do sousedových obilných polí, která spásá. Pokud by náklady na oplocení pastvin byly nižší než škoda, kterou dobytek způsobí tím, že se pase na obilí souseda, pastvina se ohradí. Kdo postaví ohradu, záleží na tom, kdo nese škodu způsobenou tím, že dobytek spásá obilí na polích. Pokud neexistuje právní povinnost hradit škodu, pak tuto nese majitel obilných polí, postaví ohradu on na svých pozemcích. Pokud bude právem uložená povinnost k náhradě škody a tutu škodu nese majitel dobytka, postaví ohradu na svých pozemcích. Pokud je škoda nižší než náklady na vybudování ohrady, ohradu stavět nikdo nebude, ale při existenci právní povinnosti k náhradě škody stíhající majitele dobytka tento raději uhradí škodu majiteli obilných polí. Východiskem tohoto teorému je předpoklad se, že oba zemědělci se chovají racionálně a snaží se dosáhnout minimalizace nákladů a (legální) maximalizace zisku.

Z čehož vyplývá, že vhodným nastavením hmotných a procesních práv a povinností může právo podstatně přispět k efektivnosti fungování celé ekonomiky a naopak nevhodné právní úpravy mohou v ekonomice, kde strany musejí překonávat tato špatná pravidla podstatnými transakčními náklady, způsobuje deformace a ztráty.

Adam Smith v moderní ekonomii vycházel z toho, že tím, že každý sleduje svůj individuální zisk (zájem), pomáhá společnosti účinněji než když má opravdový zájem společnosti pomoci¹⁴⁹. Volně přeloženo tím, že člověk sleduje pouze svůj individuální cíl, získává na tom společnost. Tato

149Smith A.: The wealth of Nations, 1776, kniha 4, kapitola 2

teorie však nepočítá s problémem tzv. „freeriders“, tedy parazity společnosti, kteří pomoc druhých využívají, ale sami jí nic nedávají (např. nadužívají veřejných statků). V moderní společnosti se parazitizmus projevuje tak, že parazit využívá veřejných služeb (např. soudů) a nechává za to platit ty ostatní (např. nízké nebo žádné soudní poplatky nekryjící náklady na poskytnutí veřejné služby). Pokud parazitizmus dosáhne určité míry, pak se společnost zvrhává tak, že se nakonec všichni podvádějí navzájem a společnost jako celek trvale chudne¹⁵⁰. Parazitům se nedaří tam, kde je k získání pomoci potřeba větší investice, kde je těžké hledat stále nové oběti a tam, kde se informace o parazitech mezi lidmi účinně šíří¹⁵¹¹⁵².

R. Coase tvrdí, že právní regulace by měla postihovat tzv. externalitu ekonomiky. Ale většina právní regulace, kterou z ekonomického hlediska zkoumal, přinesla horší důsledky než externalita, které se tato snažila eliminovat.¹⁵³ Normotvůrce by implementovanou regulací měl sledovat zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a její profit, jak k tomu J. Sokol dodává, rovněž by měla eliminovat parazitizmus¹⁵⁴. Právní regulace nesmí být postavena na pouhém přenášení právních institutů z jiných právních prostředí bez analýzy externality a jejich vlivu na externalitu. V původním prostředí sice mohou být tyto instituty úspěšné, ale v právním systému, do něhož jsou přeneseny, mohou napáchat větší škody než externalita, kterou se právní regulace snaží omezit či eliminovat.

Odpůrci ekonomické analýzy práva nezapomínají připomínat, že ekonomická analýza práva není jediným druhem analýzy práva a její úspěšnost je závislá od toho, zdali analyzuje kompletní nebo nekompletní

150Sokol J.: přednášky z kurzu: Moc, ekonomie a právo

151<http://www.jansokol.cz/cs/n-v-dilema.php>

152V poměrech České republiky je krásným příkladem ilustrace tzv. „šmejdu“, společností, jež na předváděcích akcích precizně propracovanou psychologickou taktikou přiměly důchodce k uzavření vysoce předražených kupních smluv na zboží o nízké kvalitě a hodnotě. Po odvysílání filmu „Šmejdi“ v r. 2013 a medializaci problému tento typ parazitizmu téměř vymizel

153Coase, R.: Looking for results, Reason Magazine, leden 1997

154<http://www.jansokol.cz/cs/n-v-dilema.php>

informace¹⁵⁵. Mají pravdu, nicméně je to výborný nástroj, pokud jej normotvůrce umí používat a správně zadávat vstupní informace. Podíváme se tedy na patologii českého právního systému pohledem ekonomické analýzy práva a teorie her.

B) Projekt první: WWW.POPLATKYZPET.CZ

Prvním dokladem patologie českých právních předpisů, jak o ní hovoří Ústavní soud ČR¹⁵⁶, je projekt www.poplatkyzpet.cz. **Tento projekt je zacílený na generování zisku přiznávanými v nalézacím řízení, vykonávací řízení nepředpokládá.** Na počátku celého projektu stojí rozhodnutí Spolkového soudního dvora z Německu ze dne 7.7.2011 sp.zn. XI ZR 388/10, kterým byla shledána neplatnost ustanovení všeobecných obchodních podmínek, které zavazovalo příjemce úvěru k placení zvláštního měsíčního poplatku za správu úvěru. Takový poplatek je v rozporu se základní myšlenkou obecné právní úpravy smlouvy o úvěru a jeho účtování klientovi je proto neplatné. Vedení úvěrového účtu, resp. správa úvěru je pouze zájmem banky, klient na takovém účtu zájem nemá. Protože právní úprava německého BGB se v podstatě nelišila od úpravy § 497 a násl. Obch.zák.(předpis zrušen k 1.1.2014), bylo nasnadě, zdali rozhodnutí německého soudu je možné aplikovat i na český právní řád. Podle ust. § 55 odst. 1 a § 56 odst. 1 obč.zák. (předpis zrušen k 1.1.2014) se ustanovení všeobecných obchodních podmínek nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele a ujednání, která jsou v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, jsou proto neplatná.

První žalobou, která byla z tohoto titulu úspěšná, byla žaloba proti

¹⁵⁵Vychází z Teorie her, tj. disciplíny aplikované matematiky, která analyzuje široké spektrum konfliktních rozhodovacích situací, které mohou nastat kdekoliv, kde dochází ke střetu zájmů. I hra s nekompletními informacemi má řešení, tzv. Bayesovo-Nashovo equilibrium (v češtině Bayesova-Nashova rovnováha)

¹⁵⁶Např. I.ÚS 3923/11 ze dne 29.3.2012

Hypotéční bance projednávána před Obvodním soudem pro Prahu 5, rozsudek je ze dne 18.4.2013. Projekt www.poplatkyzpet.cz vznikl před tímto rozhodnutím, nicméně uvedený rozsudek spustil jeho realizaci.

Oficiálně se projekt www.poplatkyzpet.cz tváří jako projekt, jehož jediným důvodem je snaha vrátit lidem zaplacené poplatky za vedení účtů k úvěru nebo hypotéce a zrušit jejich placení do budoucna. V průběhu jara 2013 byla na internetu spuštěna masivní mediální kampaň s cílem nalákat spotřebitele k podávání hromadných žalob proti bankám. Stačilo pouze vyplnit plnou moc a o zbytek se postarají specializovaní (samozřejmě vysoce kvalifikovaní) právníci. Za projektem stojí společnost BSP Lawyers partners a.s., jež se prezentuje jako specialista na hromadné zpracování právních případů s využitím maximální možné míry ICT (informační technologie). Právně službu zajišťuje advokátní kancelář Toman, Devátý a partneři. Projekt prezentuje, že plnou moc mu udělilo 340tis. klientů, tedy má připraveno 340tis. Žalob (tisková zpráva z 19.6.2013).

Podpisem plné moci¹⁵⁷ pak klient bere na vědomí, že kromě jeho

157Text plné moci: Zmocňuji společnost BSP Lawyer Partners a.s., IČ 27218660, se sídlem Praha 3 – Nagano Office Center, K Červenému dvoru 3269/25a, PSČ 130 00, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 9787, jednající: JUDr. Daniel Paľko, PhD., předseda představenstva (dále jen „zmocněnec“) aby mým jménem

- organizačně zajistila uplatnění mého nároku vůči bance na vrácení neoprávněně inkasovaných poplatků včetně úroků z prodlení a nákladů spojených s jeho uplatněním a - vybrala advokáta, uzavřela s ním mým jménem smlouvu, jejímž předmětem bude zastupování mé osoby při mimosoudním i soudním uplatnění mého nároku vůči bance a poskytnutí veškerých souvisejících právních služeb, a podepsala mu mým jménem plnou moc k mému zastoupení

Současně ukládám zmocněnci a jím zvolenému advokátovi, aby vyvinuli veškeré úsilí směřující:

- 1) k zániku mé povinnosti hradit bance neoprávněně účtované poplatky,
- 2) k vrácení již zaplacených poplatků včetně úroku z prodlení a nákladů spojených s jejich uplatněním, a to za podmínky, že
 - 1) veškeré poplatky včetně úroku z prodlení uplatněné vůči bance na základě této plné moci budou bankou zaslány na můj bankovní účet,
 - 2) náklady spojené s jejich uplatněním požadované zmocněncem nebo jím zvoleným advokátem (odměna advokáta dle advokátního tarifu) po mé osobě nebudou přesahovat výši náhrady nákladů zaplacených mé osobě bankou,
 - 3) nebude po mně požadováno složení zálohy na náklady zmocněnce nebo jím zvoleného advokáta,
 - 4) v případě výpovědi této plné moci před podáním návrhu na zahájení soudního řízení ani v

bankovního poplatku budou vůči bance uplatněny i veškeré náklady spojené s touto službou (tedy náklady řízení). Pokud by s tímto klient nesouhlasil, pak plnou moc nemůže podepsat. Dalším povinností klienta je zaplatit soudní poplatek spojený s podáním žaloby (tj. aktuálně 400,- Kč při elektronických žalobách do 10tis Kč, položka 2.1.a Sazebníku soudních poplatků). Přiznaná odměna právního zástupce, režijní paušál a DPH pak bude přináležet „službě poplatkyzpět.cz“¹⁵⁸. Původně projekt počítal s přiznáváním odměny právního zástupce podle vyhl. 484/2000 Sb., tj. V případě žalob do 1.000,- Kč odměna 2.500,- Kč; v případě žalob mezi 1.000,- Kč a 2.000,- Kč (nejčastější případ) činila odměna 3.750,- Kč + min. 2,5x režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif a aktuální daň z přidané hodnoty, která však bude odvedena státu. Pokud dosadím do vzorce kalkulovanou odměnu 3.750,- Kč + 2,5x

případě neúspěchu ve věci po mně nebude požadována úhrada nákladů spojených s uplatněním mého nároku; v případě výpovědi plné moci po podání návrhu na zahájení soudního řízení zaplatím odměnu a náhradu hotových výdajů podle advokátního tarifu, maximálně však částku 4.500,- Kč včetně DPH.

158Ze smlouvy o poskytnutí právních služeb uzavřené společností BSP Lawyer Partners a.s. A advokátní kanceláří Toman, Devátý a partneři:

7. článek

Odměna advokáta v případě úspěchu ve věci

7.1. V případě, že klient, popř. jím pověřená osoba, obdrží po podpisu této smlouvy a před podáním návrhu na zahájení soudního řízení od banky zpět úvěrové poplatky, zavazuje se zaplatit advokátovi odměnu a náhradu hotových výdajů dle advokátního tarifu. Advokát je oprávněn tuto odměnu klientovi vyúčtovat až poté, co bude tato odměna bankou uhrazena, a pouze do výše uhrazené klientovi bankou.

7.2. V případě, že klient po podpisu této smlouvy a po podání návrhu na zahájení soudního řízení obdrží od banky zpět úvěrové poplatky, zavazuje se zaplatit advokátovi vedle odměny dle ust. 7.1 této smlouvy rovněž odměnu za zastupování účastníka soudního řízení advokátem ve výši náhrady nákladů řízení přiznané soudem, zejména dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. Advokát je oprávněn uvedenou odměnu klientovi vyúčtovat, jakmile se nárok na zaplacení náhrady nákladů řízení stane vykonatelným.

7.3. Advokát má nárok na odměnu dle ust. 7.1 a 7.2 jen do takové výše, kolik skutečně z tohoto důvodu zaplatila klientovi banka.

7.4. Pokud je advokát plátcem daně z přidané hodnoty, připočítává se k odměně advokáta, k náhradě hotových výdajů a k náhradě nákladů řízení daň z přidané hodnoty v zákonné výši.

7.5. Soudní poplatek uhrazený klientem dle ust. 5.2 této smlouvy náleží klientovi.

7.6. V případě částečného úspěchu se použije tento článek obdobně.

8. článek

Odměna advokáta v případě neúspěchu ve věci

8.1. V případě neúspěchu ve věci nevzniká advokátovi nárok na jakoukoliv odměnu ani na náhradu hotových výdajů vůči klientovi. Tato odměna a náhrada výdajů budou uhrazeny BSP dle samostatně uzavřené smlouvy. V případě, že vznikne protistraně nárok na náhradu nákladů řízení, zavázala se BSP tyto náklady řízení za klienta uhradit, případně je klientovi proplatit. Advokát za splnění povinnosti BSP neručí a neodpovídá.

režijní paušál, dostanu se k částce 4.500,- Kč. Tato částka je shodná s částkou, kterou se zavazuje klient zaplatit advokátovi, pokud by klient plnou moc vypověděl. Projekt nepředpokládá vykonávací řízení, je zacílen pouze na zisk z přiznávaných nákladů řízení v nalézacím řízení. Tento zisk měl být generován výší přiznaných paušalizovaných nákladů řízení podle vyhl. 484/2000 Sb. Podle prohlášení „služby poplatkyzpet.cz“ ze dne 19.6.2013 se do projektu zapojilo 340.000 klientů. **To by generovalo zisk 1,53 mld. Kč.**

Tato vyhláška však byla k 7.5.2013 Ústavním soudem nálezem Pl. 25/12 jako protiústavní zrušena. Odměna právního zástupce je po tomto nálezu přiznávána podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Taková odměna se odvíjí od počtu úkonů, které právní zástupce v řízení učinil, tedy podle matematiky: čím více úkonů, tím vyšší odměna. Pokud bychom vycházeli z předpokládaných 2,5 úkonu na jednu žalobu, tak v případě žaloby o 501,- až 1.000,- Kč odměna advokáta podle ust. § 7 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif činí 1.250,- Kč, u žalob o 1.001,- Kč do 5.000,- Kč pak 2.500,- Kč. Byť jsou tyto odměny o cca 1/3 nižší, stále by v případě 340tis. žalob vygenerovaly **1,02 mld. Kč zisku**. Samozřejmě za předpokladu, že by byly zcela úspěšné. Nepředpokládá se, že by rozsudky proti bankovním institucím byly nedobytné.

Při aplikaci coase theoremu to znamená toto:

pokud existuje povinnost k náhradě nákladů řízení v paušalizované výši přisuzovaná vítězné straně bez větších omezení	skutečné náklady na právní zastoupení odhad 500,- Kč ¹⁵⁹ ; přiznané náklady za právní zastoupení 4.500,- Kč = zisk 4.000,- Kč
pokud neexistuje povinnost k náhradě nákladů řízení	skutečné náklady na právní zastoupení (?) 500,- Kč; přiznané náklady na právní za právní zastoupení 0,- Kč = ztráta 500,- Kč

¹⁵⁹Cca 2 hodiny práce neprávníckého personálu včetně alokovaných nákladů na provoz a na provoz počítačového systému

pokud je povinnost k náhradě nákladů řízení rovna skutečným nákladům na právní zastoupení	Zisk = 0 Kč
---	-------------

Z uvedené tabulky je zjevné, co si soukromý subjekt vybere při nastavení právních předpisů. V podmínkách České republiky je to tedy podání 340tis. žalob.

Většina žalob směřuje proti České spořitelně (sídlo na Praze 4), GE Money bank (sídlo na Praze 4), Hypoteční bance nebo ČSOB (sídlo na Praze 5), Komerční bance (sídlo na Praze 1), Raiffeisenbank (sídlo na Praze 4) a UniCredit bank (sídlo na Praze 4). S ohledem na obecný soud žalovaného podle ust. § 85 odst. 3 o.s.ř. jsou příslušnými k projednání žalob Obvodní soud pro Prahu 4, Obvodní soud pro Prahu 5, a Obvodní soud pro Prahu 1. Roční nápad civilních žalob v roce 2010 na Obvodní soud pro Prahu 4 činil 27.601 žalob. V roce 2011 pak 36.980 žalob, v roce 2012 pak 22.915 žalob. Systemizace soudu se stanovuje podle velikosti nápadu za předchozí tři roky. Pokud by bylo všech 340.000 žalob podáno, pak na Obvodní soud pro Prahu 4 by směřovalo odhadem cca 194.000 žalob (v druhé polovině roku 2013 a v celém roce 2014). To je zhruba desetiletý nápad, který by Obvodní soud pro Prahu 4 musel zpracovat během cca 2 let od nápadu. Při použití prosté matematiky by na Obvodním soudě pro Prahu 4 muselo dojít k navýšení počtu civilních soudců a administrativního personálu pro C a CEPR úsek 5x. Z rozvrhu práce pro rok 2013 platného k 1.1.2013 bylo na Obvodním soudě pro Prahu 4 otevřeno +- 53 senátů, z toho je 100% civilních senátů 27. Rozpočet Obvodního soudu pro Prahu 4 (tento soud nemá ve správě budovu, ve které sídlí) byl cca 163,3 mil. Kč (tj. 83,2 mil. Kč připadá na civilní úsek). Znamenalo by to posílení rozpočtu Obvodního soudu pro Prahu 4 na roky 2014 a 2015 o 416 mil. Kč (celkem 832 mil. Kč, když nebudeme uvažovat o zvyšujících se platech a o tom, že jmenované soudce nelze z jejich funkce odvolat). Ze soudních poplatků by

stát získal (budeme vycházet z toho, že u 50% žalob činí soudní poplatek 400,- Kč, zbylého 50% žalob 800,- Kč) zhruba 120 mil. Kč. Náklady státu vynaložené na tento patologický projekt jen u Obvodního soudu pro Prahu 4 by činily 612 mil. Kč, pokud nebudeme vycházet ze systemizace ministerstva spravedlnosti pro výpočet potřeby soudců na okresních soudech, protože při aplikaci tohoto instrumentu by potřeba soudců na Obvodním soudě stoupla o číslo 195 (352 žalob na 1 soudce při aplikaci tříletého nápadu podle systemizace). Na dani z přidané hodnoty ze zaplacených nákladů řízení přiznaných advokátní kanceláři Toman a Devátý by stát získal 189 mil. Kč (stále jen kalkulovány žaloby u Obvodního soudu pro Prahu 4).

Zisk z podaných žalob směřovaných k OS PHA 4	Náklady státu vynaložené u OS PHA 4 na realizaci tohoto zisku ¹⁶⁰	Výběr DPH na přiznaných nákladech nalézacího řízení u žalob OS PHA 4 ¹⁶¹
900 mil. Kč	423 mil. Kč	189,0 mil. Kč

Legislativním řešením by bylo bud':

A) zavedení tzv. class action (hromadné žaloby)

B) snížení přiznávaných nákladů řízení na úroveň nákladové ceny nebo zrušení povinnosti k náhradě nákladů právního zastoupení u bagatelních žalob, protože pak by takovéto projekty neexistovaly

Ovšem stále jsme na poli reality. Než zákonodárce zareaguje na tento jev, zareaguje-li, soudní praxe vyřeší problém sama. Tvůrci projektu zakomponovali do projektu strategickou chybu, totiž zavázali se, že v případě, že žaloby nebudou úspěšné, zaplatí za žalobce jejich případnou

¹⁶⁰Tento náklad nesou všichni daňoví poplatníci ČR

¹⁶¹Při sazbě DPH 21% a přiznávaných nákladech řízení v průměru 4.500,- Kč a SOP činí daň 945,- Kč

povinnost k náhradě nákladů řízení, která by jim neúspěšnou žalobou vznikla. Zároveň uvedli, že toto riziko považují za minimální, když české soudy tuto náhradu běžně nepřiznávají subjektům, které mají svá vlastní právní oddělení a reálně si advokáty najímat nepotřebují¹⁶².

Podle prohlášení bank masivně napadených žalobami o vrácení zaplacených bankovních poplatků si agenda vyžádala najímání externích právních kanceláří, protože právní oddělení bank kapacitně nejsou schopna takový nápad žalob zpracovat. Kromě UniCredit bank a Komerční banky a.s. se nechávají zastoupit všechny ostatní banky¹⁶³. Bude-li prohlášení na internetové prezentaci bráno jako veřejný příslib podle ust. § 850 a násl. Zák. č. 64/1960 Sb., občanský zákoník, byli by autoři projektu povinni náklady řízení za žalobce uhradit. Nicméně z analyzovaných textů je velmi špatně odvoditelné, kdo se k takovému veřejnému příslibu vlastně zavázal.

V rámci takto podávaných žalob zatím soudy postupují tak, že nejprve vyzývají k založení řádné plné moci procesní, a v případě nedoložení řízení zastavují (*netvoří překážku res iudicata*), poté žalobu z agendy CEPR převádějí do agendy C a žádají doplacení soudního poplatku podle položky 1. a. Sazebníku soudních poplatků (poplatek činí 1.000,- Kč), což je však odvolacím soudem hodnoceno jako nesprávný postup. Není-li řízení zastaveno, dochází k výzvě podle ust. § 43 odst. 1 o.s.ř. k doplnění žaloby, která je sice rozsáhlá, nicméně postrádá údaje, za jaké období a jakého poplatku se žalobce domáhá. Doplní-li právní zástupce žalobu včas, pak je žaloba meritorně projednána, přičemž právní zástupci žádají ústní

¹⁶²<http://www.poplatkyzpet.cz/caste-dotazy>

Co se stane v případě, že u soudu neuspějí a spor prohrají?

V málo pravděpodobném případě, kdy by banka vyhrála u soudu, mohla by se domáhat na konkrétním klientovi náhrady nákladů právního zastoupení, které jí vznikly. Toto riziko však považujeme za minimální, neboť české soudy tuto náhradu běžně nepřiznávají subjektům, které mají svá vlastní právní oddělení a reálně si advokáty najímat nepotřebují. V případě, že by jakékoliv takové náklady byly po klientech požadovány, jsme připraveni tyto náklady za klienty uhradit.

¹⁶³Mladá fronta DNES: Žalujete banky za poplatky? U dvou vyjde prohra „lépe“, 28.11.2013.

projednání. Soudy zatím podle dostupných údajů (k 31.12.2013) rozhodly 93 žalob (z avizovaných 340 tisíc) a to tak, že v 91 případech žalobu zamítly a zavázaly žalobce k náhradě nákladů řízení, a ve 2 případech žalobě vyhověly¹⁶⁴. Autoři projektu se následně se 60 tisíci žalob obrátili na finančního arbitra podle zák. č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Ten avizoval, že **se stávajícím rozpočtem a velikostí kanceláře bude uvedený počet žalob řešit následujících 740 let**¹⁶⁵. Autoři projektu se na počátku prosince 2013 obrátili na Ústavní soud ČR s ústavní stížností¹⁶⁶, očekává se rovněž sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ČR. Osud tohoto projektu je tedy stále ještě nejistý, nicméně jeho dopady na nápad civilních žalob na Obvodní soudy pro Prahu 1,4 a 5 je nedozírný.

C) Projekt druhý: nezaplacené jízdné a pokuta za jízdu v MHD

Druhým dokladem patologie českých právních předpisů, jak o ní hovoří Ústavní soud ČR, jsou postupované pohledávky z nezaplaceného jízdného a pokut v pražské hromadné dopravě. **Tento projekt je zacílený na generování zisku přiznávanými jak v nalézacím řízení, tak zejména v řízení exekucím, kde je jeho těžiště, ale kdo realizuje zisk ze špatně nastavené právní úpravy a kdo na toto doplácí, to jsou otázky, jejichž překvapivé odpovědi ukáží, že patologie systému leží jinde, než kde ji vidí Ústavní soud ČR**¹⁶⁷. Na počátku je vždy nezaplacené jízdné v pražské hromadné dopravě v ceně 18,- Kč (cena jízdenky pro dospělého v roce 2010). Jízdné se hradí podle tarifu MHD, který má ke dni 1.12.2013 147 stran vč. příloh. Pokuta (přirážka) za jízdu bez platného dokladu pak v případě úhrady po 15 dnech činila v letech 2008-2010 částku 950,- Kč, v

164<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/254474-spor-o-bankovni-poplatky-miri-k-ustavnimu-soudu/>

165<http://byznys.ihned.cz/c1-61049620-bankovni-poplatky-financi-arbitr>

166<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/254474-spor-o-bankovni-poplatky-miri-k-ustavnimu-soudu/>

167Ústavní soud ČR: nález Pl.ÚS 25/12 ze dne 25.4.2013

letech 2011-2013 částku 1.000,- Kč a od 1.1.2014 částku 1.500,- Kč¹⁶⁸. Výše pokuty činí cca 50ti násobek nezaplaceného jízdného. Tedy sekundární povinnost při porušení primární povinnosti činí 50tinásobek. Otázkou je však, zdali se i při takové výši pokuty vyplatí primárnímu subjektu, tedy Dopravním podnikům hl.m. Prahy, a.s. pohledávky vymáhat vlastním jménem bez externího právního zastoupení. Podíváme se tedy na to pohledem ekonomické analýzy práva:

Modelová situace při 65.000 udělených pokutách:

Nezaplacené jízdné (18,- Kč/jízda)	1.170.000,- Kč
Pokud bude DP vymáhat samo u soudu, pak na SOP zaplatí celkem náklady řízení (SOP = 400,- Kč)	26.000.000,- Kč
Přiznaná pokuta (950,- Kč)	61.750.000,- Kč
Při vymožení 33,3%	Ztráta 5,1 mil. Kč - vlastní náklady (internal transaction costs)
Při vymožení 40%	Ztráta 900tis Kč - vlastní náklady (internal transaction costs)
Pokud by přiznaná pokuta činila 1.500,- Kč (zavedeno od 1.1.2014)	97.500.000,- Kč
Při vymožení 33,3%	Zisk 6,89 mil. Kč – vlastní náklady (internal transaction costs)
Při vymožení 40%	Zisk 13,46 mil. Kč – vlastní náklady (internal transaction costs)

Z této ekonomické analýzy práva vidíme, že pokud byla pokuta za „jízdu na černo“ nastavena na částce 950,- Kč, soudní poplatek činil 400,- Kč, pak jediným logickým řešením bylo pohledávky samostatně nevymáhat. Pokud by Dopravní podnik hl.m. Prahy a.s. nezaplacené jízdné ve výši 1,1 mil. Kč odepsal (nevymáhal), dosáhl by lepšího ekonomického výsledku, než kdyby se pustil do jejich soudního vymáhání (-5,1mil. Kč a vlastní náklady). Za situace, kdyby se Dopravní podnik hl.m. Prahy, a.s. nechal právně zastoupit, musel by ještě vynaložit náklady na právní zastoupení. Jediným ekonomicky výhodným řešením je postoupení pohledávek za

¹⁶⁸Tarif pražské MHD

úplatu třetím subjektům. Za předpokladu, že by je postupoval za 25% nominální jistiny, získal by 15,73 mil. Kč. To je řešení, které racionálně se chovající subjekt za takto nastavených pravidel zvolí.

Z výše uvedené tabulky se také dostáváme k výpočtu tzv. paušalizovaných nákladů spojených s uplatněním (§ 513 NOZ: Příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním), když jejich výše tak, aby pro věřitele bylo ekonomické pohledávky uplatnit u soudu, se musí stanovit podle vzorce:

výše paušalizovaného nákladu spojeného s uplatněním nároku žalobou = $1/v^{169} [(1-v)jistina + (1-v)SOP^{170} + (1v)interní\ transakční\ náklad\ na\ 1\ žalobu]$

V letech 2010 – 2011 Dopravní podniky hl.m. Prahy, a.s., prodával tyto pohledávky za 100% jejich hodnoty¹⁷¹. Po zrušení vyhlášky 484/2000 Sb. Ústavním soudem ČR k 7.5.2013 se pohledávky prodávají za 25% jejich hodnoty¹⁷².

Pokud bude pokuta za černou jízdu nastavena na částce cca 1.500,- Kč, Dopravnímu podniku hl.m. Prahy, a.s. se již vyplácí pohledávky žalovat, ale postoupení pohledávek bude stále ještě výhodnější, bude-li cena za katalog postoupených pohledávek vyšší než zisk z realizace (24,67 mil. Kč při postoupení za 25%, při vymáhání pouze 6,89 mil. Kč – vlastní náklady).

169V = vymahatelnost

170SOP = soudní poplatek

171<http://aktualne.centrum.cz/finance/doprava/clanek.phtml?id=735606>

172http://www.praha.eu/jnp/cz/home/doprava_v_praze/mhd/cernym_pasazerum_hrozi_vyssi_tresty_nez.html

Ještě na sklonku roku 2011 byly pohledávky v jednotlivých krajích prodávány takto:

Obchod s pohledávkami za černými pasažéry

(2010 - 2011)

DOPRAVNÍ PODNIK	ODPRODANÝCH POHLEDÁVEK 2010	ODPRODANÝCH POHLEDÁVEK 2011	ODPRODÁVÁNO ZA
Brno	41 171	29 949	100 %
České Budějovice	informace nesdělili	-	-
Hradec Králové	724	1373	70 až 115 %
Jihlava	4811	cca 2500	100 %
Karlovy Vary	celý proces přepravní kontroly zajišťuje společnost ČSAD Ingsped	-	-
Liberec	neodprodává	-	-
Ostrava	cca 30 tisíc	cca 30 tisíc	100 %
Olomouc	3389	2967 (bez prosince)	bez upřesnění
Pardubice	informace bez možnosti korektury nesdělili	-	-
Plzeň	neodprodává	-	-
Praha	cca 60 až 65 tisíc	cca 60 až 65 tisíc	100 %
Ústí nad Labem	16 585	5766	50 % + až 25 % v případě úspěšného vymožení
Zlín	neodprodává	-	-

Není-li tedy dlužné jízdné a pokuta zaplacená do 15 dní ode dne uskutečnění jízdy bez platné jízdenky, je pohledávka následně prodána pohledávkovým společnostem, neboť jak bylo demonstrováno výše, je toto ekonomicky výhodnější.

V modelovém případě jela osoba X.Y. dne 3.5.2010 tramvají č. 18 bez zaplaceného jízdného ve výši 18,- Kč. Byla na zkontrolována revizorem, její totožnost zjištěna z platného dokladu, jízdné a pokutu ve výši

nyní 968,- Kč však neuhradila. Pohledávka byla za 100% postoupena společnosti T.D. a.s., která ji poté uplatnila u soudu. Soudní poplatek pak do 31.8.2011 činil podle položky 2.1. a) Sazebníku soudních poplatků částku 300,- Kč, od 1.9.2011 částku 800,- Kč (nyní pouze 400,- Kč). V našem modelovém případě byla žaloba na soud podána 1.5.2011. Rozsudkem bez jednání bylo rozhodnuto dne 1.8.2011. Přiznané náklady řízení pak činí částku 6.420,- Kč (paušální odměna právního zástupce podle ust. § 3 odst. 1 vyhl. 484/2000 Sb. Ve výši 4.500,- Kč, 2x režijní paušál podle § 13 vyhl. 177/1996 Sb. Ve výši 2x 300,- Kč, soudní poplatek ve výši 300,- Kč a DPH ve výši 20%). Celková částka tedy z 18,- Kč činí 7.388,- Kč spolu se zákonným ročním úrokem z prodlení.

Není-li pohledávka přiznaná pravomocným exekucním titulem dobrovolně splněna, domáhá se žalobce výkonu, a to formou exekuce. Exekucní řízení je prosté soudního poplatku na rozdíl od soudního výkonu rozhodnutí, které je spojeno s transakčním nákladem v podobě soudního poplatku. Při úspěšnosti soudního výkonu rozhodnutí cca 41%, a exekucního řízení (obecně) cca 30%¹⁷³, volí subjekt exekucní řízení, protože je ekonomicky výhodnější, jak je vidět z níže uvedené tabulky (kalkulováno 65.000 pohledávek), zároveň však předpokládáme, že exekutor nebude uplatňovat na oprávněném paušál 3.500,- Kč + DPH za nedobytné exekuce (ust. § 89 věta druhá e.ř.).

Při výkonu rozhodnutí SOP 500,- Kč, úspěšnost 41%	Na zaplaceném soudním poplatku subjekt realizuje ztrátu 19,17 mil. Kč (59% sumy soudních poplatků) + interní transakční náklady
Při exekucním řízení (bez SOP), úspěšnost 30%	Subjekt realizuje pouze ztrátu v rozsahu interních transakčních nákladů

V exekucním řízení se k pohledávce ve výši (původně) 18,- Kč

¹⁷³Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, Iuridicum Remedium o.s., červenec 2012

připojují náklady oprávněného a náklady exekuce (§ 87 e.ř.). V našem případě pak exekuční soud obdržel návrh na nařízení exekuce, kde náklady oprávněného byly vyčíslena na částku 10.900,- Kč (dle ust. § 12 odst. 1 písm. a) vyhl. 484/2000 Sb 4.500,- Kč, dle ust. § 12 odst. 1 písm. b) vyhl. 484/2000 Sb., 4.000,- Kč, 2x režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., 2x300,- Kč a DPH ve výši 1.800,- Kč)¹⁷⁴. Takový návrh na nařízení exekuce byl spíše výjimečným, protože náklady oprávněného může stanovit až exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.). A mimo to, **náklady oprávněného účtované v uvedené výši jsou v rozporu s tehdy platnou vyhláškou** 484/2000 Sb., protože ty měly činit nejvýše 3.420,- Kč (odměna dle ust. § 12 odst. 1 písm. a) vyhl. 484/2000 Sb 2.250,- Kč, 2x režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., 2x300,- Kč a DPH ve výši 570,- Kč). Pokud se tak dělo úmyslně s cílem získat zisk, pak se jednalo o trestnou činnost (i když pravděpodobně by bylo tvrzeno, že se jedná pouze o jiný právní názor).

V našem modelovém případě se přidržíme návrhu na nařízení exekuce, který obdržel soud od JUDr. J. F., exekutora. Podle ust. § 6 vyhl. č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (zkráceně ET) činí minimální odměna exekutora 3.000,- Kč, podle ust. § 13 odst. 1 náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů v paušální částce 3.500,- Kč, pokud tuto překročí, musí je prokázat. Pro účely studie je vycházeno pouze z těchto dvou položek, tyto se mohou změnit. Tyto náklady exekuce stanoví exekutor až v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.). Pohledávka nyní z 18,- Kč činí 26.268,- Kč a zákonný úrok z prodlení z 18,- Kč.

¹⁷⁴Návrhy na nařízení exekuce podávané JUDr. J. F., Exekutorským úřadem

Nezaplacené jízdné	18,00 Kč
Přirážka k jízdnému	950,00 Kč
Soudní poplatek	300,00 Kč
Odměna právního zástupce v nalézacím řízení	4 500,00 Kč
20% DPH	1.020,- Kč
Odměna právního zástupce v exekučním řízení	9.100,- Kč
20% DPH	1.800,- Kč
Odměna exekutora (min.)	3.000,- Kč
Hotové výdaje exekuce (min.)	3.500,- Kč
Náhrada ze doručení písemností aj.	150,00 Kč
20% DPH	1.330,- Kč
Celkem bez jízdného 18,- Kč	26.250,- Kč

Otázkou je ovšem, zdali při vymahatelnosti 30% pohledávek je pro pohledávkovou společnost i takto navýšená pohledávka tolik výnosným podnikem, jak se o něm v tisku hovoří. Ústavní soudce JUDr. Vladimír Kůrka ve svém odlišném stanovisku k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 25.4.2013 Pl.ÚS 25/12 uvedl, že Ústavní soud ČR přikročil k derogaci vyhl. 484/2000 Sb., aniž by provedl metodologicky seriózní přezkum podkladů, když v bodu 100. nálezu uvedl, že „zisk podnikatele (pohledávkové společnosti) není dán jen rozdíly cen při vlastním obchodování s pohledávkami, ale je znásoben paušálně stanovenými náhradami nákladů soudního řízení, spočívající především v nepřiměřené odměně advokáta za zastupování úspěšného žalobce. Přiznané náklady v těchto případech významně převyšují skutečně vynaložené náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Vytvořil se svébytný systém vymáhání pohledávek, záměrně produkující neúměrně vysoké náklady soudního řízení. Tento systém poškozují či likviduje ve sporu neúspěšné dlužníky a naopak zajišťuje významný prospěch osobám, které se podílejí na uplatňování a vymáhání především bagatelních pohledávek a vymáhání s

nimi souvisejících nákladů řízení.“ V níže uvedené analýze je uvedeno, jak na tom pohledávková společnost při účinnosti vyhl. 484/2000 Sb. ve skutečnosti byla. Do vzorce ziskovosti se výrazným způsobem promítá vymahatelnost pohledávek a žlutě označené varianty jsou varianty, kdy bylo postupováno v rozporu s tehdy platnou vyhl. 484/2000 Sb. a náklady oprávněného byly v exekučním řízení uměle (cíleně?) navyšovány.

Pokud je paušalizovaná odměna advokáta v obou řízeních 13.600,- Kč ¹⁷⁵ , a je vymoženo pouze 30% přiznaných pohledávek	Pak zisk na jednu žalobu je 13.600,- Kč x0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY - 0,7x suma zažalovaných pohledávek - 0,7x suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65tis žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30% zisk 79,19 mil. Kč mínus interní transakční náklady.
Pokud je paušalizovaná odměna advokáta v obou řízeních 7.350,- Kč (tak, jak by odměna byla vypočtena správně podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb.), vymoženo je pouze 30% přiznaných pohledávek	Pak zisk na jednu žalobu je 7.350,- Kč x0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY - 0,7x suma zažalovaných pohledávek - 0,7x suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65tis žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30% zisk 8,73 mil. Kč mínus interní transakční náklady.
Pokud je přiznáván v nalézacím řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 0,- Kč a vymoženo je pouze 30% přiznaných pohledávek	Náklad na jednu žalobu je kupní cena pohledávky + soudní poplatek + interní transakční náklady XY, pak žalobci se generuje ztráta ve výši 0,7x suma zažalovaných pohledávek + 0,7x suma zaplacených soudních poplatků + interní transakční náklady XY. Ztráta by činila cca 62,2 mil. Kč a interní transakční náklady.
Pokud je přiznáván v nalézacím řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 2.850,- Kč ¹⁷⁶ a vymoženo je pouze 30% přiznaných pohledávek	Pak zisk na jednu žalobu je 2.850,- Kč x0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY - 0,7x suma zažalovaných pohledávek - 0,7x suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65tis žalob by to činilo v případě vymožení

¹⁷⁵Vypočítáno podle zruš. Vyhl. 484/2000 Sb. S tím, že odměna v exekučním řízení byla neoprávněně nárokována v částce 9.100,- Kč podle skutečného případu

¹⁷⁶Vypočítáno podle zruš. Vyhl. 484/2000 Sb.

	pouze 30% ztrátu 28,00 mil. Kč mínus interní transakční náklady.
Pokud je přiznáván v nalézacím řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 9.100,- ¹⁷⁷ Kč a vymoženo je pouze 30% přiznaných pohledávek	Pak zisk na jednu žalobu je 9.100,- Kč x0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY - 0,7x suma zažalovaných pohledávek - 0,7x suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65tis žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30% zisk 38,75 mil. Kč mínus interní transakční náklady.

Žlutě označené možnosti jsou nezákonné, přesto tak bylo v praxi postupováno. Je otázkou, zdali se tak stalo prvoplánově podle hesla greed is good, tedy jakýmkoliv způsobem maximalizovat zisk, nebo jako reakce na zjištění, že projekt skupování pohledávek za černými pasažéry nebyl tak výnosný, jak si pohledávková společnost myslela. O tom, že nebyl tak výnosný, svědčí i rozštěpení postoupených pohledávek na dvě společnosti, když jedna vykazuje ztrátu a jedna vykazuje zisk¹⁷⁸. Důvodem pro vytvoření dvou společností může být i jiná ekonomická skutečnost, např. nastavení daňové zátěže, ale při malé množství vstupních informací nelze tuto skutečnost blíže analyzovat.

Pokud se podíváme, jak je na tom soudní exekutor, pak ust. § 89, věta druhá e.ř. Pamatuje na případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného, pak paušálně určené či účelně vynaložené výdaje hradí exekutorovi oprávněný. Podle ust. § 13 odst. 1 náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů v paušální částce 3.500,- Kč, pokud tuto překročí, musí je prokázat.

Zisk exekutora v případě vymožení 30% pohledávek bez aplikace ust. § 89 věty druhé e.ř.	Nákladem jsou interní transakční náklady + státu odvedené DPH. Zisk pak činí přiznané náklady exekuce*0,3
---	---

¹⁷⁷Vypočítáno podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb. S tím, že odměna v exekučním řízení byla neoprávněně nárokována v částce 9.100,- Kč podle skutečného případu

¹⁷⁸Z výročních zpráv společnosti Tessile Ditta a.s., IČ: 278 22 117 a Tessile Ditta services, a.s. IČ: 283 29 082

	– (interní transakční náklady a 0,7 odvedené DPH). V našem případě činí zisk 66,23 mil. Kč – interní transakční náklady.
Zisk exekutora v případě vymožení 30% pohledávek s aplikací ust. § 89 věty druhé e.ř.	Nákladem jsou interní transakční náklady. Zisk pak činí přiznané náklady exekuce*0,3 + paušální náhrada hotových výdajů*0,7 – (interní transakční náklady). V našem případě činí zisk 286,00 mil. Kč – interní transakční náklady.

Pokud by soudní exekutor důsledně požadoval úhradu paušálně vynaložených výdajů podle ust. § 89 věta druhá e.ř. po oprávněném, v našem případě pohledávková společnost, tento náklad by pro ni činil 191,1 mil. Kč (vč. DPH 20%), samozřejmě pouze tehdy, byla-li by pohledávka v takové výši pro exekutora vymožitelná, z našeho modelu víme, že nejvyšší realizovatelný zisk z tohoto oprávnění by byl 79,19 mil. Kč (když interní transakční náklady = 0). Dosazeno do matematických vzorců, jediným „vítězem“ je pak exekutor, který realizuje zisk v jakémkoliv případě. Pro pohledávkovou společnost důsledná aplikace práva na úhradu paušálně vynaložených výdajů podle ust. § 89 věta druhá e.ř. znamená v každé variantě realizaci ztráty. Aplikujeme-li teorii her pro tvorbu koalic, pak pohledávková společnost (hráč B) se musela spojit se soukromým exekutorem (hráč C) v neprospěch původního věřitele (hráč A). Pokud bychom však důsledně aplikovali teorii her na uvedený model, pro hráče C (exekutor) by bylo výhodnější eliminovat hráče B (pohledávková společnost), protože pokud vyeliminuje hráče B (nemůže plně realizovat právo podle ust. § 89 věta druhá e.ř.), bude zisk (právo podle ust. § 89 věta druhá e.ř.) realizovat v neprospěch hráče A (Dopravní podnik hl.m. Prahy, a.s.).

Pokud se podíváme na uvedený příklad z hlediska nákladů státu, pak uvažovaným nákladem státu je náklad na provoz veřejné služby v podobě

soudů a ziskem může být vybrán soudní poplatek a výběr daně z přidané hodnoty z přiznaných nákladů řízení. Z uveřejněných zdrojů¹⁷⁹ víme, že v roce 2010 a v roce 2011 bylo postoupeno pohledávkové společnosti T.D., a.s. cca 100.000 pohledávek.

Nejprve se podíváme na model v nalézacím řízení. Vycházejme z toho, že 50% pohledávek bylo zažalováno v roce 2010 (soudní poplatek činil 300,- Kč), 50% pohledávek v roce 2011 (soudní poplatek činil do 31.8.2011 300,- Kč, počínaje 1.9.2011 800,- Kč). Tedy s podáním 83,33% pohledávek byl spojen soudní poplatek 300,- Kč, s 16,66% pohledávek pak soudní poplatek 800,- Kč.

83.333 žalob, soudní poplatek 300,- Kč	25 mil. Kč
16.667 žalob, soudní poplatek 800,- Kč	13,34 mil. Kč
Celkem na výběru SOP:	38,34 mil. Kč

V roce 2010 a 2011 činila sazba DPH 20%¹⁸⁰. V roce 2010 a v roce 2011 nedošlo ke změně ohledně výše přiznávaných nákladů nalézacího řízení, tedy na DPH se přiznávalo 1.020,- Kč na jednu žalobu. Pro stát to tedy znamená zisk 120 mil. Kč, je-li daň zcela odvedena do státního rozpočtu. **V nalézacím řízení je tedy příjmem státu částka 158,34 mil. Kč.** Jak je to s interním transakčním nákladem státu na realizaci tohoto zisku, můžeme odhadovat pouze ze sond učiněných u Obvodních soudů pro Prahu 1-10.

V roce 2010 a 2011 činil nápad těchto žalob na Obvodní soudy pro Prahu 1 – 10 následující čísla:

¹⁷⁹<http://aktualne.centrum.cz/finance/doprava/clanek.phtml?id=735606>

¹⁸⁰Zák.č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

	<i>Celkový nápad v civilní agendě 2010</i>	<i>Z toho nápad DP v %</i>	<i>Celkový nápad v civilní agendě 2011</i>	<i>Z toho nápad DP v %</i>
OS PHA 1	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2 ¹⁸¹	10710	11,04%	10870	15,72%
OS PHA 3 ¹⁸²	9625	26,84%	10158	34,17%
OS PHA 4 ¹⁸³	27601	23,82%	36980	29,39%
OS PHA 5 ¹⁸⁴	17974	22,60%	20715	24,20%
OS PHA 6 ¹⁸⁵	13041	20,71%	16196	20,96%
OS PHA 7 ¹⁸⁶	5002	25,02%	5382	15,21%
OS PHA 8 ¹⁸⁷	10714	30,43%	12451	34,12%
OS PHA 9 ¹⁸⁸	13297	26,97%	15079	30,28%
OS PHA 10 ¹⁸⁹	13668	26,63%	15212	32,83%

Po úpravě tzv. přepočteným koeficientem odrážející složitost věci¹⁹⁰ (0,28), když nebudeme brát v úvahu ostatní přepočtené koeficienty v hlavních a vedlejších agendách (hlavní agendy: T, Tm, PP, C, C-DP, koncese, P a Nc, výkon rozhodnutí v P, Rod, L, Nt přípravné řízení, Ntm přípravné řízení; vedlejší agendy: Nt, Ntm, Td, Cd, E, Nc-exekuce, Ro, Ero, P nápad, P živé spisy, Nc, D, Sd, U), přičemž se zohledňuje i výkon činnosti soudního funkcionáře (podle velikosti soudu, pokud na soudě působí více než 16 soudců, pak vytíženost předsedy soudu agendou soudu činí 75%), tak v procentech nápad vypadá takto:

181Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40 Si 305/2013

182Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013

183Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013

184Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62 Si 540/2013

185Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52 Si 90/2013

186Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11 Si 173/2013

187Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40 Spr 1229/2013

188Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 9 místopředsedou pro civilní úsek JUDr.

Bohumilem Dvořákem

189Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013

190Koeficienty jsou odvozeny od výpočtu Ministerstva spravedlnosti pro systemizaci potřeby soudců zveřejněného na justičním Extranetu, která se vypočítává podle tříletého nápadu pro okresní soudy následovně: v agendě C je systemizovaný roční nápad soudce 352 civilních věcí nebo 1.100 věcí v agendě dopravních podniků (černí pasažéři).

	<i>Nápad DP v % (rok 2010, přepočtený koeficient)</i>	<i>Nápad DP v % (rok 2011 přepočtený koeficient)</i>
OS PHA 1	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2	3,09%	4,40%
OS PHA 3	7,52%	9,57%
OS PHA 4	6,67%	8,23%
OS PHA 5	6,32%	6,77%
OS PHA 6	5,80%	5,87%
OS PHA 7	7,57%	4,26%
OS PHA 8	8,52%	9,55%
OS PHA 9	7,55%	8,48%
OS PHA 10	7,46%	9,19%

Kolik jsou pak náklady státu vynaložené na zajištění civilního soudnictví jednotlivých soudů se dá modelovat pouze přibližně, protože přesné číslo se ani nedá získat. Pro účely této modelace budeme uvažovat o otevřených civilních senátech u soudu s tím, že za civilní senát se nebude považovat senát s nápadem opatrovnické agendy, agendy týkající se nezletilých dětí, ostatních nesporných agend, a exekuční agenda; tyto budeme poměřovat vůči všem otevřeným senátům u soudu a dostaneme hrubý odhad, kolik z rozpočtu soudu je vydáváno na provoz civilního úseku. Obvodní soudy pro Prahu 4, 5, 7, 8, 9 a 10 nemají v rozpočtu náklady týkající se na provoz areálu Na Míčankách. V areálu Na Míčankách však nyní sídlí nejen Obvodní soudy 4,6,8,9 a 10, ale i státní zastupitelství OSZ 4,6,8,9 a 10. Ze sond provedených u Obvodního soudu pro Prahu 3, 4 a 10 zjištěno:

	<i>Roční rozpočet soudu</i>	<i>Počet otevřených civilních senátů vs. ostatní senáty</i>	<i>Částka připadající na provoz civilního úseku</i>
OS PHA 3 ¹⁹¹	81,31 mil. Kč	13/32	33,32 mil. Kč
OS PHA 4 ¹⁹²	163,27 mil. Kč	27/53	83,175 mil. Kč
OS PHA 10 ¹⁹³	96,00 mil. Kč	30/48	60,00 mil. Kč

Pokud zařadíme do kalkulace výběr daně přidané hodnoty z přiznaných nákladů nalézacího řízení a přiřadíme to jako zisk na straně státu, zjistíme, že tato pohledávková agenda byla výnosná i pro stát, to vše samozřejmě za předpokladu, že náročnost vyřízení takového sporu bude 0,28¹⁹⁴ oproti průměrnému klasickému kontradiktornímu řízení.

	<i>Vybráno na SOP za agendu DP v r. 2010</i>	<i>Zisk státu na DPH za přiznané náklady v nalézací m řízení¹⁹⁵</i>	<i>Náklady na provoz soudu připadaj ící na agendu DP v r. 2010</i>	<i>Vybráno na SOP za agendu DP v r. 2011</i>	<i>Zisk státu na DPH za přiznané náklady v nalézací m řízení</i>	<i>Náklady na provoz soudu připadaj ící na agendu DP v r. 2011</i>	<i>Zisk státu na agendě DP v roce 2010</i>	<i>Zisk státu na agendě DP v roce 2011</i>
OS PHA 3	735.30 0,- Kč	2,64 mil. Kč	2,5 mil. Kč	1.621.0 00,- Kč	3,54 mil. Kč	3,18 mil. Kč	875tis. Kč	1,98 mil. Kč
OS PHA 4	2,19 mil. Kč	6,70 mil. Kč	5,55 mil. Kč	5,33 mil. Kč	11,08 mil. Kč	6,84 mil. Kč	3,34 mil. Kč	9,57 mil. Kč
OS PHA 10	1,1 mil. Kč	3,71 mil. Kč	4,47 mil. Kč	2,33 mil. Kč	5,09 mil. Kč	5,51 mil. Kč	340tis. Kč	1,91 mil. Kč

Pokud však nebude docházet k postupování pohledávek a Dopravní podnik hl.m. Prahy, a.s. tyto žaloby vymáhal sám svým jménem, pak

191Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013, rozvrh práce platný k 1.1.2011

192Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013, rozvrh práce platný k 1.1.2011

193Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013, rozvrh práce platný k 1.1.2011

194Koeficienty jsou odvozeny od výpočtu Ministerstva spravedlnosti pro systemizaci potřeby soudců zveřejněného na justičním Extranetu, která se vypočítává podle tříletého nápadu pro okresní soudy následovně: v agendě C je systemizovaný roční nápad soudce 352 civilních věcí nebo 1.100 věcí v agendě dopravních podniků (černí pasažéři).

19520% sazba DPH, DPH odvedená z 1 žaloby 1.020,- Kč

výpočet bude vypadat následovně:

	<i>Předpokládaný počet žalob v r. 2014¹⁹⁶</i>	<i>Výběr soudního poplatku za podané žaloby v r. 2014</i>	<i>Náklady státu na provoz soudu připadající na agendu DP v r. 2014¹⁹⁷</i>	<i>Zisk nebo ztráta státu</i>
<i>OS PHA 3</i>	3400	1,36 mil. Kč	3,18 mil. Kč	- 1,82 mil. Kč
<i>OS PHA 4</i>	10800	4,32 mil. Kč	6,84 mil. Kč	-2,52 mil. Kč
<i>OS PHA 10</i>	4800	1,92 mil. Kč	5,51 mil. Kč	-3,59 mil. Kč

Z výše uvedených analýz je patrné, že tzv. pohledávkový byznys byl výhodný i pro stát, který realizoval zisk výběrem daně z přidané hodnoty. Úmyslně je stranou ponecháno exekuční řízení, které bude jako celek rozebráno v podkapitole Příklad čtvrtý: Greed is Good v podání exekučního řádu. Je ovšem otázkou, zdali lze stav, kdy v České republice bylo od r. 2001 do konce roku 2012 nařízeno 5.153.112 exekucí^{198 199} výhodný i pro stát, když dochází k ožebračování části obyvatelstva²⁰⁰ na úkor soudních exekutorů, neboť ti jedini v každém případě realizují velké zisky. Při takto nastavených pravidlech dochází k redistribuci majetku obyvatelstva ve prospěch malé skupiny osob vyznávajících filozofii greed is good. Za 11 let existence soudních exekutorů v České republice systém z nich vyprodukoval několik multimilionářů či miliardářů (např. bývalý prezident Exekutorské komory ČR), pohledávkový byznys naopak nevyprodukoval žádné multimilionáře v podání pohledávkových společností²⁰¹.

Řešením těchto externalit je:

¹⁹⁶Odhad podle počtu žalob v r. 2011

¹⁹⁷Vycházejí z nákladů realizovaných v roce 2011 jako nejnižších možných, když transakční náklady i vlivem roční inflace stále rostou

¹⁹⁸Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

¹⁹⁹Zdroj: Exekutorská komora ČR

²⁰⁰Exekutorská komora uvádí, že v současné době je v exekuci 400.000 osob, tento údaj je nutné brát jako nejnižší odhad

²⁰¹Informace vychází z výročních zpráv společností Tessile Ditta a.s., IČ: 278 22 117 a Tessile Ditta services, a.s. IČ: 283 29 082

- a) zavedení pokuty jako paušalizované náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky u soudu pro původní věřitele
- b) vyloučení práva na náhradu nákladů řízení spočívající v přiznávání odměn advokátům v bagatelních věcech jak v nalézacím, tak ve vykonávacím řízení
- c) zefektivnit administraci žalob z typizovaných bagatelních řízení tak, aby vybraný soudní poplatek odpovídal nákladům státu vynaloženým v rámci soudnictví
- d) vypustit z e.ř. § 89 věta druhá, třetí
- e) u velmi nízkých částek vymáhaných žalobami zvážit, jestli nezvolit jiné legislativní řešení (např. zrušit regulační poplatky ve zdravotnictví za návštěvu lékaře, ale zvýšit poplatek za recept o výši regulačního poplatku připadajícího na návštěvu u lékaře ...)

D) Příklad třetí: Přísudkové vyhlášky

Dalším příkladem patologie českých právních předpisů jsou tzv. přísudkové vyhlášky. V České republice do 1.1.2001 se odměna advokáta přiznávala podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, od 1.1.2001 do 7.5.2013 pak podle vyhl. 484/2000 Sb., o paušálních náhradách, která byla zrušena nálezem Ústavního soudu ČR Pl.ÚS 25/12 jako neústavní. Počínaje 7.5.2013 se přiznávají odměny podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. V době zpracování této disertační práce se připravuje nová vyhláška, která by měla nahradit neústavní vyhl. 484/2000 Sb., a respektovat nálezy Ústavního soudu ČR. Přípravný návrh však nebyl ze strany Ministerstva spravedlnosti pro účely posouzení v této disertační práci poskytnut.

Obecně vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, je postavena na

přiznávání odměny za každý úkon právní služby, která advokát v řízení učinil. To vedlo k tomu, že advokáti protahovali řízení, protože čím více úkonů právní služby v řízení učinili, tím vyšší byla jejich odměna²⁰². Naopak řešení zvolené vyhl. 484/2000 Sb., zavádějící paušalizaci přiznávaných odměn, bylo pro všechny účastníky řízení předvídatelné a podle tvrzení Ministerstva spravedlnosti zrušení této vyhlášky by mohlo vést k tomu, že soudní exekutor by v příkazu k úhradě nákladů exekuce mohl oprávněnému účastníku přiznávat odměnu i za neúčelné úkony jako např. nahlížení do spisu. Z předchozí podkapitoly víme, že ani vyhl. 484/2000 Sb. nezabránila exekutorům v příkazu k úhradě nákladů exekuce přiznávat oprávněnému na nákladech právního zastoupení více, než vyhláška umožňovala. Problém v tomto směru není v nastavení přisudkových vyhlášek, ale ve výběru osob soudních exekutorů, kteří se nezřídka chovají v rozporu se zásadami morálky uznávané většinovou společností.

Pokud porovnáme přiznávané odměny podle předpisů 177/1996 Sb., advokátní tarif (ve znění k 31.12.2013), vyhl. 484/2000 Sb., ve znění k 29.2.2013 a německý zákon o odměnách advokátů RVG ve znění k 31.12.2013, dostáváme se v modelových případech k těmto výsledkům:

Spor o	177/1996 Sb.	484/2000 Sb.	RVG ²⁰³
1.000,- Kč, <i>skončeno rozsudkem bez jednání</i>	1.250,- Kč (2,5 úkonu podle § 11 odst.1,2 AT)	4.500,- Kč	1.579,50 Kč
15.000,- Kč, <i>skončeno rozsudkem pro zmeškání</i>	5.810,- Kč (3,5 úkonu podle § 11 odst. 1,2 AT)	9.850,- Kč	3.645,- Kč
15.000,- Kč, <i>skončeno kontradiktorním rozsudkem</i>	5.810,- Kč (3,5 úkonu podle § 11 odst. 1,2 AT)	9.850,- Kč	5.062,50 Kč
50.000,- Kč, <i>skončeno rozsudek pro zmeškání</i>	10.710,- Kč (3,5 úkonu podle § 11 odst. 1,2 AT)	15.800,- Kč	7.290,- Kč

²⁰²Odst. 54 nálezu Pl.ÚS 25/12

²⁰³Použit kurs 1EUR = 27,- Kč; koeficienty 1,3 za podání žaloby, 1,2 za účast na jednání u soudu a 0,5 při rozsudku pro zmeškání

50.000,- Kč při 3 uskutečněných jednáních	22.950,- Kč (7,5 úkonu podle § 11 odst. 1,2 AT)	15.800,- Kč	19.845,- Kč
250.000,- Kč při 10 uskutečněných jednáních a kontradiktorním rozsudku	115.750,- Kč (12,5 úkonu podle § 11 odst. 1,2 AT)	42.300,- Kč	200.377,80 Kč
250.000,- Kč při rozsudku pro zmeškání	32.410,- Kč	42.300,- Kč	27.118,80 Kč

Přitom pokud srovnáme obě ekonomiky podle hrubého domácího produktu, tak v Německu byl HDP v roce 2011 39.491 USD a v ČR činil HDP 26.208 USD²⁰⁴, tedy německá ekonomika byla 1,5 výkonnější než ekonomika ČR. Průměrná mzda v Německu v roce 2011 činila 3.640EUR/měsíc²⁰⁵ (tj. cca 98.280,- Kč), průměrná mzda v ČR činila 24.319,- Kč²⁰⁶. Cena práce v Německu byla tedy 4x vyšší než v ČR, přesto jsou odměny přiznávané advokátům podle RVG nižší než v ČR.

Z srovnání uvedeného výše také vyplývá, že vyhl. 484/2000 Sb. umožňovala přiznávat výrazně vyšší odměny v případech, kdy se spor týkal finančních plnění do 50.000,- Kč. Z mikrosondy provedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 u senátu 17C, EC v r. 2011 (80% nápad) bylo zjištěno, že z ročního nápadu (213 věcí v C, 480 věcí EC, tj. **693 žalob**) činilo:

Typ sporu	Kolik % z celkového nápadu
Žaloby z nezaplaceného jízdného a pokut v MHD	272 věcí, tj. 39,25 %
Žaloby pro neuhrazené pohledávky za energie (elektřina, plyn)	42 věcí, tj. 6,06%
Žaloby pro neuhrazené pojistné	85 věcí, tj. 12,26%
Žaloby na zaplacení regulačního poplatku	6 věcí, tj. 0,87%
Žaloby České kanceláře pojistitelů	17 věcí, tj. 2,45%
Postoupené pohledávky jiné (úvěry)	41 věcí, tj. 5,91%
Ostatní civilní spory	231 věcí, tj. 33,34%
V kolika % byl žalobce zastoupen právním zástupcem	388 věcí EC, 146 věcí v C, tj. V 77,05%

204Zdroj: Světová banka rok 2011

205Zdroj: OECD, Tax Database, Taxation on Wage Income

206Zdroj: ČSÚ

Ústavní soud ČR v nálezu Pl.ÚS 25/12 uvedl²⁰⁷, že napadená vyhláška motivuje věřitele k vedení soudních sporů i v případech, v nichž je předmětem sporu věc nepatrné hodnoty. Děje se tak s vidinou výsledku, neboť žalobce očekává, že výše náhrady nákladů řízení bude soudem přiznána podle vyhl. 484/2000 Sb., přičemž výše přiznané náhrady nákladů řízení bude vyšší než skutečně vynaložené náklady a tento rozdíl bude pro vítěznou stranu přinášet obchodní zisk. Za předpokladu, že by mezi žalobcem a jeho právním zástupcem existovala dohoda, že žalobce nebude právnímu zástupci nic hradit na jeho služby a právní zástupce si ponechá přísudek po odečtení soudního poplatku, pak by v žalobách do 1.000,- Kč zisk z advokáta vypadal takto:

Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (nalézací řízení)	4.500,- Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (nalézací řízení)	1.020,- Kč
Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (vykonávací řízení)	2.250,- Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (vykonávací řízení)	570,00 Kč
Náklad na žalobu odhad 2hod práce neprávního personálu	500,00 Kč
Zisk advokáta ze 10.000 podaných žalob podle vzorce suma žalobx7950 ²⁰⁸ xvymahatelnost ²⁰⁹ – suma žalob x DPH x (100-vymahatelnost) – suma žalob x náklad na žalobu	7,72 mil. Kč

²⁰⁷Odst. 94 nálezu

²⁰⁸Součet všech odměn a režijních paušálů na 1 žalobu

²⁰⁹Vymahatelnost je kalkulována 30% podle Iuridicum Remedium, o.s., Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, shodně je i argumentace v nálezu Pl.ÚS 25/12

Zisk advokáta je především dán jeho schopností vyjednat si s klientem co nejpříznivější odměnu. Pokud by dohoda mezi klientem a advokátem vypadala takto, pak by pro advokáta byla výhodná. Pokud věc posoudíme z hlediska nálezů Ústavního soudu ČR, a to IV.ÚS 2777/11 z 27.12.2011 (nález hovoří o tom, že lze přiznat na nákladech řízení pouze soudní poplatek), I.ÚS 3923/11 ze dne 29.3.2012 (nález hovoří o tom, že přiznaná odměna advokáta by zpravidla neměla přesáhnout jednonásobek vymáhané jistiny) a nálezu Pl.ÚS 25/12 ze dne 25.4.2013 (vyhl. 484/2000 Sb., se zrušuje a odměna se přiznává podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tariff), pak počty budou vypadat následovně:

První nález:

Nález IV.ÚS 2777/11	
Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (nalézací řízení)	0,00 Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	0,00 Kč
DPH 20% (nalézací řízení)	0,00 Kč
Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (vykonávací řízení)	2.250,- Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (vykonávací řízení)	570,00 Kč
Náklad na žalobu odhad 2hod práce neprávnického personálu	500,00 Kč
Zisk advokáta ze 10.000 podaných žalob podle vzorce suma žalobx2850xvymahatelnost ²¹⁰ – suma žalob x DPH x (100-vymahatelnost) – suma žalob x náklad na žalobu	Ztráta 440tis. Kč

²¹⁰Vymahatelnost je kalkulována 30% podle Iuridicum Remedium, o.s., Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, shodně je i argumentace v nálezu Pl.ÚS 25/12

Druhý nález:

Nález I.ÚS 3923/11	
Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (nalézací řízení)	1.000,00 Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (nalézací řízení)	320,00 Kč
Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb. Ve znění do 29.2.2013 (vykonávací řízení)	2.250,- Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (vykonávací řízení)	570,00 Kč
Náklad na žalobu odhad 2hod práce neprávního personálu	500,00 Kč
Zisk advokáta ze 10.000 podaných žalob podle vzorce $\text{suma žalob} \times 4450 \times \text{vymahatelnost}^{211} - \text{suma žalob} \times \text{DPH} \times (100 - \text{vymahatelnost}) - \text{suma žalob} \times \text{náklad na žalobu}$	Zisk 2,1 mil. Kč

Třetí nález:

Nález Pl.ÚS 25/12	
Odměna advokáta podle vyhl. 177/1996 Sb. (nalézací řízení, 2,5 úkonu)	1.250,00 Kč
3x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	900,00 Kč
DPH 20% (nalézací řízení)	430,00 Kč
Odměna advokáta podle vyhl. 177/1996 Sb (vykonávací řízení, 2x0,5 úkonu)	1.000,- Kč
2x režijní paušál podle § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., AT	600,00 Kč
DPH 20% (vykonávací řízení)	320,00 Kč

211 Vymahatelnost je kalkulována 30% podle Iuridicum Remedium, o.s., Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, shodně je i argumentace v nálezu Pl.ÚS 25/12

Náklad na žalobu odhad 2hod práce neprávního personálu	500,00 Kč
Zisk advokáta ze 10.000 podaných žalob podle vzorce suma žalobx3750xvymahatelnost ²¹² – suma žalob x DPH x (100-vymahatelnost) – suma žalob x náklad na žalobu	Zisk 1,0 mil. Kč

Nelze ani odhadovat, v kolika případech bylo postupováno podle výše uvedené dohody, nicméně ze statistik **měsíčního** nápadu²¹³ u Obvodních soudů pro Prahu 1-10 lze vysledovat v návaznosti na nálezy Ústavního soudu následující:

	Nápad EC 2010	Nápad EC 2011	Nápad EC od 1.1.2012 do 29.3.2012	Nápad EC/CEPR od 30.3.2012 do 31.12.2012	Nápad EC/CEPR od 1.1.2013 do 7.5.2013	Nápad EC/CEPR od 8.5.2013 do 30.10.2013
OS PHA 1	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2 ²¹⁴	509,25	526,58	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 3 ²¹⁵	460,8	584,3	258,6	231,8	380,2	462,3
OS PHA 4 ²¹⁶	1517	2257,6	1497	832,77	889,5	3365,8
OS PHA 5 ²¹⁷	795,58	1052	432,33	364,33	569,62	1585,17
OS PHA 6 ²¹⁸	592,41	876,08	547	453	476,5	584,13
OS PHA 7 ²¹⁹	246,41	311,58	132,33	98,44	178,65	184,13
OS PHA 8 ²²⁰	556,34	751,25	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 9 ²²¹	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 10 ²²²	655,08	866,91	354,33	305,1	517	758,6

212Vymahatelnost je kalkulována 30% podle Iuridicum Remedium, o.s., Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, shodně je i argumentace v nálezu Pl.ÚS 25/12

213Sledován pouze nápad do agend EC, tedy elektronická podání, kam napadala drtivá většina tzv. formulářových žalob, přičemž neformulářová podání se v agendě EC vyskytovala pouze ojediněle

214Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40Si 305/2013

215Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50Spr 982/2013

216Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40Si 477/2013

217Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62Si 540/2013

218Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52Si 90/2013

219Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11Si 173/2013

220Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40Spr 1229/2013

221Informace poskytnuta místopředsedou soudu JUDr. Bohumilem Dvořákem

222Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013

Obecně nápad formulářových žalob byl nejvyšší v roce 2011, tedy v době, kdy odměna advokáta byla přiznávána podle vyhl. 484/2000 Sb. Po nálezu IV.ÚS 2777/11 z 27.12.2011 (nález hovoří o tom, že lze přiznat na nákladech řízení pouze soudní poplatek) klesl nápad formulářových žalob na 54,1% roku 2011. Po nálezu I.ÚS 3923/11 ze dne 29.3.2012 (nález hovoří o tom, že přiznaná odměna advokáta by zpravidla neměla přesáhnout jednonásobek vymáhané jistiny) činil měsíční nápad 42,89% měsíčního nápadu v roce 2011. Po nálezu Pl.ÚS 25/12 ze dne 25.4.2013 (vyhl. 484/2000 Sb., se zrušuje a odměna se přiznává podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif) činil měsíční nápad 116,67% měsíčního nápadu za rok 2011, ale toto je dáno masivním nápadem z projektu prvního: www.poplatkyzpět.cz. Bez tohoto projektu by měsíční nápad činil 75,38% měsíčního nápadu v roce 2011.

O tom, jakým způsobem jsou stanovovány výše odměn advokátů v přísudkových vyhláškách ministerstvem spravedlnosti lze jen spekulovat. Dotaz na zodpovězení, podle jakého klíče jsou sazby stanovovány, zůstal nezodpovězen. Vodítkem mohou být pouze Výroční zprávy BIS za roky 2011 a 2012: *„Zásadní problémy přináší i cílené nelegitimní ovlivňování legislativního procesu, využívání neexistence právní úpravy v některých oblastech, zneužívání systémových nedostatků či přímo bránění nápravným opatřením... K neutěšenému stavu přispívají také obecně nepřilíš vysoký respekt k právu, absence některých právních norem v určitých oblastech či právní úprava realizovaná cestou „prolobbovaných“ zákonů, a tedy úprava „šitá na míru“ určitým zájmovým skupinám. Objektivně je třeba připustit, že v části případů lobbování ve prospěch zákonné úpravy nahrávající jistým zájmovým skupinám může jít i o lobbying nevědomý, což však nikterak nesnižuje jeho negativní dopad na společnost... Za těmito aktivitami stojí především neformální neinstitucionalizované struktury, které nabývaly*

*podob vlivových a klientelistických sítí. V některých případech tyto sítě vytvářely paralelní mocenské struktury, jež ohrožovaly či přímo podbívaly činnost orgánů státní správy a samosprávy. Ve výjimečných, nicméně závažných případech byly na tyto subjekty napojeny konkrétní právnické osoby. Jednalo se často o podnikatelské subjekty, které byly vzhledem k povaze své činnosti jen velmi obtížně postižitelné – advokátní kanceláře nebo daňové, poradenské a mediální firmy. Jedním z charakteristických znaků představitelů těchto subjektů bylo jejich společenské postavení a konexe. Vazby na představitele české justice nebo politické, ekonomické a společenské elity jejich případnou represi ze strany příslušných orgánů dále ztěžovaly.*²²³

Ústavní soud ČR v nálezu Pl.ÚS 25/12 vyslovil v části obiter dictum (odst. 108-119) představu, jak by budoucí právní úprava měla vypadat. V zásadě uvedl, že budoucí právní úprava by měla reflektovat princip proporcionality ve vztahu k výši vymáhané částky, odměna by neměla zpravidla přesáhnout jednonásobek žalované jistiny, a musí respektovat zvláštnosti jednotlivých případů a způsob jejich skončení. Právním předpisem, který se k uvedené úpravě blíží, je vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Pokud by zákonodárce recipoval německé RVG a výši přiznané odměny upravil k českým poměrům (v žádném případě nesmí být vyšší než odměna přiznávaná advokátům v Německu), včetně uvedených koeficientů, pak by udělal vůbec nejlépe.

Řešením tedy je:

a) úprava vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif nebo recepce RVG

223 Výroční zprávy BIS za roky 2011, 2012: kapitola 2: Organizovaný zločin

E) Příklad čtvrtý: Greed is Good v podání exekučního řádu

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád přinesl do českého právního řádu privatizaci části soudní moci a její svěřením do rukou podnikatelů, protože soudní exekutor není ničím jiným než svobodným povoláním zaměřený na dosahování zisku. Důvodem pro privatizaci části moci soudní do rukou tzv. soudních exekutorů byla podle důvodové zprávy nízká efektivita soudů při výkonu rozhodnutí, soudní exekutoři měli přinést efektivitu až 70%²²⁴. Zákonodárcem zvolené řešení je zcela chybné. **Nelze kombinovat svěřením výkonu soudní moci a činnost podnikatele v jednom subjektu, protože takové řešení nutně povede ke zneužití výkonu soudní moci za účelem generování zisku podnikatele (soudního exekutora).** Ministři spravedlnosti však systémovou chybu odmítají. Bývalý ministr spravedlnosti JUDr. Jiří Pospíšil uvedl, že v souvislosti s exekucemi nepokládá za největší aktuální problém stávající legislativní rámec, ale chování některých exekutorů a příliš mírné kárné postihy exekutorů ze strany Nejvyššího správního soudu²²⁵. Hlavními nástroji, kterými chce ministerstvo regulovat problematiku exekucí, je snížení odměn exekutorů, povinné spojování exekucí a předžalobní výzva²²⁶.

Všechna tato kosmetická legislativní opatření neřeší základní problém systému. Svěřením výkonu soudní moci podnikateli má jediný možný výsledek, a to **zneužití výkonu soudní moci k vytváření zisku**. Jakákoliv kosmetická legislativní změna nevyřeší základní problém, koncepční řešení jsou pouze dvě:

224Důvodová zpráva: Materiální zainteresovanost soudních exekutorů na výsledcích exekuce dojde nepochybně ke zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti ... Ve státech, kde byl institut soudních exekutorů již zaveden, je statisticky evidována vyšší efektivnost vymáhání pohledávek. V průměru se v odborných pramenech uvádí zvýšení efektivity o 70%.

225<http://www.penize.cz/exekuce/231156-na-exekutory-v-rukavickach-ustavni-soud-zasahuje-ministrovi-dochazi-trpelivost>

226<http://www.penize.cz/exekuce/231156-na-exekutory-v-rukavickach-ustavni-soud-zasahuje-ministrovi-dochazi-trpelivost>

- **odejmout výkon soudní moci soudním exekutorům**
- **nebo ze soudního exekutora učinit státního zaměstnance se stanoveným platem**

Od roku 2001 až do roku 2012 bylo v České republice nařízeno 5.153.112 exekucí²²⁷. To znamená, že bylo vydáno nejméně 5.153.111 příkazů k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.). Pokud by ve všech exekučních řízeních exekutor požadoval minimální odměnu podle ust. § 6 odst. 3 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif a nákladový paušál podle ust. § 13 odst. 1 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif, přičemž bude zohledněna obecná vymahatelnost, na odměně a nákladových paušálech by soudní exekutoři podle vzorce: vymahatelnost x minimální odměna + suma exekučních řízení x nákladový paušál dostaneme číslo **22,672 mld. Kč**. V České republice k 31.12.2013 působí 152 soudních exekutorů²²⁸. Aritmetickým průměrem by to znamenalo u každého 149 mil. Kč/11 let, tj. 13,5 mil. Kč ročně při stanovení minimálních sazeb. Zisk exekutora vypočítaný podle vzorce vymahatelnost x minimální odměna by činil **nejméně 2,77 mil. Kč ročně**. Zisk státu se pohybuje pouze v rozměru DPH (případně daň z příjmu), protože soudní poplatek za nařízení exekuce nebo za pověření se nevybírá, provoz exekučních oddělení soudů a náklady na exekuční soudce jsou pro stát 100% ztrátou. Při 20% DPH by zisk státu **činil 4,53 mld. Kč**. Jenom u Obvodního soudu pro Prahu 3 jsou na exekučním úseku přiděleni 2 soudci (z 23), 3 vyšší soudní úředníci, 1 soudní tajemnice, 2 rejstříkové vedoucí a 2 zapisovatelky²²⁹, celkem **jen na mzdových nákladech 4,48 mil. Kč**²³⁰ ročně, to vše není kryto výběrem jakéhokoliv soudního poplatku. Za rok 2013 bylo na Obvodní soud pro Prahu 3 podáno 9.443 návrhů na nařízení exekuce nebo návrhů na pověření exekucí. Pokud by se za každý návrh

²²⁷Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012, Iuridicum Remedium, o.s.

²²⁸Zdroj: Exekutorská komora ČR

²²⁹Podle rozvrhu práce pro rok 2014

²³⁰Vypočítané podle aritmetického průměru skupin zaměstnanců u Obvodního soudu pro Prahu 3, sděleno úctárnou

vybral soudní poplatek v hodnotě 250,- Kč, pak by na provoz exekučního oddělení bylo získáno 2.360.750,- Kč, což je stále jen 50% toho, co agenda EXE stojí na mzdových nákladech. Aby soudní poplatek z EXE agendy pokryl základní náklady, pak by bylo potřeba vybírat **nejméně 500,- Kč** (tj. 4.721.500,- Kč).

V Německu výkony rozhodnutí provádějí tzv. soudní vykonavatelé, kteří jsou státní úředníci, svoji kancelář vedou na své náklady. Vykonavatel dostává plat, dále příplatky a podíly z vymožených plnění²³¹.

Pokud se však zaměříme pouze na náklady exekuce, pak exekuční řád pak upravuje otázku nákladů řízení v ust. § 87-89 e.ř. Náklady exekuce a náklady oprávněného určí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e.ř.) zpravidla po nařízení exekuce. Děje se tak, protože náklady exekuce se uspokojují **přednostně** § 66 odst. 7 e.ř., a když podle ust. § 11 odst. 1 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif, **splní-li povinný ve lhůtě 30 dnů** ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok **a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného** (§ 46 odst. 6 zákona), náleží exekutorovi odměna

a) ve výši 50 % odměny podle § 6, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky,

b) ve výši 30 % odměny podle § 7 až 10, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky. Podle ust. § 13 odst. 2 ET rovněž zaplatí pouze 50% nákladového paušálu.

Příkaz k úhradě nákladů exekuce **může být vydán opětovně** (§ 6 vyhl. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti), může obsahovat i pouze „**pravděpodobné**“ náklady.

Chceme-li zjistit, jak si stojí odměna exekutora vůči odměně advokáta, pak musíme porovnat odměnu a režijní paušály advokáta a

231 Zdroj: Německý svaz vykonavatelů DGVb

odměnu a nákladový paušál soudního exekutora:

	Odměna advokáta podle vyhl. 484/2000 Sb., ve znění do 29.2.2013 za nalézací a vykonávací řízení a režijní paušál (4x)	Odměna advokáta podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif ve znění k 31.12.2013 za nalézací a vykonávací řízení (3,5 úkonu) a režijní paušál (5x)	Odměna exekutora podle ust. § 6 ET a nákladový paušál podle ust. § 13 ET
Pohledávka do 1.000,- Kč	7.950,- Kč	3.250,- Kč	6.500,- Kč
Pohledávka ve výši 5.000,- Kč	10.200,- Kč	5.000,- Kč	6.500,- Kč
Pohledávka ve výši 10.000,- Kč	14.700,- Kč	6.750,- Kč	6.500,- Kč
Pohledávka ve výši 25.000,- Kč	18.525,- Kč	8.850,- Kč	7.250,- Kč
Pohledávka ve výši 200.000,- Kč	63.150,- Kč	33.350,- Kč	33.500,- Kč
Pohledávka ve výši 500.000,- Kč	72.150,- Kč	37.550,- Kč	78.500,- Kč
Pohledávka ve výši 1.000.000,- Kč	87.150,- Kč	44.550,- Kč	153.500,- Kč

Tedy odměna exekutora a nákladový paušál je v bagatelních řízeních je (téměř) vždy vyšší než odměna a režijní paušál advokáta. Při vymáhání pohledávky ve výši 200.000,- Kč je odměna exekutora a nákladový paušál shodný s odměnou advokáta a režijním paušálem. Při vymáhání částek nad 200.000,- Kč je odměna exekutora výrazně vyšší než odměna advokáta. Přičemž soudní exekutor může realizovat oprávnění podle ust. § 89 věta druhá e.ř. a požadovat po oprávněném uhrazení nákladového paušálu. **V případě každé exekuce soudní exekutor dostane uhrazen nákladový paušál**, v rámci odměny pak realizuje svůj zisk. **Zisk realizuje jako přednostní pohledávku před uspokojením nákladů oprávněného a samotným uspokojením pohledávky.** Právní řád je v současné době nastaven tak, aby zisk exekutora byl zajištěn v každém případě. Soudní exekutor má uhrazeno téměř 100% nákladů formou nákladových paušálů. Svůj zisk realizuje jako pohledávku s přednostním právem na uspokojení. Přičemž soudní exekutor sám autoritativně rozhoduje o své odměně.

Pokud nebude přistoupeno ke změně koncepčního řešení, např. implementací německého modelu, pak řešením externalit je toto:

- a) zrušit právo na přednostní uspokojení exekutorova zisku**
- b) odejmout mu oprávnění k vydávání příkazů k úhradě nákladů exekuce a svěřit je soudu**
- c) zrevidovat výši odměn exekutorů, ta by neměla být vyšší než odměna advokáta**
- d) zpoplatnit exekuční řízení soudním poplatkem**
- e) zavedení roční platby exekutorů státu jako platbu za odkoupení části soudní moci podle počtu prováděných exekucí**

F) Příklad pátý: Stát jako mimořádně špatný hospodář:

Pojem mimořádně špatný hospodář lze dovodit a contrario od pojmu řádný hospodář, když za řádného hospodáře považujeme takovou osobu, která se chová odpovědně a svědomitě a stejným způsobem pečuje o svůj majetek. To znamená takovou péči, při které nevznikne škoda úbytkem či znehodnocením majetku, ale zároveň taková péče, která zhodnotí majetek nebo ho rozmnoží v maximální možné (legální) míře. Podle ust. § 4 NOZ platí, že se předpokládá, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat. Tato domněnka podle ust. § 21 NOZ stíhá i stát v oblasti soukromého práva. Předpokládá se, že stát bude své povinnosti spravovat s péčí řádného hospodáře, tedy dbát o to, aby povinnosti byly vykonávány řádně, s vynaložením rozumných nákladů a nedocházelo ke zneužívání vrchnostenských oprávnění, které státu přísluší. Bohužel, jak bylo výše uvedeno, právní předpisy jsou mnohdy výsledkem

zásahu lobby. Z hlediska vlivu jednotlivých lobbistických skupin v ČR nejsilnější postavení stále mají soudní exekutoři, neboť právní předpisy, jimiž se výkon jejich činnosti řídí, jsou nejvíce nastaveny tak, aby maximalizovaly zisk exekutorů, jak bylo uvedeno v předchozí části, a co nejvíce zatěžovaly stát (neexistující soudní poplatek). Pokud by stát vybíral za návrh na nařízení exekuce nebo pověření exekuce částku odpovídající 50% nejnižšího soudního poplatku za nařízení výkonu rozhodnutí, činil by zisk státu při 5.153.112 exekucích **1,288 mld. Kč**. Pokud by vybíral 500,- Kč, pak by zisk činil **2,577 mld. Kč**. Druhá částka by pokryla náklady státu na provoz exekučních úseků okresních soudů, za současné právní úpravy je však provoz exekučních úseků okresních soudů státem dotován, což znamená, že jej z vybraných daní dotují občané České republiky.

Další vlivnou skupinou jsou pak advokátní kanceláře specializující se na vymáhání hromadných pohledávek (formulářové žaloby). Sazby přiznávané vyhláškou 484/2000 Sb., (zejména v bagatelních řízeních) pak byly 3x vyšší než odměny u německých advokátů. Co se týče výběru soudních poplatků v agendě formulářových žalob, pak ze sond u Obvodních soudů pro Prahu 1 – 10 bylo zjištěno, že agendy formulářových žalob stát dotuje (občané České republiky) částkou 195 mil. Kč, tedy **částkou 4.682,50 Kč / 1 žaloba**. Tato částka je stanovena bez nákladů na provoz areálu Míčanka, bez nákladů na elektronické aplikace ISAS, CEPR a APSTR.

	<i>Celkový nápad v civilní agendě 2012</i>	<i>Z toho nápad v agendě EC nebo CEPR</i>	<i>Kolik se vybralo na SOP v agendě EC nebo CEPR</i>	<i>Alokované náklady na zajištění služby²³²</i>
OS PHA 1	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2 ²³³	6626	2477	3.217.420,-	21,33 mil.
OS PHA 3 ²³⁴	5989	2867	4.714.470,-	15,95 mil.
OS PHA 4 ²³⁵	22915	11986	11.447.580,-	43,5 mil.
OS PHA 5 ²³⁶	10434	4576	6.735.140,-	34,86 mil.
OS PHA 6 ²³⁷	8884	5719	11.749.467,-	40,75 mil.
OS PHA 7 ²³⁸	4550	2915	1.143.865,-	14,24 mil.
OS PHA 8 ²³⁹	7743	3884	6.092.568,-	26,09 mil.
OS PHA 9 ²⁴⁰	9575	3467	424.590,-	19,71 mil.
OS PHA 10 ²⁴¹	7819	3806	4.859.000,-	29,20 mil.
celkem	84535	41697	50,385 mil. Kč	245,63 mil. Kč

Řešením je nastavení výše soudních poplatků a předpisů tak, aby jejich výše odpovídala obecným nákladům na provoz alespoň nalézacího soudnictví.

232Odhad vychází z nákladů na provoz soudu v r. 2012 a počtu civilních senátů na soudu

233Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40 Si 305/2013

234Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013

235Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013

236Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62 Si 540/2013

237Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52 Si 90/2013

238Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11 Si 173/2013

239Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40 Spr 1229/2013

240Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 9 místopředsedou pro civilní úsek JUDr.

Bohumilem Dvořákem

241Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013

KAPITOLA IX. NÁVRHY DE LEGE FERENDA

Aplikovaná matematika teorie chaosu nás pomocí efektu motýlích křídel učí, že i nepatrná změna vstupních podmínek může mít za následek obrovské variace systému. Všechny navržené legislativní změny v této disertační práci budou vycházet z pravidla daného touto teorií, návrhy mají původ v ekonomické analýze provedené v předchozí kapitole.

A) Příklad první: www.poplatkyzpet.cz

- 1) zavedení tzv. class action (hromadné žaloby) nebo**
- 2) zrušení povinnosti k náhradě nákladů právního zastoupení u bagatelních žalob:**

§ 137 odst. 2 o.s.ř. se mění takto:

Odměna za zastupování patří k nákladům řízení, jen je-li zástupcem advokát nebo notář z rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy anebo patentový zástupce v rozsahu oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy, **a nejedná-li se o žalobu o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.**

Každý má právo na právní pomoc a nechat se zastoupit v řízení před soudem. Avšak jak bylo demonstrováno v předchozí kapitole, právo na právní pomoc může být zneužito ke generování zisků a destruovat justici, čímž de facto znemožní přístup ke spravedlnosti všem. Smyslem uvedeného řešení je zachovat možnost nechat se právně zastoupit, ale v bagatelních žalobách, proti kterým není odvolání přípustné již z toho důvodu, že se

jedná o bagatelní věc, odměnu za zastupování nepřiznávat s odkazem na bagatelnost věci. Uvedené řešení zastaví příliv spekulativních žalob a je systémově jednodušší než zavedení class action, která nepatří do kontinentálního procesního práva. S konceptem class actions nemáme žádné zkušenosti, bez detailního pochopení institutu jeho chaotické zavedení by přineslo větší externality než ty, které by se měly eliminovat. Nepřiznávání odměny za zastupování v bagatelních sporech je pak právně jednodušším řešením. Se současným zavedením tzv. paušalizovaných nákladů spojených s uplatněním pohledávky pak nepovede k nevymahatelnosti drobných pohledávek.

B) Příklad druhý: nezaplacené jízdné a pokuta za jízdu v MHD

3) zavedení pokuty jako paušalizované náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky u soudu pro původní věřitele:

§ 137 odst. 1 o.s.ř. se mění takto:

Náklady řízení jsou zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně soudního poplatku, **paušalizované náklady spojené s uplatněním nároku žalobou stanovené podle zvláštního právního předpisu**, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné, náhrada za daň z přidané hodnoty, odměna za zastupování a odměna mediátora podle zákona o mediaci za první setkání s mediátorem nařízené soudem podle § 100 odst. 2.

Zvláštní právní předpis pak stanoví výši paušalizovaných nákladů spojených s uplatněním nároku žalobou podle vzorce:

výše paušalizovaného nákladu spojeného s uplatněním nároku žalobou = $\frac{1}{v} [(1-v)jistina + (1-v)SOP + (1/v)\text{interní transakční náklad na 1 žalobu}]$

Přičemž v = vymahatelnost práva, SOP = výše soudního poplatku. Tato výše bude přehledně uvedena v tabulce. Zároveň bude stanovena povinnost ministerstva spravedlnosti vždy k 31.12. každého roku výši paušalizovaných nákladů spojených s uplatněním nároku žalobou přezkoumávat, zdali odpovídá vzorci uvedenému výše.

Smyslem tohoto řešení je, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, zabránit jevu, kdy žalobce podání většího počtu žalob je při stávajícím stavu vymahatelnosti práva neekonomické. Tímto se věřiteli bude vyplácet žalování pohledávek v hromadných agendách (např. pojišťovny, dopravní podniky, plynárny, nedoplatky elektřiny aj.) namísto postupování pohledávek, zároveň tak Česká republika bude respektovat směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.2.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Vzorec je pak odvozen od ekonomické analýzy provedené v předešlé kapitole.

4) vyloučení práva na náhradu nákladů řízení spočívající v přiznávání odměn advokátům v bagatelních věcech ve vykonávacím řízení

§ 87 odst. 2 e.ř. se mění takto:

Oprávněný má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku („dále jen náklady oprávněného“). **Za účelně vynaložený náklad se nepovažuje odměna advokáta za zastupování v exekučním řízení.** Náklady oprávněného hradí oprávněnému povinný.

Ukázalo se, že v minulosti bylo toto právo zneužito tak, že v exekučním řízení činila odměna advokáta více než v nalézacím řízení. Navíc podání návrhu na nařízení exekuce není nikterak těžké, vyplnění formuláře zvládne i laik. Toto legislativní opatření má za smysl ponechat možnost nechat se zastoupit advokátem, ale nerealizovat z tohoto oprávnění majetkový prospěch.

5) zefektivnit administraci žalob z typizovaných bagatelních řízení tak, aby vybraný soudní poplatek odpovídal nákladům státu vynaloženým v rámci soudnictví

§ 174a odst. 1 o.s.ř. se mění takto:

Je-li podán na elektronickém formuláři podepsaném uznávaným elektronickým podpisem žalobce a nepřevyšuje-li peněžité plnění požadované žalobcem částku **10 000 Kč**, soud může vydat na návrh žalobce elektronický platební rozkaz. Tento formulář zveřejní ministerstvo způsobem umožňující dálkový přístup. **V elektronickém platebním rozkazu soud žalovanému uloží, aby do 30 dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.**

§ 174a odst. 3 o.s.ř. se mění takto:

Ustanovení § 172 a 174 platí obdobně, **ustanovení § 173 se nepoužije.**

V Sazebníku soudních poplatků se u položky 2 vypouští pod bodem 1. písm. b) a c).

Stát má v rukou efektivní nástroj pro zvládání hromadných žalob typů nezaplaceného jízdného, nedoplatků elektřiny, plynu, pojistného aj., ale nedokáže tento nástroj efektivně využívat. Proto je zvoleno řešení, kdy elektronickou formou budou řešeny jen bagatelní věci, bude přípustné náhradní doručení, avšak prodlouží se lhůta pro plnění nebo podání odporu. Takový postup je v souladu s úpravou, kdy proti bagatelním rozsudkům není přípustné odvolání. Další výhodou tohoto postupu je skutečnost, že až na výjimky (odpor) nebude potřeba, aby do řízení vstupoval soudce, jehož práce je pro stát velmi drahá. Soudce se tak bude moci věnovat skutečně složitým sporům, kde je jeho rozhodovací činnost potřeba, namísto aby plnil funkci velmi drahého razítkovacího automatu.

6) vypustit z e.ř. § 89 věta druhá a věta třetí

§ 89 e.ř. zní:

Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil.

Vypuštění těchto ustanovení má za smysl zabránit tomu, aby se exekutor choval jako predátor na právním trhu, protože jak bylo demonstrováno v předchozí kapitole, v rámci interakcí s exekutorem prodělává jak povinný, tak oprávněný, pouze exekutor realizuje obrovský zisk. Pokud byla část soudní moci státu privatizována a soudní exekutor je také podnikatelem, pak musí nést i rizika z toho odpovídající.

7) u velmi nízkých částek vymáhaných žalobami zvážit, jestli nezvolit jiné legislativní řešení (např. zrušit regulační poplatky ve zdravotnictví za návštěvu lékaře, ale zvýšit poplatek za recept o výši

regulačního poplatku připadajícího na návštěvu u lékaře ...)

C) Příklad třetí: Přisudkové vyhlášky

8) úprava vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif nebo recepce RVG, není nutné vymýšlet speciální české řešení, když v sousedním Německu existuje právní úprava, která je filozofií podobná právní úpravě, kterou Ústavní soud považuje za ústavně konformní s tím ovšem, že je třeba sazby upravit tak, aby odpovídaly nálezům Ústavního soudu²⁴². Sazby pro řízení o tzv. bagatelních pohledávkách by pak mohly být ponechány na stejné úrovni jako v RVG, když zároveň budou implementována legislativní opatření pod bodem 2) této kapitoly (nepřiznávání odměny za právní zastoupení v bagatelních řízeních).

D) Příklad čtvrtý: Greed is Good v podání exekučního řádu

9) zrušit právo na přednostní uspokojení exekutorova zisku

§ 66 odst. 7 e.ř. zní:

Náhrada hotových výdajů exekutora, náhrada za ztrátu času při vedení exekuce, náhrada za doručení písemností a tomu odpovídající daň z přidané hodnoty, je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty se uspokojují jako pohledávky nákladů řízení ve skupině uvedené v § 337c odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu. Odměna exekutora a tomu odpovídající daň z přidané hodnoty, je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty se uspokojují jako pohledávky ve skupině uvedené v § 337c odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu.

10) odejmout exekutorovi oprávnění k vydávání příkazů k úhradě

242Pl.ÚS 25/12

nákladů exekuce a svěřit je soudu

§ 88 e.ř. zní:

(1) Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje **na návrh exekutora exekuční soud** v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému, povinnému a **exekutorovi**.

(2) Příkaz k úhradě nákladů exekuce obsahuje

- a) označení exekučního soudu,
- b) označení exekutora, který vede exekuční řízení,
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,
- d) označení oprávněného a povinného včetně rodného čísla povinného, lze-li ho zjistit,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,
- f) stanovení povinnosti k náhradě nákladů, včetně jejich vyčíslení a odůvodnění,
- g) výši zaplacené zálohy a její vyúčtování,
- h) datum a podpis **vyššího soudního úředníka** a poučení o námitkách.

(3) Účastník řízení **nebo exekutor** může podat u **exekučního soudu** proti příkazu námitky do 8 dnů od doručení. Pokud **vyšší soudní úředník** v plném rozsahu námitkám nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu **exekučnímu soudci**, který o námitkách rozhodne do 15 dnů. Případné vyjádření k námitkám adresované soudu **vyšší soudní úředník** doručí také tomu, kdo námitky podal.

(4) Rozhodnutí soudu o námitkách se doručí oprávněnému,

povinnému a exekutorovi. Proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek.

§ 6 vyhl. 418/2001 Sb se zrušuje

11) zrevidovat výši odměn exekutorů, ta by neměla být vyšší než odměna advokáta

12) zpoplatnit exekuční řízení soudním poplatkem, výše soudního poplatku by měla být stejná jako pro vykonávací řízení

Položka 21 Sazebníku soudních poplatků se doplňuje o bod 5., který zní:

5. Za návrh na nařízení exekuce podle ust. § 37 e.ř. vybere exekutor od oprávněného soudní poplatek podle bodu 1. této položky a odvede jej do státního rozpočtu

13) zavedení roční platby exekutorů státu jako platbu za odkoupení části soudní moci podle počtu prováděných exekucí

Položka 21 Sazebníku soudních poplatků se doplňuje o bod 5., který zní:

6. Za návrh na pověření exekutora provedením exekuce500,- Kč

Smyslem uvedených opatření je ponechat dvoukolejnost vymáhání exekučních titulů s tím, že zůstane zachován státní výkon rozhodnutí a vedle toho bude umožněn soukromý výkon soudních rozhodnutí exekutory (jako

vhodné se jeví vypustit z e.ř. sousloví „soudní exekutor“ a ponechat jen „exekutor“). Exekutor pak povede svoji kancelář na své vlastní náklady, přičemž za tuto činnost obdrží od oprávněného odměnu. O nákladech exekuce však ale musí autoritativně rozhodnout vždy a pouze jen exekuční soud. Opatření, kdy o nákladech exekuce rozhoduje vyšší soudní úředník a odvolacím orgánem je exekuční soudce je cost-effective řešení bez nutnosti navýšení počtu exekučních soudců nebo odvolacích senátů. Při určitém nastavení právních předpisů může být opatření pod bodem 13) vypuštěno, protože se bude mít zato, že soukromá exekuce šetří náklady státu na zajištění chodu úseku výkonů rozhodnutí soudy. Při zvoleném nastavení by položka 21 bod 5 přinesla do systému nejméně 700 mil. Kč, položka 21 bod. 6 cca 350 mil. Kč.

F) Příklad pátý: Stát jako mimořádně špatný hospodář:

14) snížení počtu podaných odvolání úpravou procesních předpisů, zejména u nemeritorních odvolání lze zvolit postup, kdy usnesení vydává vyšší soudní úředník a odvolacím orgánem je předseda senátu (nalézacího soudu). Tento postup je vhodný u návrhů na osvobození od soudních poplatků podle ust. § 138 o.s.ř. Tato agenda by pak měla být svěřena vyšším soudním úředníkům, nikoliv předsedovi senátu, přičemž o odvolání pak za současné právní úpravy rozhoduje odvolací senát. Statistika, kolik odvolání proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků řeší odvolací soudy, činěna nebyla a s prostředky a možnostmi alokovanými na tuto disertační práci učiněna být nemůže. Zároveň by mělo dojít k legislativní úpravě při stanovení nároku na osvobození od soudních poplatků tak, aby právní úprava ponechávala menší prostor pro diskreci soudů (vyšších soudních úředníků). Vodítkem mohou být právní předpisy Velké Británie (Anglie a Wales). Další agendou, která není nikterak složitá a je možno ji svěřit vyššímu soudnímu úředníkovi, je např. zastavování řízení pro

nezaplacení soudních poplatků. Odvolacím orgánem by pak by předseda senátu, nikoliv odvolací senát, aj.

15) úprava výše soudních poplatků – výše soudních poplatků v České republice by v žádném případě neměla přesahovat výši soudních poplatků vybíraných v Německu. Vodítkem může být poměrování HDP a stanovit výši soudních poplatků v ČR tak, aby odpovídala výši soudních poplatků v Německu upravených o koeficient HDP.

16) snížení počtu podávaných žalob – tohoto lze dosáhnout prostřednictvím klíčových analýz prováděných ministerstvem spravedlnosti ČR na nalézacích soudech, identifikování právních problémů, které vedou účastníky k zahájení soudních pří, a následnou legislativní úpravou problematické právní úpravy. Klíčová analýza ministerstva spravedlnosti by pak mohla být zpracovávána tak, že by ministerstvo podle statistických kódů zpracovávaných v postreferátech vyčleňovalo největší objemy typových žalob a následně provádělo analýzy nastavení příslušných právních předpisů, jež by pak vedly k legislativnímu návrhu. Další klíčovou analýzou, kterou bude potřeba provést v ročních horizontech, je analýza potřeba právní úpravy jevů ve společnosti s ohledem na vstup nového občanského zákoníku v účinnost. První analýza by měla být provedena k 31.12.2014 tak, že bude proveden výzkum na vzorku obyvatel (cca 100.000 respondentů):

a) pochopení základních právních institutů NOZ (formou typizovaných otázek)

b) zjištění, na jaké právní problémy respondenti v prvním roce účinnosti NOZ narazili a jejich analýza

c) zjištění, které oblasti života je potřeba regulovat (tedy co by si respondenti přáli v soukromém právu upravit právní regulací ... k úvaze

třeba nové technologie a právní vztahy uzavírané prostřednictvím nových technologií – aplikace Android, vzdálená úložiště – cloudy, placení formou QR kódů aj.)

d) zjištění, které oblasti života regulaci nepotřebují (např. v kolika případech je potřeba právní úprava práva pastvy § 1278 a násl.), případně převedení archaických právních pojmů do právní terminologie odpovídající obecnému myšlení lidí v 21. století (např. slovo „pacht“).

Výsledkem této analýzy bude v bodě a) přistoupení k informování lidí o právních institutech, které nechápou, a to stylem, kterému lidé rozumí a který má největší vliv (např. zařazení do reklam v nejsledovanějších zprávách, informace na bannerech nejpoužívanějších vyhledávačů aj.); v bodech b), c) a d) legislativní návrh opřený o ekonomickou analýzu.

KAPITOLA X. ZÁVĚR

V rámci této disertační práce jsem rozebrala právní problematiku nákladů řízení a ústavněprávní mantinely dané nálezy Ústavního soudu ČR. V rámci celosvětové komparace jsem zjistila, že pravidlo, kdy se úspěšnému účastníkovi přiznává náhrada nákladů řízení proti neúspěšnému účastníkovi, není celosvětově akceptováno, a nepřiznání tohoto práva nevede k nevymahatelnosti žalobou uplatněného nároku. Srovnáním s právní úpravou ve Velké Británii (Anglie a Wales) vyšlo najevo, že ani v této evropské zemi se v bagatelních řízeních odměna právního zástupce nepřiznává, v Německu jsou odměny právních zástupců několikanásobně nižší než v České republice. Při ekonomické analýze současných jevů jsem demonstrovala, že výše odměny právního zástupce může vést k vytváření projektů zacílených na generování zisků z paušálně přiznávaných nákladů řízení, a ve svém množství zcela ochromit českou justici. Projekt žalob z bankovních poplatků je o to více varovnější, když nespokojení tvůrci projektu se rozhodli „potrestat“ soudce, kteří žalobou uplatněné nároky nepřiznávají, návrhy na kárná řízení²⁴³, trestním oznámením²⁴⁴ a další aktivitou, která je již za hranou legality a legitimacy. Při provedené analýze se rovněž ukázalo, že velké množství tzv. formulářových žalob je výhodné především pro exekutory, kteří (jak se neoficiálně hovoří) jsou v pozadí pohledávkových společností, které bagatelní pohledávky skupují. V rámci deváté kapitoly jsem navrhla konkrétní legislativní řešení, jak těmto jevům zabránit. Byť není obvyklé, aby disertační práce obsahovala paragrafové znění legislativních změn, závažnost analyzované problematiky a nedostatečné právně analytické schopnosti legislativců to vyžaduje. V současné době lze

243 Např. podnět BSP Lawyer Partners a.s. ze dne 13.1.2014 adresovaný Městskému soudu v Praze Spr 153/2014

244 Trestní oznámení BSP Lawyer Partners a.s. adresované Nejvyššímu státnímu zastupitelství ze dne 5.2.2014

pozorovat několik legislativních iniciativ, které přicházejí s různými řešeními²⁴⁵, všechny jsou postaveny na nedostatečných analýzách problému a nepovedou ke kýženému výsledku.

²⁴⁵ Např. návrh poslankyně Heleny Langšádlové - sněmovní tisk 107/0

SHRNUTÍ

Tato práce vymezuje pojmy obecných nákladů řízení a zvláštních nákladů řízení. Náklady obecné jsou takové, které jsou spojeny s provozem soudnictví a tyto nese stát, na těchto se určitou měrou podílejí účastníci řízení prostřednictvím placení soudního poplatku. Míra participace účastníků na obecných nákladech státu však v České republice činí cca 43%, ve Velké Británii (Anglie a Wales) 82%, a to i přesto, že výše soudních poplatků v České republice je obecně vyšší než ve Velké Británii (a Německu). Zvláštní náklady řízení jsou pak ty, které stát nenese a tyto jsou nuceni vynaložit účastníci řízení. V České republice má úspěšný účastník právo na to, aby mu neúspěšná strana jeho náklady řízení refundovala, tyto náklady zahrnují zejména zaplacený soudní poplatek, hotové výdaje, ušlý výdělek, náklady důkazu a odměnu právního zástupce vítězné strany. Otázka přiznávání náhrady nákladů řízení je ovládána zásadou úspěchu ve věci, zásadou účelnosti, zásadou přiměřenosti a zákazem zneužití práva, přičemž český soudce nemá k dispozici test účelnosti a přiměřenosti, jak jej zná anglický soudce. Rozhodování o nákladech řízení je pak ovládáno zásadou právní jistoty, zásadou předvídatelnosti a zásadou audiatur et altera pars.

Přibližně jedna polovina států světa přiznává úspěšnému účastníkovi právo na náhradu nákladů řízení proti neúspěšnému účastníkovi, druhá polovina světa toto nezná, přesto nepřiznávání náhrady nákladů řízení nevede k nevymahatelnosti práva. Ve Velké Británii není odměna právního zástupce v bagatelních sporech přiznávána, v Německu jsou odměny právních zástupců nižší než v České republice.

Česká právní úprava umožňuje rozsáhlé zneužívání institutu ke generování snadného zisku, k vytváření projektů hromadně podávaných formulářových žalob, které po tisícovkách zahlcují české soudy. Přes 58% nápadu civilního soudce v Praze v roce 2011 tvořily bagatelní žaloby, jejichž smyslem je snad pouze generování zisku přiznávanými paušalizovanými náklady řízení. Tato skutečnost vedla k vytvoření projektu www.poplatkyzpět.cz, kdy se tvůrcům podařilo získat 340.000 klientů a zahltit Obvodní soudy pro Prahu 1,4 a 5 desítkami tisíc formulářových žalob, přičemž toto množství žalob výrazně převyšuje množství žalob, které na tyto soudy napadne za celý kalendářní rok. Nepřiznávání nároků jednotlivými soudci pak vede tvůrce projektu k tomu, aby na tyto soudce podávali šikanózní návrhy na zahájení kárných řízení nebo trestní oznámení.

Ve věci výše náhrady nákladů řízení Ústavní soud ČR vydal tři klíčové nálezy, a to nález IV.ÚS 2777/11 z 27.12.2011, nález I.ÚS 3923/11 z 29.3.2012 a nález Pl.ÚS 25/12 z 25.4.2013. Po publikaci nálezu IV.ÚS 2777/11 z 27.12.2011 klesl nápad formulářových žalob na pražské obvodní soudy o 45,9%, po publikaci nálezu I.ÚS 3923/11 z 29.3.2012 klesl dokonce o 57,11%. Po publikaci nálezu Pl.ÚS 25/12 z 25.4.2013 se nápad formulářových žalob opět zvedl.

Při analýze dalšího problematického místa (žaloby z nezaplaceného jízdného a pokut) se ukázalo, že tím, kdo realizuje zisk z těchto žalob, je soudní exekutor. Soudní exekutor pak realizuje zisk v každém případě, a dokonce i proti oprávněnému, přitom za služby státu sám neplatí (neexistence soudního poplatku v exekučním řízení). Soudní exekutor rozhoduje o své odměně a o svých nákladech sám. Agenda exekučních soudů je pak vykonávána zcela zdarma pro uživatele, náklady této soudní služby nesou daňoví poplatníci zcela. Zavedení soudního poplatku ve výši

500,- Kč by pak zřejmě krylo náklady na provoz agendy exekuční soudů. Analýza těchto jevů pak vedla k identifikování problémů a k navržení řešení k jejich odstranění, přičemž legislativní návrh je součástí této práce.

RESUME

This thesis defines terms „general costs of proceedings“ and „special costs of proceedings“. General costs are costs associated with service of justice, those are carried out by the state and partly participated by those who consume justice via court fees. The amount of participation on general costs of proceedings is in the Czech republic circa 43%, in the UK (England and Wales) circa 82%, even though the court fees in the Czech republic are higher than in the UK or Germany. So called special costs of proceedings are those that state does not carry but consumers must. In the Czech republic the winner has the right to recollect his costs on the loser. These are particularly paid court fees, cash expenses, loss of earnings, costs of proofs and attorney fees. Awarding of costs is ruled by a principle of success in the matter, a principle of effectiveness, a principle of proportionality and a prohibition of abuse of rights. Czech judge has not in disposition english test of effectiveness and proportionality as the english judge has. Deciding on the costs is than governed by a principle of legal certainty, a principle of foreseeability and a principle of *audiatur et altera pars*.

Approximately one half of the world awards the winner participant costs against the losing party, second half of the world does not fololow this principle, but this does not constitute a barrier to accessing justice or unenforceability of right. In the UK attnorney fees are not awarded in small claims, in the Germany awarded attorney fees are less than in the Czech republic.

Czech law allows an extensive misuse of the institute to generate easy profit, to create projects of massive formulaire actions, that by thousands overwhelm czech courts. More than 58% of actions decided by a civil judge in Prague in 2011 were small claims actions, which purpose was only perhaps a profit via awarded flat rate costs. This reality lead to a creation of a project www.poplatkyzpet.cz, when the authors gained 340.000 clients (340.000 formulaire actions) and almost paralysed District Courts Prague 1,4 and 5 by tens of thousands formulaire actions. The action-flood massively outgoes a year income of actions in these courts. Not awarding the cases lead authors to bully individual judges by petitions for disciplinary actions against them or criminal acusations.

In the matter of extent of costs awarded the Contitutional court of the Czech republic passed three key rulings, i.e. ruling IV.ÚS 2777/11 dated 27.12.2011, ruling I.ÚS 3923/11 dated 29.3.2012 and ruling Pl.ÚS 25/12 dated 25.4.2013. After a publication of the first one the flow of small claims on Prague courts went down by 45,9%, after a publication of the second one it went down even by 57,11%, but after a publication of the third one the flow started to rise again.

Analyzing another weak spot (actions on unpaid bus tickets and fine) it was shown that the person, who really gets profit from suing, is a bailiff. Bailiff gets the money in every case, even against the creditor, and furthermore he pays nothing for the services he consumes (non-existence of court fees in executions). Bailiff himself decides upon his own remuneration. The agenda of executorial courts it fully free for users, the costs of the service is fully carried out by tax payers. Inception of court fee in the extent of 500,- CZK would than cover almost all costs of executorial agenda.

The analysis of given phenomenons lead to identification of law problems and to law proposals, the paragraphed text is component of this thesis.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

- Bílý M.*: Subjekty náhrady nákladů řízení, Právní rozhledy 2010, ročník 18, číslo 9
- Cicero*: De officiis, I, 10, 33
- Coase R.*: The problem of social cost, 1960
- Coase, R.*: Looking for results, Reason Magazine, leden 1997
- Drápal, Bureš a kol.*: Občanský soudní řád I, komentář, C.H.Beck, 2009
- Dworkin R.*: A matter of Principle, 1985
- Evropská komise*: EU Justice scoreboard, březen 2013
- Evropská unie*: Study on the Transparency of Costs of Civil Judicial Proceedings in the EU, Country Report Poland, 2007
- Evropská unie*: Study on the Transparency of Costs of Civil Judicial Proceedings in the EU, Country Report United Kingdom, 2007
- Greiter I.*: How to get your money in foreign countries, Institute for Cooperation of European Lawyers, 1988
- Hora V.*: Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku československých právníků Všehrd, 1947
- Iuridicum Remedium, o.s.*: Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí, červenec 2012
- Jirsa J.*: Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. Právní rozhledy 2009, číslo 6
- Kincl J., Urfus V., Skřejpek M.*: Římské právo, C.H.Beck, 1995
- Knapp V.*: Teorie práva, C.H. Beck, 1995
- Kolář D.*: Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR, Jurisprudence 2008, ročník 8, číslo 1
- Kotek*: Právo 2.4.2007

Metodika dodržování principů účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti, návrh protikorupční strategie vlády 2013-2014

Mladá fronta DNES: Žalujete banky za poplatky? U dvou vyjde prohra „lépe“, 28.11.2013

Olson W.: Civil Suits, Reason, 24.3.2013

Podkonický J.: Noviny pro konkurz a vyrovnání 2005/5

Reimann M., Zimmermann R.: Comparative Law, Oxford University Press, 2006

Repík, B.: Ľudské práva v súdnom konaní. MANZ, Bratislava 1999

Schelleová I.: Civilní proces, Eurolex Bohemia, 2006

Schmidt M.J.: Die internationale Durchsetzung von Rechtsanwalts honoraren, Verl.Recht und Wirtschaft, 1991

Smith A.: The wealth of Nations, 1776

Šťastný M.: Náklady v soudním řízení civilním, 1930

Taylor T.: European Litigation Handbook, Sweet & Maxwell UK, 1994

Tichý L. a kol.: Evropské právo, C.H.Beck, 1999

Výroční zprávy BIS za roky 2011,2012: kapitola 2: Organizovaný zločin

Winterová A. a kol.: Civilní právo procesní, Linde Praha, a.s., 1999

Zuckermann A.: Civil Justice in Crisis, Oxford university press 1999

Žitěk K.: Je odměna insolvenčních správců dostatečná?, Konkursní noviny 6.12.2012

SEZNAM ODKAZŮ NA ČLÁNKY PUBLIKOVANÉ NA INTERNETU:

<http://www.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>

<http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvajc-prava-soudnch-poplatk-v-r.html>

[http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1036-kolik-nas-stala-novela-28-1-2013?
w=](http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1036-kolik-nas-stala-novela-28-1-2013?w=)

<http://www.novinky.cz/finance/295932-v-exekuci-je-400-tisic-cechu-otevrenych->

pripadu-jsou-ale-dva-miliony.html

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_sv%C4%9Bta_podle_po%C4%8Dtu_obyvatele

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-be-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-bg-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-dk-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ee-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-fi-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-fr-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ie-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-cy-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lv-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-lu-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-hu-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-mt-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-de-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-nl-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-pl-cs.do

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-pt-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-at-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ro-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-el-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sk-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-si-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-es-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-se-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ew-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ni-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-sc-cs.do?member=1

https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ew-cs.do?member=1

<http://www.justice.gov.uk/about/hmcts>
<http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/lsrc>
<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/civil-justice-wave1-report.pdf>
<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/lsrc/2011/Caught-in-the-middle-FactSheet-v1.pdf>
<http://www.out-law.com/en/topics/dispute-resolution-and-litigation/court-procedure/an-overview-of-civil-proceedings-in-england-and-wales/>
<http://www.jansokol.cz/cs/n-v-dilema.php>
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/254474-spor-o-bankovni-poplatky-miri-k-ustavnimu-soudu/>
<http://byznys.ihned.cz/c1-61049620-bankovni-poplatky-financni-arbitr>
<http://aktualne.centrum.cz/finance/doprava/clanek.phtml?id=735606>
http://www.praha.eu/jnp/cz/home/doprava_v_praze/mhd/cernym_pasazerum_hrozi_vyss_i_tresty_nez.html
<http://www.penize.cz/exekuce/231156-na-exekutory-v-rukavickach-ustavni-soud-zasahuje-ministrovi-dochazi-trpelivost>

SEZNAM DALŠÍCH ZDROJŮ Z NICHŽ VYCHÁZÍ TATO PRÁCE:

Český statistický úřad 14.3.2013, tiskové prohlášení na webových stránkách úřadu
 Exekutorská komora ČR: tisková prohlášení na webových stránkách komory
 HM Courts and Tribunals Service, UK
 Ministerstvo spravedlnosti, přehled soudců k 21.11.2013
 Ministerstvo spravedlnosti: Zásady propočtu potřeby soudců krajských a okresních soudů
 Návrhy na nařízení exekuce podávané JUDr. J. F., Exekutorským úřadem
 Návrh poslankyně Heleny Langšádlové - sněmovní tisk 107/0
 Německý svaz vykonavatelů DGVB, informace na webových stránkách

Obvodní soud pro Prahu 2: 40 Si 305/2013

Obvodní soud pro Prahu 2: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 3: 50 Spr 982/2013

Obvodní soud pro Prahu 3: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 3: Rozvrh práce pro rok 2014 50Spr 1072/2013

Obvodní soud pro Prahu 4: 40 Si 477/2013

Obvodní soud pro Prahu 4: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 5: 62 Si 540/2013

Obvodní soud pro Prahu 5: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 6: 52 Si 90/013

Obvodní soud pro Prahu 6: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 7: 11 Si 173/2013

Obvodní soud pro Prahu 7: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 8: 40 Spr 1229/2013

Obvodní soud pro Prahu 8: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 9: místopředseda pro civilní úsek JUDr. Bohumil Dvořák

Obvodní soud pro Prahu 9: Rozvrh práce k 1.1.2012

Obvodní soud pro Prahu 10: 39 Spr 978/2013

Obvodní soud pro Prahu 10: Rozvrh práce k 1.1.2012

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj OECD: Tax Database, Taxation on Wage Income

Plná moc uzavíraná mezi klienty www.poplatkyzpet.cz a společností BSP Lawyer Partners a.s.

Podnět BSP Lawyer Partners a.s. ze dne 13.1.2014 adresovaný Městskému soudu v Praze Spr 153/2014

Smlouva o poskytnutí právních služeb uzavřené společností BSP Lawyer Partners a.s. a
advokátní kancelář Toman, Devátý a partneři

Sokol J.: přednášky z kurzu: Moc, ekonomie a právo

Stockholmský program EU

Světová banka 2012, tisková prohlášení na webových stránkách banky

Tarif pražské MHD (aktuální k 1.12.2013)

Trestní oznámení BSP Lawyer Partners a.s. adresované Nejvyššímu státnímu
zastupitelství ze dne 5.2.2014

Výroční zprávy společností Tessile Ditta a.s., IČ: 278 22 117 a Tessile Ditta services, a.s.
IČ: 283 29 082